

Gõãmu iridea werenírĩ turi

**Resumen de Génesis y Exodo
con selecciones de Levítico y Números
en el idioma siriano**

Sociedad Bíblica Internacional

Las ilustraciones en las páginas 8, 9, 10, 12, 13, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 28, 36, 38, 47, 50, 52, 55, 56, 59, 66, 69, 70, 72, 75, 81, 82, 86, 87, 90, 94, 97, 99, 100, 101, 105, 106, 108, 116, 117, 119, 123, 127, 130, 131, 135, 138, 141, 144, 145, 147, 149, 152, 157, 167, 169, 170, 181, 183, 184 se usan por cortesía de la fundación David C. Cook.

Las ilustraciones por Horace M. Knowles en las páginas 1, 10, 14, 40, 57, 74, 88, 93, 155, 164, 165, 178 se usan por cortesía de la British and Foreign Bible Society, Londres, Inglaterra, 1954, 1967, 1972.

Los mapas en las páginas 34, 146, 166, 191, 192 se usan por cortesía de la Liga Bíblica Mundial del Hogar, México.

Las ilustraciones en las páginas 2, 3, 4, 7 fueron dibujados por Jack Plaxco.

© 1992

Primera edición, 1992
100 ejemplares

Impreso en
Editorial Alberto Lleras Camargo
Apartado Aéreo 100602
Santafé de Bogotá, Colombia

CONTENIDO

Génesis

Góamu i umurē iridea.....	1
Góamu masakare iridea.....	3
Góamu umúurē Edén wáikuri poegue pídea.....	5
Góamu umúurē wapikubugore iridea	6
Ūmúú nomeō merā Góamu dorero tarinugádea	7
Góamu igūsārē wajamoádea.....	8
Caín igū pagumurē wējēdea.....	11
Caín párámerā āārīdea	14
Adán, Eva dupaturi majīgū pūrākudea.....	14
Adán pūrā āārīturiarā āārīdea.....	15
Noé āārīripoere masaka űerī iridea	18
Noé doodiru wádiru iridea	18
Dia mirīdea	21
I nikū miriádero puru bojodea.....	23
Noé doodirure wiridea	24
Góamu Noé merā werenídea	25
Noé pūrā, igūsā iridea.....	26
Babilonia wáikuri nikúmarā wii űmarī wiire iridea	27
Noé párámerā āārīturiadea.....	29
Jafet párámerā āārīturiadea.....	29
Cam párámerā āārīturiadea.....	29
Sem párámerā āārīturiadea.....	31
Taré párámerā āārīturiadea.....	32
Góamu Abrārē wiridoredea.....	33
Abram Egiptogue waadea.....	33
Abram, Lot merā dukawaridea	35
Lóre ñeāwágádero puru, Abram igūrē wijatadea.....	37
Melquisedec Abrāya āārīburire Góamurē sērēbosadea.....	39
Góamu Abrārē igū āārīburire werede.....	40
Agar magū Ismael deyoadea.....	42
Góamu Abrārē werede	44
Góamu Abrahārē: “majīgū pūrākugukoa,” ārīdea	46
Abraham Sodomamarārē Góamurē sērēbosadea.....	48

Góamu Sodoma, Gomorramarârê soe béodea.....	50
Abraham Góamurê ôârô yajudea	55
Abraham marâpo boadea.....	57
Abrahârê moâboegu Isaac marâpo âârîbugore âmadea.....	58
Abrahârê moâboegu îgû opu pagamurê weredeade.....	61
Abraham boadea.....	64
Rebeca pûrâkudea.....	64
Jacob îgû tígûrê irigatodea.....	65
Góamu Isaare îgûya âârîburire werenídea.....	66
Jacob îgû pagure ârîgatodea.....	67
Jacob îgû pagogû purogue waadea.....	72
Jacob îgû basudeore bokajadea.....	73
Jacob pêrâ nome marâpokudea.....	75
Jacob pûrâ âârídea	77
Jacob Labârê duriwâgâdea	78
Góamurê wereboegu, Jacore îgûya wâîrê gorawayudea.....	80
Jacob îgû tígû merâ gãmebokajadea	82
Jacoyarâ masaka keori îgûsâ buremurî oparire béodea.....	83
Raquel boadea.....	83
Jacob pûrâ âârídea	84
José îgû kêdea.....	84
Josere îgû tírâ ñerô iridea.....	85
José Potifarya wiigue ôârô âârídea.....	89
José pêrâ îgû merâmarâ peresugue âârîrâ, îgûsâ kêadeare weredeade.....	90
Egiptomu opu îgû kêdea.....	92
Josere egiptomu opu dokamu doregu pídea	95
José pûrâ deyoadea.....	95
José tírâ Egiptogue ejadea	96
José tírâ îgûsâ pagu âârîrôgue goedujáadea	98
José tírâ Egiptogue dupaturi waadea	100
José, îgû pagumu, tírâ merâ baadea.....	102
Josere moâboerâ opu, Joseya wajapari kôme iirîri páre dujáîgû waadea.....	103
José, îgû tírârê, pagamurê: “yu José âârââ” ârídea.....	105
Jacob Egiptogue waadea	107
José îgû pagure bokatírídea	108

Jacob boadea	109
Jacob pūrā īgūrē yaadea	110
José boadea	111

Exodo

Egiptomarā masaka israelbumarārē ñerō iribiradea	115
Yu, Moisés, deyoadea	116
Yu yuku, dekó marirōgue durigu waadea	118
Gōāmu yure werenídea	119
Yu tīgū merā gāmebokajadea	123
Yu tīgū merā, egiptomu opure werenírā waadea	124
Gōāmu: “Yu āārīpereri irimasīgū āārāā” ārīdea	126
Gōāmu Moiseya tuadi aña poyamakū iridea	126
Gōāmu Egiptoma diari dí poyamakū iridea	128
Gōāmu egiptomarārē wārā ōma merā wajamoādea	129
Gōāmu egiptomarārē mirírā merā wajamoānemodea	131
Gōāmu egiptomarārē nurāmarā merā wajamoānemodea	132
Gōāmu egiptomarāyarā ejorārē boamakū iridea	133
Gōāmu egiptomarārē kāmiboari waamakū iridea	133
Gōāmu egiptomarārē dekó yusari yéri merā wajamoādea	134
Gōāmu poreroa merā egiptomarārē wajamoādea	135
Egiptore Gōāmu naīmakū iridea	137
Egiptomarā pūrā masātírā boadea	139
Gōāmu israelbumarārē īgū taudea bosenu iridoredea	142
Gōāmu guare maa ēmu dupiyudea	143
Israelbumarā dia wádiyare taribujadea	143
Gōāmu israelbumarārē yuku, dekó marirōgue dekó ōārī sídea	147
Gōāmu israelbumarārē baari sídea	148
Gōāmu ūtāyegue dekóre wirimakū iridea	151
Israelbumarā amalekbumarā merā gāmewējēdea	151
Yu muñekū yure: “āsū irika” ārīdea	153
Gōāmu yu merā, Sinaí wāīkudi ūtāūgue werenídea	154
Gōāmu israelbumarārē īgū doreri pídea	156
Israelbumarā Gōāmu dorerire “yujurākoa” ārīdea	158

Gõãmu: “urea bosenu irika” ârî doredea.....	160
Gõãmu israelbumarârê,	
“yaa wiire irirâ, âsûpero iriaso” ârîdea	162
Gõãmu wiima keori.....	166
Israelbumarâ sugu weku keori, igûsâ buremubure weadea.....	168
Gõãmu igû dorerire dupaturi pídea	172
Israelbumarâ Gõãmu wii iriburire neôdea	174
Gua Gõãmu wiire iripeodea	175

Levítico – Números

Gõãmu igûrê soemu buremupeori doreri pídea	177
Gõãmu gua Canaángue âârîburire werede.....	178
Gua wiriwâgânarâ âsu iridea	180
Gua Canaán wâîkuri nikû puro ejadea.....	180
Israelbumarâ Gõãmu merâ guadea	182
Îîsâ masaka wâî âsû ârîduaro yaa	189
I wâî âsû ârîduaro yaa.....	190

GENESIS

I pū āsū āri werea

I pū, Gōāmu i umurē, masakadere irideare werea. Irasiriro, “Génesis” wāikua. “Génesis” āriro “āārīpuroririma” āriduaro yaa.

Neōgoraguere, Gōāmu āārīsiayupu. Neō deyoabiriyupu. Āārīpereri i umuma, nikūmarē iridigu āārīmi. Ūmugasi, abe, ñeñuka, yuku, waimurā, masakadere āārīmakū iridigu āārīmi. Pura, āārīpereri igū irideare iāgū, “ōāā” āriyupu. Āārīpereri iri odoadero puru, masakare wiayupu, igūsā opaburo āriḡū.

Irasirikeremakū, masaka āārīpurorirā Gōāmu dorerire tarinugāñurā. Irasirigu, igūsārē būro wajamoāyupu.

Yoaripoe puru, igūsā pārāmerā āārīturiarāde, ñerī dita irinañurā. Gōāmu sugureta neō buremubiri, igū dorerire tarinugāñurā. Irasirigu, Gōāmu “igūsārē beopeogura” āriyupu. Āārīpererā mirī boapereamakū iriyupu. Sugu Noé wāikugu gapu, igūyarā merā dita, miūmakū neō boabiriyupu, igū Gōāmurē buremugū āārīsīā.

Noé āārīpereri būri marā ñekū āārīyupu. Igū pārāmerā āārīturiarā wārā masāporeñurā. Āārīpererogue waawasiriañurā. Waawasiria, Gōāmu sugureta neō buremubiriñurā doja. Wārā gōāmarārē buremunugāñurā.

Īgūsā irasū āārīrikurire iāgū, Gōāmu sugu Abraham wāikugare beyeñeāyupu, israel wāikuri bumarā ñekū āārīburo āriḡū. Īgūsā āārīpereri būri marārē, Gōāmu āārīrikurire wereturiamurā āārīñurā.

I pū, Abraham pārāmerā āārīturiarā, Isaac, Jacob, José, igūsāya kerere werea.

Gōāmu igūsārē “yu sugureta buremuka” āriunayupu. Īgūsā igū direta buremumakū iāgū, igū turari merā ōārō koreunayupu.

Āsū āri werea i pū.

Góāmu i ūmurē iridea

1 ¹Neōgoraguere, āārīpereri āārīburi dupuyuro Góāmu i ūmurē iriyupu. Ūmugasi, nikūrē iriyupu mamarōguere. Āsū āārīyuro:

²Iripoeguere, nikū neō deyomarīyuro. Āārīpererogue naītīārō āārī, dekopā dita āārīkōāyuro dapa. Góāmu gapu, igū turari merā, mirū irirosū deko wekague waagorenayupu.

³Puru Góāmu āsū ārīyupu:

—Boyori waaburo —ārīyupu.

Igū irasū ārīrī merāta, boyori waayuro. ⁴“Ōāā,” ārīyupu boyori waamakū iāgū. Puru, boyori, naītīārī dukawayupu. ⁵Boyorire: “ūmu āārīburo,” ārī wāīyeyupu. Naītīārīrē: “ñami āārīburo,” ārī wāīyeyupu. Āsū iriyupu Góāmu āārīpuroriri nurē.

⁶⁻⁷Puru, pe nu waaró merā, Góāmu āsū ārīyupu:

—Dekó dukawariburo —ārīyupu.

Igū irasū ārīrī merāta, deko dukawariyuro. Iri deko dukawariadero puru, ūmarōma deko yebori waanugāyuro. I nikūrē deko merā duyayuro dapa āārīpereroguere. ⁸Irasirigu, Góāmu ūmarōma gapare: “ūmugasi āārīburo,” ārī wāīyeyupu. Irasiriadero puru, pe nu pereyuro.

⁹Puru, Góāmu ure nu waaró merā āsū ārīyupu:

—I nikúma dekoló
surogueta neréburo.
Irasū waadero puru,
bojoñajārī yeba
deyoaburo —ārīyupu.

Irasiriro, ĩgū irasū
ārāderosūta waayuro.
¹⁰I bojoñajārī yebare:
“nikū āārīburo,” ārī
wāīyeyupu. Dekoló
surogueta nerēādeare:
“dia wādiya

āārīburo,” ārī wāīyeyupu. ĩgū irasiriadeare ĩāgū,
“Ōāā,” ārīyupu. ¹¹⁻¹²Irasirigu āsū ārīyupu doja:

—I nikū āārīburi: tá koye merā, yuku duka
merā, puri masānugāburo —ārī pīyupu.

ĩgū irasū ārīrī merāta, ĩgū ārāderosūta waayuro i
nikūguere. Iri āārīpererire ĩāgū: “Ōāā,” ārīyupu
Gōāmu. ¹³ĩgū irasiriadero puru, ure nu pereyuro.

¹⁴⁻¹⁸Gaji nu, wapikuri nu waaró merā, Gōāmu āsū
ārīyupu:

—Ūmugasiguere sīāgori deyoaburo —ārīyupu.

ĩgū irasū ārīrī merāta, abea deyoañurā. Ūmumu
sugu, ñamimu sugu, neñukāde deyoañurā i nikūguere
boyomurā.

—Abe ūmumu wāgu gapu ūmurē sīāgōgukumi.
Abe ñamimu gapu neñukā merā ñamirē boyorākuma
—ārīyupu.

Āsū ārīyupu doja:

—Bojori, ñipiri nurī āārīburo —ārīyupu.

ĩgū irasū ārīrī merāta, ĩgū ārāderosūta waayuro.
Iri āārīpererire ĩāgū: “Ōāā,” ārīyupu. ¹⁹ĩgū
irasiriadero puru, wapikuri nu pereyuro doja.

²⁰⁻²¹Puru su mojōma nurī waaró merā Gōāmu
āsū ārīyupu doja:

—Wai, āārīpererā diamarā āārīburo —ārīyupu.

Īgū irasū ārimakūta,
pāgārā, mutārāgā diague
āārīnugāñurā.

Āsū ārīnemoyupu doja:

— Wūrā, āārīpererā
ūmarōgue wúburo
— ārīyupu.

Īgū irasū ārīrī
merāta, āārīpererā
āārīnugāñurā. “Ōāma,”
ārīyupu Gōāmu Īgū
irianerārē iāgū.

²²Irasiri odo, Īgūsā āārīburire āsū ārīyupu:

— Musā wārā masāporerākoa. Irasirirā musā
diamarā, ūmarōmarāde, wārā masāpore,
āārīpereroguere āārīrākoa — ārīyupu. ²³Īgūsārē iri
odomakū, su mojōma nurī pereyuro doja.

²⁴Puru, gaji nu gapu, su mojōma pere, gaji mojō
suru, pērēbejari nurī waaró merā, Gōāmu āsū
ārīyupu doja:

— Waimurā ejorā, waimurā makānumarā, gajerā
yebague paārā, āārīpererā i nikūmarā āārīburo
— ārīyupu.

Īgū irasū ārimakūta, Īgūsā āārīnugāñurā.

²⁵Irasirigu Īgūsārē āārīpererārē, Īgū irianerārē iāgū:
“Ōāma,” ārī iāyupu.

Gōāmu masakare iridea

²⁶Irasū ārī odo, āsū ārīyupu doja:

— Daporare masakare irigura. Yu irirosū gūña
masīrī, yujupūrā turari oparākuma. Irasirigu Īgūsā
waī, wūrā, waimurā ejorā, waimurā makānumarā,
gajerā yebague paārā, āārīpererārē dorerākuma
— ārīyupu.

²⁷Irasū ārī odo, Gōāmu Īgū irirosū āārīrārē
masakare iriyupu. Ūmūū, nomeō iriyupu. ²⁸Īgūsārē iri

odo, ásū ārī wereyupu īgūsā āārīburire:

—Musā wārā masāporerākoa. Irasirirā, āārīpererogue āārīrākoa, āārīpererā i nikūmarārē opamurā. Waí, wārā, waimurā, āārīpererārē oparākoa musā —ārīyupu Gōāmu īgūsārē.

²⁹Puru ásū ārīyupu doja:

—Īāka ire! Yu musārē, āārīpereri tá baari koye merā, yuku duka merā, sīā. I musā baaburi āārīrōkoa. ³⁰Yu, tá pūrīkurire, waimurā, yebague paárā, sīgūwāgārā, wūrā, waidere sīā. I tá, īgūsā baaburi āārīrōkoa —ārīyupu.

I āārīpereri īgū ārāderosūta waayuro. ³¹Gōāmu i ūmuma āārīpereri īgū iriadeare īāgū: “Ōātaria páma,” ārīyupu. Īgū irasū ārādero puru, su mojōma pere, gaji mojō suru, pērēbejari nurī pereyuro.

2 ¹Iri nu peremakū, Gōāmu ūmugasi, nikū, āārīpereri i ūmuma āārīburire iri odoyupu.

²Irire odogu, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī waaró merā, moārīrē piriypu.

³Irasirigu iri nu āārīburire ásū ārīyupu:

—Su mojoma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nūrī waaró merā, i ūmurē iri odo, moārīrē piria. Irasirirā, dapāgāno āārīpererā masaka igūsā moārīrē piri, sīūñajārākuma. Ōārī nu, yaa nu āārīrōkoa —ārīyupu Gōāmu.

⁴Āsū iriyupu, Gōāmu ūmugasi, nikū, āārīpereri gajino i ūmuma āārīburire irigu.

Gōāmu ūmūurē Edén wāīkuri poegue pīdea

⁵Gōāmu ūmugasi, nikūrē iri odoadero puru, neō deko merēmakū iribiriyupu dapa. Irasiriro tá, yuku neō puribiriyuro. Masakade marīñurā dapa. ⁶I yeba deko merēbirikereparu, deko wiri, āārīpererogue ūmawasiriyoyuro.

⁷Irasirigu, Gōāmu i ūmu iri odoadero puru, su mojoma pere, gaji mojō suru, pērēbejari nūrī waaró merā, sugu ūmūū iriyupu. Īgūrē nikū merā weayupu. Wea odo, Īgūrē okari, yujuāārī purisāyupu. Īgū irasirimakū, okanugāyupu.

⁸Puru, abe murīrīrō gapu, Edén wāīkurogue Gōāmu su poe, ōārī poe iriyupu. Iri poegue Īgū weadire pīyupu, koredoregu. ⁹Iri poeguere Gōāmu ōārī baari, āārīpereri yuku duka purimakū iriyupu. Iri poe dekogue, sugu yukugu pīyupu. Irigu masakare perebiri okari sīdi pīyupu. Gajigu masakare ñerī, ōārī masīrī sīdi pīyupu.

¹⁰Edenguere súya dia dipakuyuro. Iri poere deko sīyuro. Iriya iri poe deko yuriayuro. Iri poe turo merā, wapikudiya dukawariyuro.

¹¹Āārīpuroridiya Pisón wāīkudiya āārīyuro. Iya, Havila wāīkuri nikūrē tariwereyuro. Iri nikūrē ūtāyeri oro wāīkuri yēri āārīyuro. ¹²Iri oro ōārī, gajino merā neō morēbiri āārīyuro. Gó yukude ōārō sūrōrī āārīyuro. Gaji ūtāyeri ōārī yēri āārīyuro.

¹³Gajiya Gihón wāīkudiya āārīyuro. Iya Cus wāīkuri nikūrē āārītariwereyuro.

¹⁴Gajiya Tigris wālkudiya āārīyuro. Iya Asiria nikū āārītúnurō abe murīrīrō gapu āārīwijayuro. Gajiya Eufates wālkudiya āārīyuro.

¹⁵Gōāmu ūmūurē Edengue pīyupu, iri poere oteri koredoregu. ¹⁶Īgūrē doregu āsū ārīyupu:

—Mu āārīpereri i poema yuku dukare baamasīā.

¹⁷Iri watope āārādigure, ħerī, ōārī masīrī sīdigu duka direta, neō baabirikōāka. Irigu dukare baagu, diayeta boagukoa —ārīyupu Gōāmu Īgūrē.

Gōāmu ūmūurē wapikubugore iridea

¹⁸⁻²⁰Puru, Gōāmu ūmūurē nikū merā weadero puru, waimurā, wārā Īgū puro ejamakū iriyupu, Īgūsārē wāiyedoregu. Īgū puro ejamakū, āārīpererā waimurārē wāiyeyupu. Irasirirā āārīpererā wāi opañurā. Gōāmu āārīpererā waimurārē ūmūū puro ejamakū Īāgū, wapikubu marīmakū Īāyupu.

Puru, Gōāmu āsū ārī gūñayupu: “Īi ūmūū suguta āārīmakū ōābea. Irasirigu Īgūrē wapikubugore irigura,” ārī gūñayupu. ²¹Irasirigu Gōāmu Īgūrē wujañajāmakū iriyupu. Īgū kārīrīpoe, Īgūya arupama gōārē āiyupu. Āi ōdo, diire biakōāyupu doja. ²²Iri gōā merā sugo nomeō iriyupu. Iri ōdo, ūmūurē wiayupu. ²³Igore Īāgū, ūmūū āsū ārīyupu:

—Igota yure wapikubugo āārīmo. Igoya dii, yaa dii irirosū āārāā. Igo, yaa dupu merā, yaa gōā merā, Gōāmu iriadego āārīmo. Irasirigu, Gōāmu, yaa dupu merā igore irimakū Īāgū: ‘Nomeō’, ārī wāiyēa igore —ārīyupu ūmūū.

²⁴Irasirigu sugu nomeōrē marāpokugu, Īgū pagusāmarāya wiire wirigukumi, Īgū marāpo merā āārīnīkōābugu. Īgū irasū marāpokugu, pērā āārīkererā, Gōāmu ĩūrōrē sugu irirosū āārīnīkōārākuma.

²⁵Góamu ūmúurē, nomeōrē wiadero puru, suri marirā āārīkererā, neō guyasiriri maōñurā dapa.

Ūmúú nomeó merá
Góamu dorerore tarinugádea

3 ¹Pirū gapu, āārīpererā waimurā nemorō ārīgatorikugu āārīyupu. Irasirigu pīrū nomeó puro eja, āsū ārī sērēñayupu:

—ĪĀārīrōta musārē Góamu i poema āārīpereri yuku dukare: “iBaabirikōāka!” āriri? —ārīyupu.

²Īgū irasū ārīmakū pégo, āsū ārī yujuyupo:

—Gua āārīpereri i poema yuku dukare baamasā.

³Poe dekomu duka direta: “iBaabirikōāka!” ārimi. “iNeō moāñabirikōāka! Irigu dukare baarā, musā boakōārākoa,” ārimi Góamu guare —ārīyupo pīrūrē.

⁴Igo irasū ārīmakū pégu, pīrū igore āsū ārīgatoypupu:

—Āārībea. Boabirikoa musā. ⁵Musā irigu dukare

baarā, Gōāmu irirosū masīrākoa. Īgū irirosū ōārīrē, ñeridere ōārō masīrākoa. Gōāmu ire masīmi. Irasirirā, baaka —ārīyupu pīrū igore.

⁶Īgū irasū ārīmakū pégo, āsū ārī gūñayupo: “Īgu duka ōārīgora āārāā. Yu igu dukare baago, ōārō masīgōkoa,” ārī gūñayupo. Irasirigo, irigu dukare tea, baayupo. Baa ōdo, ūmūūdere sīyupo. Īgūde neā baayupu. ⁷Irire baa odorā, īgūsā suri marīrā āārīrīrē pémasīñurā. Búro guyasīrīnugāñurā. Irasirirā, pūrī merā suri ea, sāñañurā īgūsāya dupure duúrā.

Gōāmu īgūsārē wajamoádea

⁸Abe ñajārīpoe, īgūsā irigu duka baadea nurēta Gōāmu iri poegue ejamakū péñurā. Īgū ejamakū pérā, ūmawāgā, yuku pūrupū durinīñurā Gōāmure güirā. ⁹Gōāmu gapu, ūmūūre āsū oeyupu:

—¿Noōgue āārīrī mu?

¹⁰Ūmūū āsū ārī yujuyupu:

—Mu ōōgue ejamakū péabu. Suri marīsīā, güiakubu. Irasirigu murē durirogue āārāā —ārīyupu.

¹¹Īgū irasū ārīmakū pégu, Gōāmu īgūrē āsū ārīyupu doja:

—¿Noā murē: “suri marīgū āārāā,” āārī? ¿Yu

murē baadorebiridi dukare báari mu? —ārīyupu igūrē.

¹²Ūmúū āsū ārī

yujayupu doja:

—Mu yare wapikuburo āārī sīdego, irigu dukare yare ejoamo. Irasirigu baakubu yu —ārīyupu.

¹³Igū irasū ārīmakū pégu, Gōāmu nomeōrē āsū ārī sērēñayupu:

—¿Naasiribugo irasiriari mu? —ārīyupu.

Igo āsū ārī yujayupo:

—Pīrū yare: “Irigu dukare baamakū, ōāgorakoa,” ārīgatoami. Irasirigo baakubu —ārīyupu.

¹⁴Igo irasū ārīmakū pégu, Gōāmu āsū ārīyupu pīrūrē:

—Mu ārīgatoadea waja, mu direta gajerā waimurā watope, wajamoāgūra. Irasirigu dapagā merā, mu okaro bokatīūrō yebague sīgūgorenagūkoa. Gajinorē baagu, nikūwera merā baagukoa.

¹⁵Igo nomeō murē iāduabirikumo. Dapagā merā, igo pārámerāde mu pārámerārē iāduabirikuma. Mu pārámerā, igo pārámerāya guburire kūrīmakū, Igūsā gapu musāya dipuru karamuturākuma —ārīyupu Gōāmu pīrūrē.

¹⁶Irasū ārī ōdo, āsū ārīyupu nomeōrē:

—Mu nijīpo āārīgō, báro poyari merā pūrākugokoa. Irasū āārīkerego, mu marāpu merā āārīduagokoa. Mu marāpu gapu, murē doregukumi —ārīyupu.

¹⁷Igore irasū ārī ōdo, āsū ārīyupu ūmúurē:

—Mu marāpore yujubabu mu. Igo irigu dukare sīmakū, baaba, yu baadorebirideare. Irasiri, i nikūguere dupuyurogue ōārō āārāderosū neō

āārīnemobirikoa. Mu okaro bokatiūrō búro poyari merā moāgūkoa mu baaburire opabu. ¹⁸Muya

oteri watopere, űerī tá, porakuri, purirokoa. Irasiriro, muya oteri ōārō puribirikoa. Irasirigu, makānuma baarire baagukoa. ¹⁹Mu poyari űajāsūriri merā moāgūkoa baarire opabu. Yu murē nikū merā weabu. Irasirigu, mu boadero puru dupaturita nikū poyamakū irigukoa – ārīyupu Gōāmu īgūrē.

²⁰Ī űmūū “Adán” wāīkuyupu. Hebreoya merā “masaku” ārīduaro yaa. Adán īgū merāmorē “Eva” wāīyeyupu. Hebreoya merā “Eva” ārīrō “okago” ārīduaro yaa. Masaka pago āārīpuroribugo āārīyupo. Irasirirā, āārīpererā igo pārāmerā āārīturiarā āārīma.

²¹Gōāmu īgūsārē irasū ārī odo, waimurārē wējē, īgūsāya gasiri merā suri iribosa, sāñadoreyupu.

²²Irasiri odo, āsū ārī gūñayupu Gōāmu: “Īīsā masaka

ōārīrē, űerīrē masīma. Irasirirā, daporare yu masīrōsū dujama. Perebiri okari sīdigu dukare baarā, perebiri okari oparākuma. Irasirigu, yu iri dukare: “īNeō baabirikōāka!” ārī kāmūtagera,” ārī gūñayupu.

²³Irasirigu Gōāmu Adasārē Edén wāīkuri poegue āārīrārē béowiugu, āsū ārīyupu Adarē:

—Yu muré nikú meráta weabu. Irasirigu, iri nikūrēta moāgū waaka —āriyupu.

²⁴Īgūsārē béowiuadero puru, Edén wāikuri poeguere abe murírō gapure, Gōāmu īgū puromarārē, pērā goerā kēdupurikurārē, pīyupu. Īgūsārē pīyupu, iri poe ħajārōrē iādurípidoregu. Su majī, sareri majī, peamee opari majīrē, iro ħajārōrē soronimakū iriyupu, perebiri okari sīdigu purogue masaka ejabirikōāburo, āriḡū.

Caín īḡū pagumuré wējēdea

4 ¹Adán gapu, īḡū marāpo merā āāriyupu. Irasirigo Eva nijīpo āārīnugāyupo. Puru, sugu majīḡū pūrākuyupo: “Ī majīḡūrē, Gōāmu yure sīdire opaa,” āriyupo. Irasirigo īḡūrē: ‘Caín’ wāiyeyupo. ‘Caín’ ārīrō ‘yu opagu’ ārīduaro yaa hebreoya merā.

²Puru gajīḡū majīḡū, Caín pagumuré, pūrākuyupo doja. Īḡū: “Abel” wāikuyupo. “Abel” ārīrō

“bujawereri” ārīduaro yaa. Abel oveja korerimasū āāriyupu. Caín gapu, oteri moārīmasū āāriyupu.

³Su nu, Caín īḡūya oterire sea, Gōāmu iūrō soemu buremupeoyupu.

Irasirigu: “I merá
Gōāmurē buremugū
yaa,” ārī gūñarī merá
irasiridiyupu.

⁴Abel gapu, oveja
pūrākupuroridire,
ōāgūrē, āīā, īgūrē wējē,
soe, Gōāmu iūrō
buremuyupu. Īgū
irasirimakū īāgū,
Gōāmu búro usuyayupu
Abel āīādeare. ⁵Caín
āīādea gapure

suyubiriyupu. Irasirigu, Caín búro gua, ñerī desereri
diapu opagu, waayupu. ⁶Irasirigu Gōāmu īgūrē
āriyupu:

—¿Naasirigu mu iropa guari? Mu ñerī diapu
deseregu āārāā. ⁷Mu yu iūrō ōārīrē irigu, usuyari
merá āārībokuyo. Mu ñerī gapure iriabu. Sugu
waibu murē tarinugāburosū, mu ñerī iriduari, murē
waaburo yaa. Irasirigu mu basi: “Ñerī iribirikoa yu,”
ārī gūñaka —āriyupu Gōāmu Caírē.

⁸Gōāmu irasū ārīkerepuru, Caín īgūrē
yujubiriyupu. Búro guagu āārīnīkōāyupu.

Su nu, Caín īgū pagumurē āsū āriyupu:

—Náka, makānugue gāmeñajārā —āriyupu.

—Jau —ārī yujuyupu pagumu.

Irasirigu, Caín irogue siuwāgā, pagumurē
wējēbeokōāyupu. Wējē odo, īgū dauya dupure
béoyupu. ⁹Īgū béoadero puru, Gōāmu āsū ārī
sērēñayupu Caírē:

—¿Noogue āārīrī mu pagumu?

Īgū irasū ārimakū pégu, āsū ārī yujuyupu
ārīgatori merá:

—Ōba, masībirikoa. Sērēñabirikōāka yure! Yu

pagumuré koregu
 āārībea yu —ārīyupu
 Caín.

¹⁰Īgū irasū ārīmakū
 pégu, Gōāmu īgūrē āsū
 ārīyupu doja:

—ĭNaasirigu
 irasirikōārī mu? Mu
 pagumuré
 wējēbeokōābu. Yu
 īgūya dí bēoadecare
 nikūgue iābu. Irasirigu,
 diayeta murē

wajamoāgūra, mu īgūrē
 wējēādea waja. ¹¹Mu ñerī iriadea waja, īgūya dí
 bēoaderore murē bēowiugura, gajerogue waadoregu.
 I yebare, mu pagumuya dí bēoadea wesiabu.

¹²Irasiriro, mu oteri otemakū, neō duka marīrōkoa.
 Sīūñajārō marīrō i nikūguere gāmeñajāgorenagūkoa
 —ārīyupu Gōāmu īgūrē.

¹³Īgū irasū ārīmakū pégu, Caín Gōāmūrē āsū
 ārīyupu:

—Mu yure irasū wajamoāmakū, bokatīūbirikoa.
¹⁴Yu otederore mu bēowiumakū, sīūñajārī neō
 bokabirikoa. Yu mu koreberogue waagorenamakū,
 gajerā yure bokajarā, wējēbeorākuma —ārīyupu Caín
 Gōāmūrē.

¹⁵Gōāmu īgūrē āsū ārīyupu:

—Āārībea. Suguno murē wējēmakū, yu īgūrē su
 mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejarigora mu
 nemorō wajamoāgūkoa īgūrē —ārīyupu.

Irasirigu Gōāmu Caínya diapuserore gajino
 gojatúyupu, gajerā Adán pūrā īgūrē wējēbirikōāburo
 ārīgū. Puru, īgūsā irire iārā: “Neō wējēbirikoarā,”
 ārīñurā.

¹⁶Irasirigu, Gōāmu merā wereniaderore wiri,

“Waagorenarō” wāikuri nikūgue eja, āārīyupu. Iro, Edén abe murīrīrō gapu āārīyuro.

Caín pārámerā āārīdea

¹⁷Yoadero puru, Caín sugu marāpokuyupu. Igo nijīpo āārī, sugu majīgū pūrākuyupo. Īgūrē: “Enoc” wāīyeñurā. Puru Caín wārā pūraku, su makā iriyupu. Īgū magūya wāī merā wāītúyupu iri makārē.

¹⁸Puru Enoc sugu majīgū pūrākuyupu. Īgūrē: “Irad” wāīyeyupu.

Irad, Mehujael pagu āārīyupu.

Mehujael, Metusael pagu āārīyupu.

Metusael, Lamec pagu āārīyupu.

¹⁹Lamec pērā nome marāpokuyupu. Sugo “Ada”, gajego “Zila” wāīkuñurā. ²⁰Ada sugu majīgū pūrākuyupo. Īgū “Jabal” wāīkuyupu. Jabal pārámerā āārīturiarā gapu, waimurā ejorā korerimasā āārīñurā. Waimurā gasiri merā Īgūsā iridea wiirigāgue āārīñurā. Noo Īgūsā waaró iri wiirigārē āāīnañurā.

²¹Jabal pagumu ‘Jubal’ wāīkuyupu. Īgū pārámerā Īgūsā āārīpererā buapūtérīmasā, tērēduparu purirīmasā āārīñurā.

²²Lamec, Zila gapu merā, sugu majīgū pūrākuyupu. Īgū “Tubal-Caín” wāīkuyupu. Īgū kōme merā, wāri moārī irirīmasū āārīyupu.

Adán, Eva dupaturi majīgū pūrākudea

²⁵Caín Īgū pagumurē wējēbeodero puru, Eva sugu majīgū pūrākuyupo doja. Eva Īgūrē: “Set” wāīyeyupo. Āsū ārīyupo:

—Yu magū Abel mámi. Caín ígūrē wējēbeokōādi āārímí. Irasirigu Góāmu gajigu majígū sími yure doja —ārīyupo.

²⁶Puru, Set sugu majígū pūrākuyupu. Ígūrē: ‘Enós’ wāiyeyupu. Iripoe merāta Setya bumarā Góāmurē buremu, goepeyari merā ígū wāirē sērēpuroriniurā páma.

Adán pūrā āāríturiarā āārídea

5 ¹⁻²Neōgoraguere Góāmu masakare irigu, ígū irirosū āārīrā, gūñamasīrā, yujupūrā turari oparā iridi āārímí. Ūmū, nomeō iridi āārímí. Ígūsārē ōārīrē sí, ‘masaka’ wāiyedi āārímí. Adán pārámerā āāríturiarā ígūsā āārídea āsū āārīyuro:

³Adán 130 bojori oparipoe, ígū magū “Set” wāikugu deyoayupu. Set ígū pagu irirosū āārīrikuyupu. ⁴⁻⁵Puru, Adán gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Set deyoadero puru, 800 bojori puru, Adán 930 bojori opagu, boayupu páma.

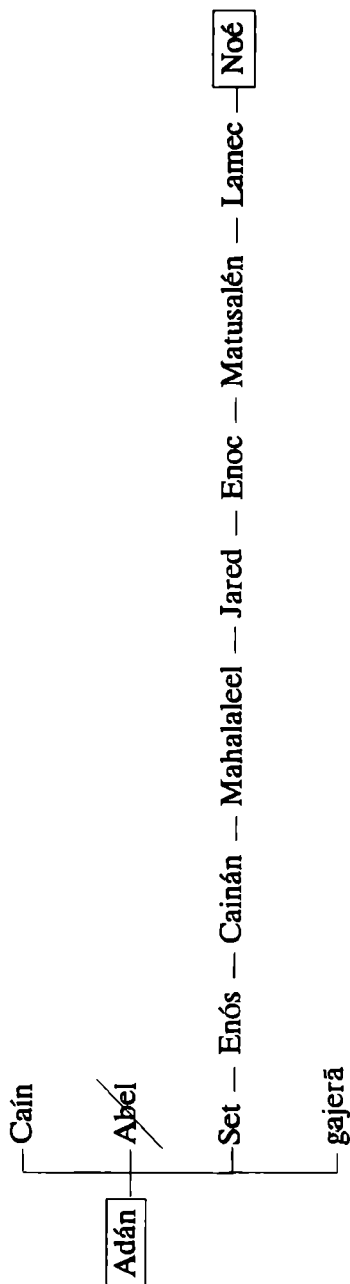
⁶Set 105 bojori oparipoe, ígū magū ‘Enós’ wāikugu deyoayupu. ⁷⁻⁸Puru, Set gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Enós deyoadero puru, 807 bojori puru, Set 912 bojori opagu, boayupu.

⁹Enós 90 bojori oparipoe, ígū magū “Cainán” wāikugu deyoayupu. ¹⁰⁻¹¹Puru, Enós gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Cainán deyoadero puru, 815 bojori puru, Enós 905 bojori opagu, boayupu.

¹²Cainán 70 bojori oparipoe, ígū magū “Mahalaleel” wāikugu deyoayupu. ¹³⁻¹⁴Cainán puru gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Mahalaleel deyoadero puru, 840 bojori puru, Cainán 910 bojori opagu, boayupu.

¹⁵Mahalaleel 65 bojori oparipoe, ígū magū “Jared” wāikugu deyoayupu. ¹⁶⁻¹⁷Puru, Mahalaleel

Adán párámerā áarīturiarā

gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Jared deyoadero puru, 830 bojori puru, Mahalaleel 895 bojori opagu, boayupu.

¹⁸Jared 162 bojori oparipoe, ĩgū magū “Enoc” wāikugu deyoayupu. ¹⁹⁻²⁰Puru Jared gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Enoc deyoadero puru, 800 bojori puru, Jared 962 bojori opagu, boayupu.

²¹Enoc 65 bojori oparipoe, ĩgū magū “Matusalén” wāikugu deyoayupu. ²²⁻²⁴Puru Enoc gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Enoc Gōāmu dorerire ōārō iriunayupu. ĩgū okaro bokatīūrō Gōāmūrē buremuyupu. Irasirigu Gōāmu ĩgūrē boadorebiriypu. ĩgū 365 bojori oparipoe, Gōāmu ĩgūrē āīmuriākōāyupu ĩgū merā āārīnīkōāadoregu. Irasirirā neō sugano ĩgūrē dupaturi iānemobiriñurā.

²⁵Enoc magū, Matusalén, 187 bojori oparipoe, ĩgū magū ‘Lamec’ wāikugu deyoayupu. ²⁶⁻²⁷Puru, Matusalén gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Lamec deyoadero puru, 782 bojori puru, Matusalén 969 bojori opagu, boayupu.

²⁸Lamec 182 bojori oparipoe, sugu ĩgū magū deyoayupu. ²⁹Āsū āriypu ĩgū magū deyoaripoe: “Masaka ñerī iridea waja, Gōāmu ñerī tá purimakū iridi āārīmī. Irasirigu, marīrē būro moādoirmi, baari opaburo ārīgū. Īi majīgū gapu, masā, pémasī, marīrē iritamurō merā būro moābirikoa,” āriypu.

Irasirigu, ĩgū magūrē ‘Noé’ wāiyeyupu. ‘Noé’ ārīrō ‘sīūñajārī’ ārīduaro yaa hebreoya merā.

³⁰⁻³¹Noé deyoadero puru, ĩgū pagu Lamec gajerā ūma, nome pūrākuyupu. Noé deyoadero puru, 595 bojori puru, Lamec 777 bojori opagu, boayupu.

³²Noé 500 bojori opadero puru, ĩgū pūrā “Sem”, “Cam”, “Jafet” wāikurā deyoañurā.

Noé āārīrīpoere masaka ñerī iridea

6 ¹Noé āārīrīpoere, masaka wārā i nikū āārīpereroguere āārīñurā. Īgūsā wārā ūma, nome pūrākuñurā.

⁵⁻⁷Iripoeguere, masaka ñetarirā āārīñurā. Āārīpererā ñerī direta gūñañurā. Gōāmu ĩgūsā ñerō āārīrikumakū ĩāgū, búro bujawereyupu. Irasirigu āsū ārī gūñayupu: “Yu masakare iribirimakū ōāboyō. Ōābema masaka yu irinerā. Irasirigu ĩgūsārē, waimurā, wārā, āārīpererā yu irinerārē, békōāgūra. Īgūsā āārīpererā i nikūguere neō āārīnemobirikuma páma,” ārī gūñayupu.

Noé doodiru wádiru iridea

⁸Noé gapure Gōāmu usuyari merā ĩāyupu.

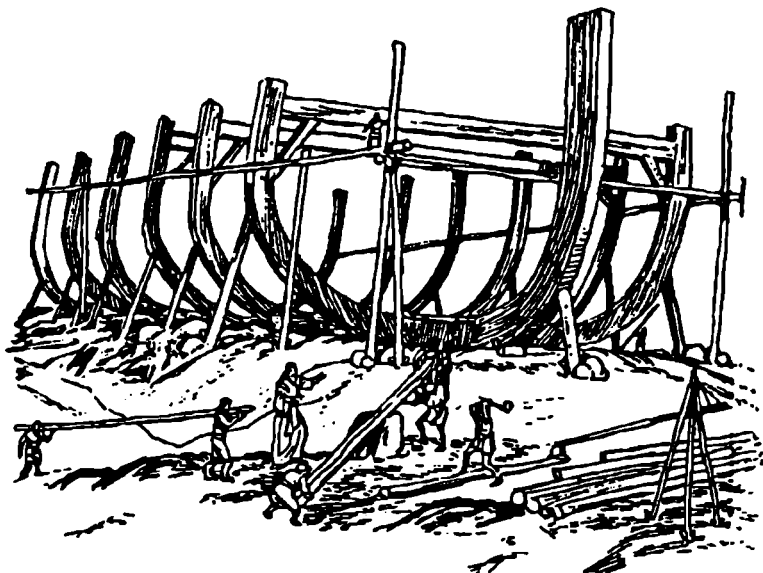
⁹⁻¹⁰Īgū pūrā urerā āārīñurā: Sem, Cam, Jafet wāikuñurā. Noé ñerīnorē iribi āārīsīā, Gōāmu dorerire: “Jau,” ārī ōārō buremunayupu. Īgū dita, Gōāmu dorerire tarinugābi āārīyupu. ¹¹⁻¹²Gajerā

gapu, Góamu iūrōrē āārīpererā ŋetarirā āārīñurā. Īgūsā basi gāmewējēūnakōāñurā. Īgūsā gāmerō irikōāñurā.

¹³Irasirigu Góamu Noérē āsū ārī wereyupu:

—Masaka ŋerī iriri waja, āārīpererā i nikūguere āārīrārē béopeobugu yaa. ¹⁴Mu direta, muyará merā taugura. Irasirigu, suru doodiru wádiru irika. Taboa ōārī majīrī, gókuri yukuma majīrī merā, irirure irika. Wári taridupabukúdiru irika. Wekare, poekaguedere, āārīpereri taridupabure, gapi merā, ōārō biakōāka. Irasiro, neō deko ŋajābirikoa. ¹⁵⁻¹⁶Irirure irigu, 135 metro yoadiru irika. 22 metro gaji metro deko eyadiru irika. Pe mojōma pere, su gubu urerú metro gaji metro deko ūmadiru irika. Ūre kayakúdiru irika iriru wekaguere. Puru, metro deko mujī dokare su yoēñarī gobe irika. Odo, disipurore irika páma —ārīyupu Góamu.

¹⁷Góamu āsū ārīnemoyupu doja:

—Dekó wáro merémakū irigukoa i nikūguere. I nikū āārīperero mirīpereakōārōkoa. Masaka, waimurā, wūrā, āārīpererā mirī boapereakōārākuma.

¹⁸Diayeta werea muré: Mu sugureta, muyarā merā taugura. Mu, mu marāpo, mu pūrā urerā, īgūsā marāposā nome merāta, ñajārākoa irirure. Irasirirā musā mirīmakū, neō boabirikoa. Yu ārīrōsūta irigura —ārī wereyupu Gōāmu īgūrē.

¹⁹⁻²⁰Irasū weregu, ārīnemoyupu doja:

—Musā irirugue ñajārā, āārīpererā waimurā, paārā, wūrā, pērā dita āīsōrākoa, ūmūū, nomeō merā īgūsāde boabirikōāburo ārīrā. ²¹Musā baaburi, waimurā baaburidere, āārīpereri durisārākoa irirugue —ārī wereyupu Gōāmu Noérē.

²²Īgū irasū ārīmakū pégu, Noé āārīpereri Gōāmu dorederosūta ōārō iripeokōāyupu.

Dia mirídea

7 ¹Īgū doodiru iri odoadero puru, Gōāmu āsū ārīyupu Noérē:

—Āārīpererā masaka watopeguere mu dita yu dorerire ōārō yaa. Irasirirā, mu marāpo, mu pūrā urerā, īgūsā marāposā nome merā doodirugue ñajáāka. ²⁻³Musā i doodiruguere ñajáārā, waimurā, noo āārīrāku āārīpererā ōārā, yu baadorenerānorē, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari babari āīsāka. Gajerā waimurā yu baadorebirinerārē noo āārīrākure su baba dita āīsāka. Irasirirā, īgūsā i nikūguere perebirikuma.

⁴Dapagā merā, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī ejaro merā, wáro deko merémakū irigukoa. Cuarenta nurīgora, ūmarī, ñamirī merērōkoa. Irasirirā masaka, waimurā, āārīpererā i nikūmarā mirī boapereakōārākuma —ārīyupu Gōāmu Noérē.

⁵Īgū irasū ārīmakū pégu, Noé Gōāmu dorerosūta ōārō iripeokōāyupu.

⁶⁻¹⁶Noé 600 bojori opagu, igū marāpo, igū pūrā, igūsā marāposā nome merā, doodirugue ñajááyupu páma. Waimurā, wūrā, Gōāmu baadorenerā, igū baadorebirinerāde āārīpererā, Noé merā irirugue ñajáāñurā. Waimurā makānumarā, ejorā, pāgārā, mutārāgā, wūrāde, āārīpererārē āīsáyupu Noé, Gōāmu dorederosūta. I nikūmarā, waimurā noo āārīrāku ūmūū, nomeō, ñajáāñurā. Igūsā ñajáāpereadero puru, Gōāmu iriru disipurore biakōāyupu páma.

Puru, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī waaró merā, Gōāmu deko merēmakū iriyupu. Noé 600 bojori, sugu abe, gajigu abe deko opagu āārīmakū, merēnugāyuro. I nikū poekama deko wáro wiriwasiriyuro. Ūmagaside tūpākōāyuro. Irasiriro, 40 nurigora, ūmurī, ñamirī merē, miūyuro nikūguere.

¹⁷Dia wádiya yura, doodirure ōārō payawāgāpámakū iriyuro. ¹⁸Irasiriro, iriru deko gasiro weka, payawagāpayuro. ¹⁹⁻²⁰Āārīpereri ūmarī ūtāyuku weka, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari metrogora ūmarō yura, mirītariyuro.

Irasiriro, i nikū āārīperero mirīpereakōāyuro. ²¹⁻²³I nikū āārīrā — waimurā, wūrā, masaka — āārīpererā yujuāirāno mirī boapereakōāñurā. Noé merā űajāānerā dita, okañurā. ²⁴40 nuri merēādero puru, 110 nuriġora, deko āārīpereroguere āārīyuro dapa.

I nikū mirīādero puru bojodea

8 ¹⁻³Gōāmu Noēsārē, waimurā āārīpererā irirugue āārīrārē, neō kātībiriypu. I nikū poekama deko wiriri goberire biakōāyupu. Ūmarōma dekodere merēbirimakū iriypu. Puru, būro mirū wējēpumakū iriypu.

Iri wējēpumakū, deko bojodijanīyuro. ⁴Iri deko merēnugādero puru, su mojōmarā abea waaró merā, Noēyaru Ararat wāikadigu űtāū wekague bojowerebejayuro. ⁵Iriu bojowerebejadero puru, pērā abe, gajigu abe deko waaró merā, bojodijaro gaji űtāyuku deyowagārīyuro doja.

⁶⁻⁷40 nuri puru, Noé iriru doodiruma yoēñarī gobere tūpā, sugu mimurē wiuyupu. Īgūrē wiuadero puru, neō goebiriypu. Yoaripoe wūgorenayupu. ⁸Puru Noé sugu bujare wiuyupu doja, yeba bojodeyoarire: “Āāmaburo”, ārīgū. ⁹Yeba bojodeyoabiriypu dapa. Irasingu, buja Īgū ejabejaro bokabiri, goedujajakōāyupu Noé purogue. Īgū ejamakū Īāgū, Noé Īgūya mojō merā ēōtū, doodirugue āīsōkōāyupu doja.

¹⁰Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nuri waaró merā, Noé dupaturi bujare wiuyupu doja. ¹¹Iri nu nāimejāwāgārīrīpoe āārīmakū, buja su yuku dupugārē Īgūya Īguirūgue opadi doodirugue āīgocjayupu. Īgū iri dupugārē

āījamakū īāgū, Noé: “I yeba bojodeyoakōākuyo páma,” āī gūñayupu. ¹²Puru, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī waaró merā, Noé dupaturi bujare wiuyupu doja. Īgūrē wiuadero puru, neō goebiriyupu páma.

Noé doodirure wiridea

¹³Gaji bojori ñajārī nu āārīmakū, Noé doodiruma disipurore tūpā, yebare īāyupu. Īgū īāmakū, ōārō bojoñajāderogue āārīyuro. Noé iripoere 601 bojori opayupu. ¹⁴Sugu abe, gaji abe, 27 nurī waaró merā, yeba ōārō bojoñajāperekōāyuro. ¹⁵⁻¹⁶Irasirigu, Gōāmu Noérē āsū ārīyupu:

—Doodirure wirika páma, mu marāpo, mu pūrā, īgūsā marāposā nome merā. ¹⁷Waimurā, wūrā, āārīpererā mu irirugue duripianerārē, wiuka páma. Irasirirā īgūsā wārā pūrākū, āārīperero nikūguere waawasirirākuma —ārīyupu Gōāmu.

¹⁸Īgū irasū ārīmakū pégu, Noé, īgū marāpo, īgū pūrā, īgūsā marāposā nome merā doodirure wiriñurā páma. ¹⁹Waimurā ejorā, waimurā makānumarā, wūrāde, āārīpererā irirugue āārānerā, īgūsā merā wiriñurā.

²⁰Āārīpererā irirugue āārānerā wiriadero puru, Noé ūtāyerire seaneōpí, su bu iriyupu, Gōāmurē soemu buremupeobugu. Iri odo, waimurā Gōāmu baadorenerārē, noo āārīrākure sugu dita wējēyupu. Puru, iri bu wekague soemu buremupeoyupu Gōāmurē usuyari sīgū.

²¹Īgū irasirimakū īāgū, Gōāmu búro usuyayupu. Āsū āī gūñayupu: “Āārīpererā masaka majirāgāgueta ñerī dita gūñakerepuru, āārīpererā masakare, waimurārē, yu iriaderosū dupaturi neō wējēbirikoa páma. ²²I ūmu āsū āārīrōkoa: Bojorikū, masaka oterākuma. Puru īgūsā oteadeare, searākuma. I ūmuguere abe ūmurirē asigukumi. Ñamirirē yusari āārīrōkoa. Bojori, puiburide āārīrōkoa. Ūmurī,

ñamiríde áārírókoa. I úmu peremakúgueta, iride pererokoa,” áarí píyupu Góámu.

Góámu Noé merá werenídea

9¹Irasú áarí pí odo, Góámu Noéré, ígū pūrādere ášú áriyupu ígūsáya áārīburire weregu:

—Wárā pūrākuka, musā párámerā áārīturiamurā áārīperero nikúguere áārīmakú. ²Áārīpererā waimurā i nikūmarā, wárā úmarómarā, wái diamarāde güiri merā íārākuma musārē. Íisā musāyarā áārīrākuma. ³Musā íisā áārīpererā waimurārē, yukubu dukadere baarākoa. I áārīpererire sīā musārē. ⁴I nikūmarāya dí, ígūsáya okari áārāā. Irasirirā, waimurārē wējērā, ígūsáya dí merā, baabirikóāka.

⁵Noo suguno masakure wējēgū, ígūrē dí béomakū irigu, boagakumi. Waibude, sugu masakure wējēmakū íāgū, ígūdere boamakū irigukoa. ⁶Yu yujupūrā turari oparosūta, masakadere yujupūrā turari opamakū iribu. Irasirigu, sugu masaku gajigu masakure wējēbecomakū, gajerā ígūrē wējērākuma ígū wējēdea waja.

⁷Musārē wárā masāporero gāmeā. Irasirirā, musā pūrā, ígūsā párámerā áārīturiamurā áārīpererogue i nikúguere áārīrākuma —áriyupu Góámu.

⁸Irasú áarí odo, werenemoyupu doja:

⁹—iŌārō péka musā! Musārē, musā párámerā áārīturiamurā áārīburire diayeta werea. ¹⁰Musā merā doodirugue áārānerā, waimurā, wárāde, áārīpererā i nikūmarā áārīburidere werea. ¹¹Ášú áarí werea yu musārē: “Neó dupaturi áārīpererā i nikūmarārē deko merā miúbirikoa. Neó dupaturi i nikūrē deko merā poyanorénemobirikoa, yu miūāderosū,” áarí werea musārē. Yu musārē wereaderosūta irigukoa. Yu wereniadeare neó gorawayubirikoa. ¹²⁻¹⁷Yu árāderosūta diayeta irigukoa musārē, waimurā áārīpererā i nikūmarā áārīmurārē.

‘Irasirigu, ūmarōma deko yeborigue, buidare pía. Puruguere, deko yeborigue buida deyoamakū iāgū, musārē, āārīpererā i nikūmarārē weredeare gūñagūkoa. Irasirigu, neō dupaturi deko merā miūnemobirikoa páma —ārī wereyupu Góāma Noérē, igū pūrādere.

Noé pūrā, igūsā iridea

¹⁸Noé pūrā doodirure wirianerā: Sem, Cam, Jafet wāikurā āārīñurā. Cam, Canaán wāikugu pagu āārīyupu. ¹⁹Noé pūrā, igūsā pāramerā āārīturiarāde i nikū āārīpereroguere waañurā. ²⁰Noé doodirure wiriadero puru, poe iriyupu. Iri poere iiguidupa dari oteyupu. Puru, igū oteadea iigui duka merā, iiri deko iriyupu. ²¹Su nu, iigui dekoire iiri, mejāyupu. Mejā, igūya wiigā, suri gasiro merā iridea wiigā deko, suri marīgū kārimejākōāyupu. ²²Igū kārīripoe, igū magū Cam ñajājā, igū pagu suri marīgūrē iāyupu. Igūrē iā, wiria, igū tīrārē wereyupu. ²³Igū irasū weremakū

pérá, Sem, Jafet merá ígúsá pagu suri marígūrē, íáduamerá, purupú gapu dúsirinajájá, su ñee suriro merá buañurá.

²⁴Ígūrē mejārī tariadero puru, Noé yobe, ígū magū yuwamu Cam iriadeare pémasiyupu. ²⁵Írasirigu ášú áriyupu:

—Cam ñeró iriadea waja, ígū magū Canaárē, ígū párāmerá áāríturiamurārē wajamoāgūkumi Góāmu. Írasirirá ígúsá, Cam tírā párāmerá áāríturiamurārē moāboerākuma —áriyupu Noé.

²⁶Írasú ári odo, ášú áriyupu Noé, ígū pūrā Sem, Jafet áārīburire weregu:

—Góāmu, yu Opu, Sémrē, óāró iritamuburo. Canaánya bumará, Semya bumarārē moāboerimasá waaburo. ²⁷Góāmu, Jafetya bumarārē, wári óārírē síburo. Ígūya bumará, Semya bumará merá, áārīburo. Canaánya bumará, Jafetya bumarārē, moāboerimasá waaburo —ári wereyupu Noé ígū pūrā áārīburire. ²⁸I nikūrē deko miúdero puru, Noé 350 bojorigora okayupu dapa. ²⁹Puru, 950 bojori opagu, boayupu páma.

Babilonia wáikuri nikúmará wii úmarí wiire iridea

11.1-9

10-11 ¹⁴Noé áārīrīpoere, masaka áārīpererá su werenírta wereniadiñurá dapa.

Noé párāmerá áāríturiarā abe ñajāró gapu waa, buurí marírí nikúgue ejañurá. Iri nikú Babilonia wáikuyuro. Irogue eja, áārīkóáduadiñurá. Wári búri mará áārīñurá. Iri burika, wárá masaka opari búri áārīyuro.

Babilonia nikúgue áārírā, su nu ígúsá basi gāmewerení, ášú áriñurá:

—¡Su maká irirá! Iri makārē, útāyeri merá weabirikóārā. Ášú gapu irirá: Nikú koerire weará.

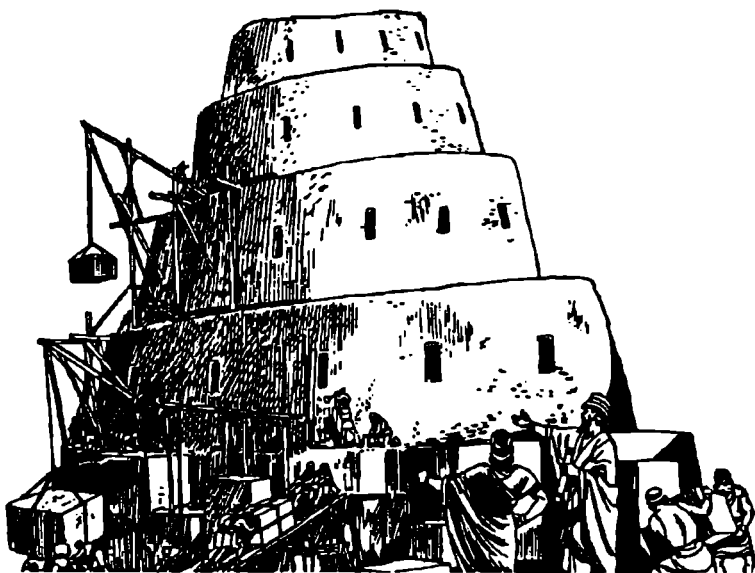
Wea odo, iri koerire peameegue soerā. Marī irasirimakū, ōārō buriri koeri waarokoa.

‘Iri koerire wea odo, gapi merā wūkā, su makā, wāri makā irirākoa. Iri makārē, su wii, ūmugasigue ejari wiidere, wearākoa. Irasirirā, āārīpererā masaka marī iriri kerere masīrākuma. Gajerogue neō waawasiribirikoarā —ārādiñurā.

⁵Gōāmu gapu, iri makārē, iri wii, ūmarī wiire, iriduamakū iāyupu. ⁶⁻⁷Īgūsā irasirimakū iāgū, āsū ārī gūñayupu:

—Īisā āārīpererā su bumarā, su werenírīta wereníma. Irasirirā, ire moāpurorima. Daporare páma, īgūsā moārīrē neō piribirikuma. Irasirirā, mērōgā puru, āārīpereri īgūsā gāmerō: “moātarinugārākoa marī,” ārī gūñarā waarākuma.

Irasirigu, īgūsā werenírīrē gorawayugura, īgūsā basi werenírī pēbirikōāburo, ārīgū —ārī gūñayupu Gōāmu.

8-9 Irasirigu, Igúsárē werenírī gorawayuyupu Góāmu. Irasirimakū, Igúsāya makā moārīrē piriñurā. Āārīperero i nikūguere waawasirimakū iriyupu. Iri makā merā, Góāmu Igúsárē werenírī gorawayuyupu i nikūmarā āārīpererārē. Irasiro, iri makā “Babel” wāikuyuro. “Babel” ārīrō “pémasibiri” ārīduaro yaa hebreoya merā.

Noé párámerā āārīturiadea

10.1-21

1Noé pūrā, Sem, Cam, Jafet āārīñurā. Īgū párámerā āārīturiarā īisāku āsū āārīñurā:

Jafet párámerā āārīturiadea

2Jafet pūrā, Gomer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec, Tiras wāikuñurā. **3**Jafet magū, Gomer urerā pūrākuyupu. Īisā Ascenaz, Rifat, Togarma wāikuñurā. **4**Jafet magū, Javán, īi pūrā, Elisa, Tarsis, Quitim, Rodanim wāikuñurā. **5**Īgūsā Jafet párámerā āārīturiarā āārīñurā. Wári buri marā āārīñurā. Īgūsā dia wádiya turo āārīñurā. Īgūsāku buri Igúsāya werenírī, nikūdere opañurā.

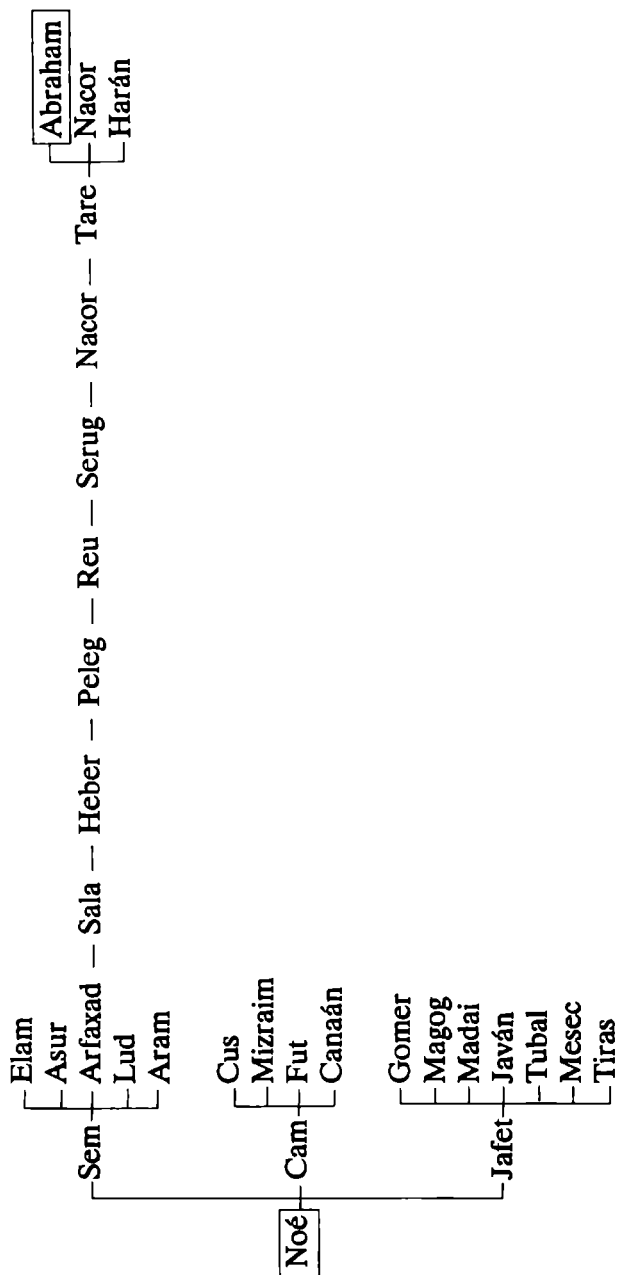
Cam párámerā āārīturiadea

6Cam pūrā, Cus, Mizraim, Fut, Canaán wāikuñurā. **7**Cus pūrā, Seba, Havila, Sabata, Raama, Sabataca, Nimrod wāikuñurā. Raama pūrā, Seba, Dedán wāikuñurā.

13-14Cam magū Mizraim, īgū párámerā āārīturiarā, iku buri āsū āārīñurā: ludeo, anameo, lehabita, naftuhita, patruseo, casluhita, caftorita wāikuri buri marā āārīñurā. Caftorita bumarā párámerā āārīturiarā filisteo wāikuri bumarā āārīñurā.

15Cam magū, Canaán, īi pūrā Sidón, Het wāikuñurā. **16-18**Canaán párámerā āārīturiarā, iku

Noé párámerá ááríturiarâ

búri ášú áārīñurá: jebuseo, amorreo, gergeseo, heveo, araceo, sineo, arvadeo, zemareo, hamateo wáikuri búri mará áārīñurá. I búri mará gajerogue dita áārīrā waawasiriakōāñurá. ¹⁹Canaán párámerá Gerar wáikuri nikúgue áārīñurá. Iri nikúma makārī ášú wáikuyuro: Sidón, Gaza, Sodoma, Gomorra wáikuri makārī áārīyuro. ²⁰Íisá Cam párámerá áārīturiarāta áārīñurá. Ígūsáku búri ígūsāya werenírī, nikúdere opañurá.

Sem párámerá áārīturiadea

²¹Noé magū masātīgū, Sem wáikugu, ígū pūrā ášú áārīyuro: Elam, Asur, Arfaxad, Lud, Aram wáikuñurá.

11.10-32

¹⁰Sem 100 bojori oparipoe, ígū mágū ‘Arfaxad’ wáikugu deyoayupu. ¹¹Puru, Sem gajerá pūrākunemoyupu. Arfaxad deyoadero puru, 500 bojori puru, Sem boayupu.

¹²Arfaxad 35 bojori oparipoe, ígū magū “Sala” wáikugu deyoayupu. ¹³Puru, Arfaxad gajerá pūrākunemoyupu. Sala deyoadero puru, 403 bojori puru, Arfaxad boayupu.

¹⁴Sala 30 bojori oparipoe, ígū magū “Heber” wáikugu deyoayupu. ¹⁵Puru, Sala gajerá pūrākunemoyupu. Heber deyoadero puru, 403 bojori puru, Sala boayupu.

¹⁶Heber 34 bojori oparipoe, ígū magū deyoayupu. Iripoe, i nikúmarā dukawari, waawasiriakōāñurá. Irasirigu, Heber, ígū magūrē “Peleg” wáiyeyupu. “Peleg” áarīrō “dukawariri” áarīduaro yaa. ¹⁷Puru, Heber gajerá pūrākunemoyupu. Peleg deyoadero puru, 430 bojori puru, Heber boayupu.

¹⁸Peleg 30 bojori oparipoe, ígū magū “Reu”

wáikugu deyoayupu. ¹⁹Puru, Peleg gajerá pūrākunemoyupu. Reu deyoadero puru, 209 bojori puru, Peleg boayupu.

²⁰Reu 32 bojori oparipoe, igū magū “Serug” wáikugu deyoayupu. ²¹Puru, Reu gajerá pūrākunemoyupu. Serug deyoadero puru, 207 bojori puru, Reu boayupu.

²²Serug 30 bojori oparipoe, igū magū “Nacor” wáikugu deyoayupu. ²³Puru, Serug gajerá pūrākunemoyupu. Nacor deyoadero puru, 200 bojori puru, Serug boayupu.

²⁴Nacor 29 bojori oparipoe, igū magū “Taré” wáikugu deyoayupu. ²⁵Puru, Nacor gajerá pūrākunemoyupu. Taré deyoadero puru, 119 bojori puru, Nacor boayupu.

Taré párámerá āāríturiadea

²⁶⁻²⁸Taré párámerá āāríturiadea āsū āārīyuro: Taré 70 bojori opadero puru, igū pūrā “Abram”, “Nacor”, “Harán” wáikurá deyoañurá. Ur wáikuri makā, Babilonia wáikuri nikūgue, deyoañurá.

Taré boaburo dupuyuro, igū magū Harán boayupu. Ur wáikuri makā, igū deyoaderogueta, boayupu. ²⁹⁻³⁰Ī Harán, Lot pagu āārīyupu.

Abram sugo Sarai wáikugore marāpokuyupu. Igo pūrāmarīgō āārīyupo.

Nacor, sugo Milca wáikugore marāpokuyupu. Igo Harán magō āārīyupo.

³¹Taré, Ur makāgue āārīgū, irore wirí, Canaán nikūgue waadiyupu. Irore wirigu, igū magū Abrārē, igū párámi Lóre, Abram marāpo Saraidere āāyupu. Canaángue ejabiri, Harán wáikuri makāta dujāa āārīkōāñurá. ³²Iroque āārīgū, Taré 205 bojori opagu, boayupu.

Góamu Abrárē wiridoredea

12 ¹Su nu Góamu ásū āriyupu Abrárē:
 —Muya nikūrē, muya wererārē, mu pagusāmarārē,
 wirika. Gajerogue waaka, ya imuburi nikūgue. ²⁻³Irogue
 ejadero puru, mu párámerā āārīturiamurā wárā
 masāporemakū irigura. Wárā masaka murē masírākuma.
 Yu musā merā, āārīpereri búri marārē ōārō iritamugūra.
 Noo musārē ōārō irirānorē, ōārō irigura. Noo musārē űerō
 irirāno gapure, űerō tarimakū irigura —āriyupu Góamu
 Abrárē.

⁴⁻⁵Ígū irasú ārimakū pégu, Góamu dorederosūta Abram
 ígūya nikūrē wirí, Canaán wāikuri nikūgue waayupu. Ígū
 marāpo, ígū pagamu magū Lótdere āiāyupu. Áārīpereri ígū
 oparire: ígūrē moāboerārē, ígūyarā waimurā ejorārē, ígūya
 doebiridere āiāyupu. Setenta y cinco bojori opagu,
 Canaánguere waayupu.

⁶Irogue eja, puru iri nikūrē tariwāgā, Siquem wāikuri
 makāgue ejañurā. Siquēguere, sugu yukugu, iromarā,
 cananeo wāikuri bumarā buremudigu āārīyuro. ⁷Irogue
 Góamu Abrárē deyoayupu. Ásū āriyupu:

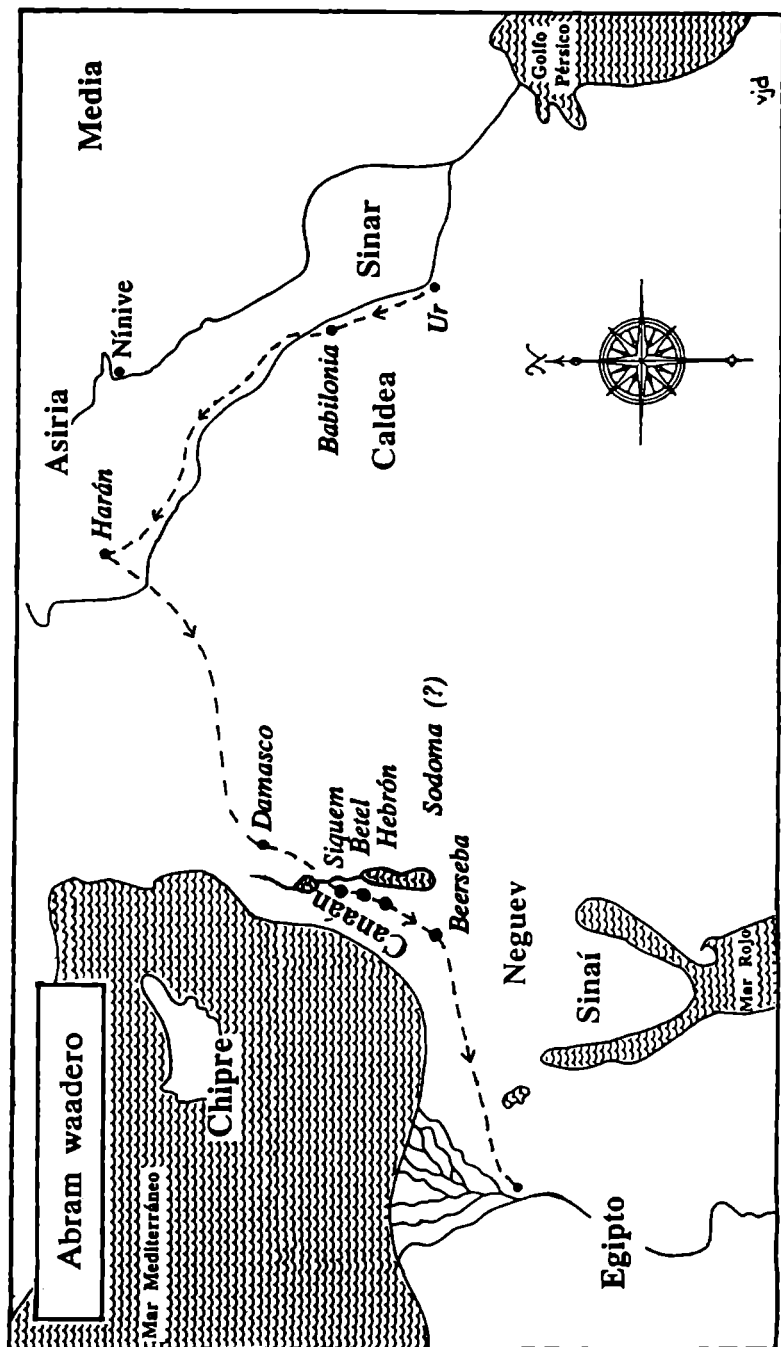
—I nikūrē píguira murē, mu párámerā
 āārīturiamurādere —āriyupu.

Irasirigu, Abram Góamurē soemu buremupeogu,
 su bu ūtāyeri merā iriyupu, Góamu deyoaderore.

⁸Puru, Siquēguere wirí, buurikurogue, Betel
 wāikuri makā turogue waañurā. Irogue eja, Ígūsāya
 wiirigā, waimurā ejorā gasiri merā iridea wiirigārē
 āinuñurā. Irogue āārīgū, gaji bu, ūtāyeri bu iriyupu
 Góamurē soemu buremupeobugu.

Abram Egiptogue waadea

¹⁰Iripoere, iri nikūrē, baari maríyuro. Irasirigu,
 irore wiriwāgā, Abram, ígūya wererā merā, gaji nikū,
 Egipto wāikuri nikūgue dujáarā waadiñurā. ¹¹⁻¹²Egipto
 puro weya ejagu, Abram ígū marāpore ásū āriyupu:

—iPéka! Mu, nomeó óāgō, āārāā. Egiptomarā masaka murē iārā, āsū ārībokuma: “Igo nomeó ī marāpo āārīmo. Irasirirā, igore marāpokumurā, īrē wējékōārā,” ārībokuma. ¹³Irasirigo, īgūsārē āsū ārāso: “Yu, īgū pagumo āārāā,” ārāso yure wējēbirikōāburo, ārīgō —ārīyupu Abram īgū marāpore.

¹⁴Īgūsā Egiptogue ejamakū iārā, iromarā masaka “ōāgō āārīmo,” ārī iāñurā Saraire. ¹⁵Iripoere, sugu Faraón wālkugu, egiptomu opu āārīyupu. Īgūrē moāboerāde, Saraire iā, wererā ejañurā īgūrē: “Igo nomeó óāgō āārāmo,” ārīñurā. Irasirigu, Faraón igore āārīdoreyupu. ¹⁶Irasiriadero puru, Faraón wārā ejorā sīyupu Abrārē. Oveja, wekua, cabayoa, cameyoa, moāboerimasādere sīyupu, Saraire marāpokuburi waja.

¹⁷Īgū irasiriadea waja, Gōāmu gapu īgūrē, īgūyarādere sīrīrī merā wajamoāyupu. ¹⁸⁻¹⁹Irasirigu Faraón Abrārē siu, āsū ārīyupu:

—ĪNaasirigu irasū yāri? Mu yure ārīgatoabu. ĪNaasirigu: “Igo yu marāpo āārīmo,” ārībīrari? Mu yure: “Yu pagumo āārīmo,” ārābu. Irasirigu, yu igore yu marāpo irirosū opadabu. Ūjū. Āīāka. īYaa nikūrē wirika! —ārīyupu Faraón.

²⁰Irasirigu, Faraón īgūyarā surarare bēowiudoreyupu Abramsārē. Abrārē, īgū marāpo merā, āārīpereri īgū opari merā, Egiptore wiridoreyupu.

Abram, Lot merā dukawaridea

13 ¹Irasirirā, Abram, īgū marāpo, īgū pagumu magā, āārīpereri īgū opari merā, Egiptore wiri, dujāayupu, Canaán nikūgue waagū. ²Īgū gajino neó bopobirīyupu. Ūtāyeri, oro wālkuri wajapari yēri, wārā moāboerimasā, ejorādere opayupu. ³Yoawayaro waa, waa, īgūsā ejapuroridero, Betel wālkuri makā turogue ejañurā. ⁴Abram iro āārīpuroriderogue, su bu ūtāyeri merā

iriderore ejayupu, Góāmurē sérégū. Irasirigu, iroque dupaturi Góāmurē sérēyupu doja.

⁵Lótde gajino neō bopobiriyupu. Wárā oveja, wekua, moāboerimasādere opayupu. ⁶Abram, Lot ĩgūsā āārīrōrē, ĩgūsāyarā ejorā baari marīweyakōāyuro. Irasirirā, suro puro āārīmasībiriñurā. ⁷Abramyarā ejorārē koreboerimasā, Lótyarārē koreboerimasā merā, gāmekēānañurā.

⁸Irasirigu, su nu Abram Lóre āsū āriyupu:

—Marī sugu pūrāta āārāā. Irasirirā, marī basi gāmekēābirikōārā. Marīrē moāboerimasāde gāmekēābirikōāburo. ⁹Irota merārē āsirirā: Mu nikū suyurore ñeāka. Irasiriadero puru, āsū iri gāmedukawarirā. Mu abe marīrīrō gapu waamakū, yu abe ñajāārō gapu waagura. Mu abe ñajāārō gapu waamakū, yu abe marīrīrō gapu waagura —āriyupu.

¹⁰Īgū irasū ārīmakū pégu, Lot Jordán wāikudiya

dia turomugue, útāūgue mūrīā, āārīpererogue
iāwasiriyupu. Iriya iri nikūrē wáro dekó síyuro.
Egipto irirosū ōārō deyro āārīyuro. ¹¹⁻¹³Irasirigu,
Lot abe murīrīrō gapu, Jordán dia turo āārīrī ejaro
gapure: “Suyukoa,” ārī űeāyupu. Abrārē wirī,
īgūyarā ejorārē, igūrē moāboerimasādere āīā,
Sodoma wāīkuri makāgue āārīnīkōāgū waadiyupu
dapa. Iromarā masaka űetarirā āārīsīā, Gōāmu
dorebirideareta irinañurā. Abram gapu, Canaán
nikūrē dujayupu.

¹⁴⁻¹⁵Lot waadero puru, Gōāmu Abrārē āsū ārīyupu:

—Mu diaye gapu, mu purupu gapu, abe űajāārō
gapu, abe murīrīrō gapu, ōārō iāwasirika. Mu iā
āārīrōrē pīgukoa, murē, mu pārāmerā
āārīturiamurādere. Irasiro, muya dita āārīrōkoa.

¹⁶Yu mu pārāmerā āārīturiamurārē, imipa yéri keo
bokatiūña marīrō irirosū āārīmakū irigura —ārīyupu
Gōāmu Abrārē.

¹⁷Irire ārī odo, Gōāmu āsū ārīyupu doja:

—Yu murē nikū pīburore āārīpererogue
iāgorenagū waaka. —ārīyupu.

¹⁸Īgū irasū ārīmakū pégu, Abram, ĩgūyarā merā,
īgūsāya wiirigā, gasiri merā iridea wiirigārē āīā, wári
yuku āārīrō, Hebrón wāīkuri makā turogue
āārīnīkōārā waañurā. Irore eja, su bu űtāyeri merā
iriyupu, Gōāmurē soemu buremupeobugu.

Lóre űeāwāgādero puru, Abram ĩgūrē wijatadea

14 ¹Abram, Hebrón turogue āārīrīpoere, sugu
Quedorlaomer wāīkugu, Elam wāīkuri makārē opu
āārīyupu.

²Gaji makārīmarā oparā īīsāku āsū āārīñurā: sugu
Bera wāīkugu, Sodoma wāīkuri makārē doreyupu.
Gajigu, Birsā wāīkugu, Gomorra wāīkuri makārē
doreyupu.

³⁻⁴Quedorlaomer ígūsārē pe mojōma pere, gubu peru pērēbejari bojorigora doreyupu. Irasirirā, īīsā oparā, ígū dorerire béowiuduarā: “Ígū merā gāmewējērā,” ārī gāmewereníñurā.

⁸⁻⁹Irasirirā, īīsā Sodoma, Gomorramarā oparā, ígūsāyarā surara merā, ūtāū dokague Sidim wāikurogue waañurā. Quedorlaomeryarā surara merā gāmewējērā waadiñurā. Neō ígūsārē wējēbokatīūbiriñurā. ¹⁰Iroguere, wári gapi irirosū opari goberi āārīyuro. īīsā oparā, Quedorlaomeryarā surara ígūsārē tuyawāgāmakū īārā, duriduarā iri goberigue meēñajādijanukōāñurā.

¹¹Irasirirā, Quedorlaomeryarā surara masaka, Sodoma, Gomorra makārīmarārē, baari, gajino āārīpererire ema, āīwāgāpeokōāñurā ígūsāya makāgue. ¹²Abram pagumu magū, Sodoma āārādigu, Lóre, ígū opari āārīpereri merā āīāñurā. ¹³Irasirimakū īāgū,

sugu, Quedorlaomeryarā surarare duriwāgā, Abram purogue ejayupu. “Lóre āīākōāma,” āri weregu ejagu iriyupu.

¹⁴Irire pégu, Abram āārīpererā īgūrē moāboerārē īgū puro deyoa, masānerārē neōyupu. Trescientos dieciocho ūma āārīñurā. Irasirigu, Abram īgūsā merā, Quedorlaomeryarā surarare tuyawāgā, suajayupu. ¹⁵Iri ñamita Abramsā Lóre āīānerārē bokaja, wējē tuyawāgāñurā. Wējē tuyā, suajañurā. ¹⁶Īgūsārē Quedorlaomeryarā surarare suaja, āārīpereri Sodomamarē īgūsā āīādeare, ēmapeokōāñurā doja: Abram pagamu magūrē, īgū oparire, gajerā masaka ūma, nomedere, īgūsā opari merāta ēmapeokōāñurā doja.

Melquisedec Abrāya āārīburire Gōāmūrē sérēbosadea

¹⁷Quedorlaomeryarā surara merā gāmewējē odo, Abram īgūyarā masaka merā, īgūya makāgue goedujaripoe, Sodomamu opu īgūrē bokatīrīgū ariyupu. ¹⁸Gajigu opu, Melquisedec wālkugude, īgūrē bokatīrīgū ariyupu. Īgū Gōāmu āārīpererārē doreguyagu paī āārīyupu. Īgū pārē, īgui dekére āārīyupu Abrārē.

¹⁹⁻²⁰Āijā, Gōāmūrē sérēbosayupu Abrāya āārīburire. Āsū āārīyupu:

—Gōāmu, āārīpererārē doregu, ūmugasi, nikūrē iridigu, murē ōārī iritamuburo. Murē wējēduanerārē, īāturinerārē murē taumi. Irasirirā, īgūrē usuyari sīrā —ārīyupu Melquisedec.

Irasirigu Abram īgū ēmadeare, pe mojōma buri dukawa pīyupu. Dukawa odo, Melquisedere su bumarē sīyupu.

²¹Puru, Sodomamu opu gapu, Abrārē āsū āārīyupu: —Yaa makāmarā, Quedorlaomer ēmanerārē, yure wiaka. Īgūyarā surarare mu ēmadea gapu, muya dujaburo —ārīyupu Sodomamu opu.

²²⁻²³Irasū ārīmakū pégu, Abram āsū ārī yujuyupu Sodomamu opure:

—“Asirigura” ārīsiabu yu, Gōāmu āārīpererārē doregure, ūmugasi, nikūrē iridigure. Irasirigu, neō muya makāmarāyare gāmebirikoa. Muyaṛāyare yu opamakū iāgū, “yaa merā igū bopobemi” ārībokoa mu. ²⁴Irasirigu, yu neō gāmebirikoa muyaṛāyare. Yure moāboerimasā baadea dita, gua muyaṛārē, āārīpereri gajinorē wijata āīrīādea waja āārīrōkoa —ārīyupu Abram Sodomamu opure.

Gōāmu Abrārē igū āārīburire weredea

15 ¹Puru, Gōāmu Abrārē kērōgue merā āsū ārī wereyupu:

—Gajerosū waamakū, gūibirikōāka. Yu murē korenīkōāgūkoa. Irasirigu, wāri dārī sīgūkoa —ārīyupu Gōāmu Ābrārē.

²⁻³Irasū ārīmakū pégu, Abram āsū ārī yujuyupu igūrē:

—Yu Opu Gōāmu, yu pūrā marīmakū, dārō masīā mu. Yu boadero puru, mu yure sīburire opatuyamurā mama. Irasirigu, yure moāboegu, Eliezer wāīkugu, mu sīrī, yu oparire, iāduripigukumi —ārīyupu Abram.

⁴Igū irasū ārīmakū pégu, Gōāmu Abrārē āsū ārīyupu doja:

—Igū irire

iāduripibirikumi. Iri igūya dujabirikoa. Mu magū gapu āārīgūkumi, irire iāduripibugu —ārīyupu Gōāmu.

⁵Puru, Gōāmu igūrē makāgue siu wiria, āsū ārīyupu doja:

—Ūmugasire dārō iāka.

Neñukārē iāgū, neō keo bokatiūbirikoa. Īgūsā irirosū, mu pārámerā āāríturiamurā, wārā āārīrākuma —ārīyupu.

⁶Irasirigu, Abram Gōāmu ārādeare buremuyupu. Irire buremumakū iāgū, Gōāmu īgūrē: “Īi diayeta buremugū āārīmi,” ārī iāyupu.

⁷Irasirigu, Abrārē āsū ārīnemoyupu doja:

—Yu Gōāmuta āārāā. Yu murē Ur wāikuri makāgue āārīdigure, āīwiubu, mu āārīburi nikūrē pību —ārīyupu Gōāmu īgūrē.

⁸Irire pégu, Abram āsū ārī yujuyupu:

—Yu Opu, inaasū masībukuri yu, mu i nikūrē pīburire? —ārīyupu.

⁹Īgū irasū ārimakū pégu, Gōāmu āsū ārīyupu:

—Sugo wekugo, sugo cabra, sugu oveja, ure bojori oparārē, ñeā, āīrika. Gajerādere, sugu buja wāgu, gajigu buja mēgūgādere āīrika —ārīyupu.

¹⁰Irire pégu, Abram īgū ārīdoreanerāku waimurārē ñeā, āīyupu, Gōāmu īgūrē doreaderosūta. Puru, īgūsārē wējē, deko merā wirí, pe gapu bokatiūpeoyupu. Buja gapure irasiribiriyupu.

¹¹Irasirigu, waimurā īgū wējēānerā weka, mimuā dijariduamakū iāgū, īgūsārē dea nurūnayupu. ¹²Abe ñajārīripoe, Abram kārītariakōāyupu. Īgū kārītariamakū, kērōgue búro naītīārō waayuro. Búro gūiri merā āārīyupu.

¹³⁻¹⁶Kērōgue, Gōāmu āsū ārīyupu īgūrē:

—Mu pārámerā āāríturiamurā, gaji nikūmarārē moāboerimasā, búro poyari merā āārīrākuma. Irasirigu, 400 bojori īgūsā irasū āārīmakū, yu iri nikūmarārē wajamoāgūkoa. Mu pārámerā āāríturiamurā wāri opari merā oōgue goedujarirākuma. Īgūsā goedujariripoe, amorreo bumarā pārámerā āāríturiarā, oō āārīrārē, wajamoāgūra. Īgūsā búro ñerā āārīma. Īgūsā irasū āārīkerepuru, wajamoābea dapa. Purugue, īgūsā ñerō irinemomakū, wajamoāgūra.

Mu bugaro āārītariakōā. Goero maríró merā boagukoa. Boadero puru, mu fiekúsamarā āārīpurorinerā boanerā purogue, āārīgúkoa —ārīyupu Gōāmu.

¹⁷Gōāmu irasú ārī odoadero puru, iri űamita, Abram su soro, búro mikākuri sorore iāyupu. Puru, su duka, pea duka, ōārō űjūrī duka waimurā wējē, wiri píadero deko, űjū tariweremakū iāyupu.

¹⁸⁻²¹Iri űamita Gōāmu Abrārē āsū ārīyupu doja: —iŌārō péka! Murē diayeta werea. Mu pārámerā āārīturiamurārē i nikūrē píukoa. Egiptogue āārīrī dia, gajiya Eufrates wāikudiya watopegue āārīrī nikūrē píukoa. Dapora gapu, iri nikū, ceneo, cenezeo, cadmoneo, hitita, ferezeo, refaíta, amorreo, cananeo, gergeseo, jebuseo, űsáku búrima nikū āārāā. Puru, ígúsāya nikū āārādea, musāya gapu āārīnókōārōkoa —ārīyupu Gōāmu Abrārē.

Agar magū Ismael deyoadea

16 ¹⁻³Sarai pūrāmarígō āārīyupu. Irasirigo, ígúsā Canaángue ejadero puru, pe mojōma bojori tariro merā, Sarai Abrārē āsū ārīyupu:

—iPéka! Yu pūrāmarígō āārāā. Irasirigo yure moāboerimasō, Agar wāikugore, mu marāpo irirosū opaka. Igo pūrākumakū, ígúsārē yu pūrā irirosū, iāgōkoa —ārīyupu.

Irire pégu, Abram: “Jau” ārīyupu. Irasirigu, Abram Agare ígū marāpo irirosū opayupu. ⁴Igo, Abram merā āārādero puru, nijīpo āārīyupu. Igo nijīpo āārīrīrē pémasígō, “Yu Sarai nemorō āārāā,” ārī gūñayupu. ⁵Igo irasū āārīmakū iāgō, Sarai Abrārē āsū ārīyupu:

—Muya waja, yure igo tarinugā iā, peyukumo. Yu murē igore opadoredero puru, nijīpo āārīmo. Daporare, nijīpo āārīsīā, yure bu iākōāmo. Gōāmu

masíkumi noáya waja bu iákóārī yure —yaa waja ó muya waja —ārīyupo.

⁶Irasū ārimakū pégu, Abram āsū ārī yujuyupo:

—Igo murē moāboerimasō muyagota āārīmo.

Irasirigo, mu gāmerō irika igore —ārīyupo.

Irasū ārimakū pégo, Sarai igore búro ñerō iribirayupo. Igo irasirimakū iāgō, Agar duuriwāgākōāyupo. ⁷Waa, yuku, deko marirōgue ejayupo. Irogue ejamakū, sugu Gōāmurē wereboegu, igo deko wiriri gobe puro āārīgōrē iāyupo.

⁸Igo iā, āsū ārī sērēñayupo:

—Sarairē moāboerimasō, Agar, ¿noogue merā arari? ¿Noo waago yāri mu? —ārīyupo.

Igū irasū ārimakū pégo, āsū ārī yujuyupo:

—Yu opore duuriwāgāgō yaa —ārīyupo.

⁹Irire pégu, Gōāmurē wereboegu āsū ārīyupo doja:

—Mu opo parogue dujáaka doja. Igo doreri āārīpererire oārō yujuka. ¹⁰⁻¹¹Mu páramerā āārīturiarā keo bokatūña marīrā, wārā āārīrākuma. Daporare, mu sugu majīgū pūrākugokoa. Mu ñerō tarigo, Gōāmurē sērēmakū, pémi. Irasirigo, mu magūrē “Ismael” wāiyegokoa. (“Ismael” wāi ārīrō “Gōāmu yure pégu āārīmi” ārīduaro yaa.) ¹²Igū guamu āārīgūkumi. Āārīpererā merā gāmewējērīmasū āārīgūkumi. Irasirikerepuru, igūya nikū, igū pagupūrāya nikū āārītúnurō āārīrōkoa —ārīyupo Gōāmurē wereboegu igore.

¹³Igū irasū ārimakū pégo, Agar āsū ārī gūñayupo: “Yu Gōāmurē iākerego, neō mata boabirikoa.” Puru, āsū ārīyupo Gōāmurē: “Gōāmu yure iāgū āārīmi,” ārīyupo.

¹⁴Iri deko wiriri gobere, Gōāmu igore wereaderore, āsū ārī wāitúyupo: “Gōāmu okagu, yure iāgū, igūya deko gobe āārāā,” ārī wāitúyupo.

¹⁵Agar dupaturi igo opo puro dujajayupo. Dujajadero puru, sugu majīgū pūrākuyupo. Abram igūrē “Ismael” wāiyeyupo. ¹⁶Ismael deyoaripoere, Abram 86 bojori opagu āārīyupo.

Góamu Abraré weredea

17 ¹⁴Abram 99 bojori oparipoe, Góamu igūrē deyoayupu. Āsū āriyupu:

—Yuta Góamu turagu, āārīpereri āārīmakū iridigu, āārāā. Murē diayeta werea: Yu doreri mu irimakū iāgū, mu pārámerā āārīturiamurā wārā masāporemakū irigura. Irasirirā, igūsā wāri buri marā āārīrākuma —āriyupu.

Irasū ārīmakū pégu, Abram ñadukupuri merā ejamejā, igūya diapure moomejāyupu yebague. Irasirigu, Góamu ārīnemoyupu:

⁵—Daporare, mu wāirē gorawayugura. “Abram” neō wāikugu āārībirikoa. Dapora merā, “Abraham” wāikua. (“Abraham” wāi ārīrō “wārā masaka buri marā ñekū” ārīduaro yaa.) ⁶Mu pārámerā āārīturiamurārē wārā masāporemakū irigura. Igūsā wāri buri marā āārīrākuma. Gajerā igūsā oparā āārīrākuma. ⁷Yuta, mu Opu, mu pārámerā āārīturiamurā Opu āārīgūkoa. Yu ārāderosūta irigukoa. ⁸Āārīperero Canaán wāikuri nikūrē pīgukoa, mu pārámerā āārīturiamurā iro āārīnīkōāburo, ārigū. Yuta, musā Opu āārīnīgūkoa —āriyupu.

⁹⁻¹³Ārī odo, Góamu ārīnemoyupu:

—Mu, mu pārámerā āārīturiamurā merā i dorerire irirākoa. Musā watope āārīrā, ūma āārīpererāya gōrēdiyuwama gasirogārē wirika. Dapagā merā musā pūrā ūma āārīpererārē, igūsā deyoadero puru, su mojōma pere, gajī mojō urerú pērēbejari nurī merā, irasirirākoa. Musārē moāboerārē, musāya wiigüe deyoanerādere, murārōta irirākoa. Gajeromarā igūsārē moāboerārē musā wajarinerādere murārōta irirākoa. Irasirirā, āārīpererā musā ūmaya gōrēdiyuwama gasirogārē wirika. Āsū irirā, musā okaro bokatīūrō iri wiridea kāmīrō oparākoa. Irasirirā, yu musārē iritamuburire gūñarākoa.

Irire wirirā, yure buremurirē imurākoa. Yu musārē irire iāgū, “Yaarā āārīma,” āri iāgūkoa. ¹⁴Iri gōrēdiyuwama gasirogārē wirimerā gapure, yu dorerire iribirimakū iārā, iğūsārē: “Gajerogue waaka. Neō gua merā āārībirikōāka,” ārika —āriyupu Gōāmu.

¹⁵Puru, Gōāmu Abrārē ārinemoyupu doja:

—Mu marāpo Sarai wāikuadegore, igo wāidere gorawayugura. Irasirigo, dapura merā, igo “Sara” wāikugokumo. (“Sara” wāi ārīrō “opu magō” āriđuaro yaa.) ¹⁶Igore ōārō iritamugūra. Irasirigu mu, igo merā āārīmakū, sugu majīgū pūrākumakū irigukoa. Igo pārāmerā āārīturiamurā, wāri buri marā āārīrākuma. Gajerā iğūsāya makārī dorerā āārīrākuma —āriyupu Gōāmu.

¹⁷Irasū ārīmakū pégu, Abraham nādukupuri merā ejamejā, iğūya diapure yebague moomejāyupu. Büro buriri merā gūñayupu: “Yu, 99 bojori opaa. Sarade, 90 bojori opamo. Irasirirā, gua majīgū neō bokamasībirikoa,” āri gūñayupu.

¹⁸Irasirigu, Gōāmurē āsū āriyupu:

—Yu boadero puru, mu Ismaerē iritamuburire gāmeā, iğū okaro bokatiūrō —āriyupu.

¹⁹Gōāmu gapu iğūrē āsū āri yujuyupu:

—Yu murē sīburire opabu, Ismaelmeta āārīgūkumi. Sara sugu majīgū pūrākugokumo. Igo pūrākumakū, iğūrē “Isaac” wāiyegukoa mu. (“Isaac” wāi ārīrō “buriri” āriđuaro yaa.) Iğūta āārīgūkumi yu sīburire opabu. Irasirigu, yu iğūrē, iğū pārāmerā āārīturiamurādere, yu ārāderosūta irigukoa.

²⁰Mu Ismaelya āārīburire sērēbosadeare péabu. Irasirigu, iğūdere ōārō iritamugūra. Iğū pārāmerā āārīturiarā wārā masāporemakū irigura. Iğūsāde wāri buri marā āārīrākuma. Iğū pūrā docegora dorerā āārīrākuma.

²¹Dapura merā, su bojori tariburo dupuyuro, Sara

sugu majīgū pūrākugokumo. Īgūrē “Isaac” wāīyerākoa. Īgūrē ōārō iritamugūra, yu ārāderosūta —ārīyupu Gōāmu Abrahārē.

²²Īgū irire were odo, waakōāyupu. ²³Gōāmu Īgūrē wereri nu merāta, Abraham, Īgū magū Ismaerē, Īgūya gōrēdiyuwama gasirogārē wiriyupu. Gajerā, Īgūrē moāboerādere, Īgū puro deyoanerārē, Īgū wajarinerādere, irasū dita wiriyupu Gōāmu dorerire irigu. ²⁴⁻²⁵Irasiriripoe, Abraham 99 bojori opayupu. Ismael gapu, pe mojōma pere, su gubu ureru pērēbejari bojori opayupu. ²⁶⁻²⁷Abraham, Īgū magū Ismael, Īgū puro deyoanerā, Īgū wajarinerā, āārīpererā iri nu merāta, Īgūsāya gōrēdiyuwama gasirogārē wirisūñurā.

Gōāmu Abrahārē: “majīgū pūrākugokoa,” ārīdea

18 ¹⁻²Su nu, goeripoe āārīmakū, Abraham, Īgū waimurā gasiri merā iridea wii disipuro doaripoe, urerā ūma Īgū diaye nīmakū iāyupu. Gōāmu, Īgūrē wereboerā pērā merā āārīyupu.

Īgūsārē iāgū, opasuriro merā wāgānugā, bokatīrīgū waayupu. Irasirigu, űadukupuri merā ejamejā, Īgūya diapure yebague moomejājā, Īgūsārē ōādoreyupu.

³Āsū ārīyupu:

—Musā, waabirikōāka. ⁴⁻⁵Igu yukugu doka mērō sīūñajābeoka dapa. Dekó āīgū waagu yaa, musāya guburire koeburo ārīgū. Baaridere āīrīgūkoa, musārē ōārō turari merā waaburo ārīgū —ārīyupu Abraham Īgūsārē.

—Jau, ōāā —ārīñurā.

⁶Irasū ārīmakū pégu, wāgānugā, Īgūya wiigue űajājā, marāpore āsū ārīyupu:

—Pe mojōma pere, pe gubu pere, pērēbejari kilo ōārī harina merā, pāduparu irika —ārīyupu.

⁷Puru, wekua āārīrōgue ūmawāgā, weku majīgū

āārīpererā wekua nemorō ōāgūrē ñeā, īgūrē moāboegure mupūdoreyupu. ⁸Puru, weku mupū odomakū, īgūsārē ejogu waayupu. Weku ōpīkū goyaridere āīāyupu. Īgūsā yukugu doka baadoanīmakū, īgūde korenīyupu.

⁹Baa odo, Abrahārē sērēñañurā:

—Mu marāpo, ĩnoogue āārārī? —ārīñurā.

—Wiigue āārāmo —ārīyupu Abraham.

¹⁰Irasirigu, Gōāmu ārīyupu īgūrē:

—Gaji bojori, yu murē dupaturi īāgū arimakū, mu marāpo majīgū opasiagokumo —ārīyupu.

Īgū werenīripoe, Sara īgūsā purupu, wii disipuro péwiuniyupo. ¹¹Abraham, Sara merā murā āārīsīā, igo nome irirosū āārīrīrē peresūdegogue āārīyupo.

¹²Irasirigo, igo gapu, buriri merā āsū ārī gūñayupo:

“Sugo nomeō būro yu irirosū āārīgō, neō majīgū bokamasībirikumo. Yu marāpude buguro āārīmi,” ārī gūñayupo.

¹³Gōāmu gapu āsū ārīyupu Abrahārē:

—ĪNaasirigo buriri Sara? ĪNaasirigo āsū ārī gūñarī: “Sugo nomeō būro yu irirosū āārīgō, neō majīgū bokamasībirikumo,” ārīrī? ¹⁴Gōāmurē neō diosabea. Gaji bojori, yu murē dupaturi īāgū arimakū, Sara majīgū opasiagokumo, yu ārāderosūta —ārīyupu Gōāmu.

¹⁵Irire pégo, gūiri merā, Sara āsū ārīgatoyupo:

—Buribirabu yu

—ārīyupo īgūrē.

Gōāmu gapu āsū ārī yujuyupu:

—Yu mu

huriadeare īākōābu

—ārīyupu.

Abraham Sodomamararé Góámuré sérébosadea

¹⁶Abraham puro ejanerá baa odo, wágánugá, Sodoma wáikuri maká, Lot áārírógue waañurá. Abraháde ígúsá merá wapiku wágáyupu. ¹⁷⁻¹⁸Irasirigu, Góámu ášú ári gūñayupu: “Yu iriburire Abraháre werero gámekoa. Ígū wári bu, turari bu ñekū āārībugu āārīmi. Ígū merá āārīpereri nikūmarāre, ōārō iritamugūra. ¹⁹Ígūrē beyeñeābu, ígū párámerá āārīturiarā yu wererire pé, ōārīrē iriburo ārīgū,” ári gūñayupu Góámu.

²⁰⁻²¹Irasirigu, Góámu Abraháre ášú áriyupu:

—Sodoma, Gomorra wáikuri makārīmará masaka ñetarirá āārīsīā, ígúsá gámerō wári ñerī irinikōāma. Irasirigu daporare, irogue iāgū waagu yaa —āriyupu.

²²Puru, Góámurē wereboerá pērā Sodomague waañurá. Góámu gapu, Abraham merá yoaweyaripoe dujayupu dapa. ²³Abraham ígū puro weya ejanugá, ášú ári sérēñayupu:

—¿Āārīpererá masakare Sodoma, Gomorramarāre wajamoābugu yári? Ñerāre wējégū, ¿ōārādere wējégūkuri? ²⁴Sodomare cincuenta ōārā āārībokuma. ¿Ígūsādere wajamoāgūkuri? Ígúsá cincuenta ōārā merá, āārīmakū, ¿gajerāre ígúsá ñerī iririre kátībikuri? ²⁵Mu āārīpererá nemorō masīgū āārāā. Ñerá ñerī iriri waja, ōārāre wajamoābirikōāka. Āārīpererá ñerī iribema —āriyupu Abraham.

²⁶Ígū irasū ārīmakū pégu, Góámu Abraháre ášú ári yujayupu:

—Sodomaguere cincuenta masaka ōārā āārīmakū, ígūsāre bopoñagū, āārīpererá iro āārīrāre ígúsá ñerī iririre kátīgūkoa —āriyupu.

²⁷⁻²⁸Abraham gapu ášú ārīnemoyupu doja:

—Muta Góámu āārāā. Yu gapu masaku, mu iridigu āārīkeregu, dupaturi ášú sérēñagūra: cuarenta y cincota iri makāre ōārā āārīmakūkoare, ¿āārīpererāre wējēpeokōāgūkuri? —āriyupu.

Irasú áarimakū pégu, Góāmu āsū ārī yujuyupu:

—Cuarenta y cinco ôārā āārīmakū, ígūsārē bopoñagū, iri makārē beobirikoa —ārīyupu.

²⁹Abraham gapu āsū ārīnemoyupu doja:

—Cuarentagora ôārā āārīmakūkoare, ñnaasirigukuri? —ārīyupu.

Góāmu āsū ārī yujuyupu:

—Cuarenta ôārā āārīmakū, ígūsārē bopoñagū, iri makārē beobirikoa —ārīyupu.

³⁰Abraham āsū ārīyupu doja:

—Yu sērēñanemomakū, guabirikōāka. Treintagora ôārā āārīmakūkoare, ñāārīpererā iro āārīrārē wējēpeokōāgūkuri?

Góāmu ārī yujuyupu:

—Treinta ôārā āārīmakū, ígūsārē bopoñagū, āārīpererā iro āārīrārē ígūsā ñerī iririre kátīgūkua —ārīyupu.

³¹Abraham āsū ārīnemoyupu doja:

—Guyasírírī merā āārīkeregu, ire sērēñaduakoa: Pe mojōma pere, pe gubu pere, pērēbejarā ôārā āārīmakūkoare, ñnaasirigukuri?

Góāmu āsū ārī yujuyupu doja:

—Pe mojōma pere, pe gubu pere, pērēbejarā, ôāra āārīmakūdere, ígūsārē bopoñagū, iri makārē beobirikoa —ārīyupu.

³²Abraham āsū ārīnemoyupu doja:

—Yu sērēñatūnumakū, guabirikōāka. Pe mojōmarāgora iri makārē ôārā āārīmakūkoare, ñāārīpererā iro āārīrārē, ñerārē, ôārādere wējēpeokōāgūkuri?

Ígū irasú áarimakū pégu, Góāmu āsū ārī yujuyupu doja:

—Pe mojōmarā ôārā āārīmakūdere, ígūsārē bopoñagū, iri makārē beobirikoa —ārīyupu Góāmu Abrahārē.

³³Góāmu irasú ārī odo, waakōāyupu. Abraham gapu ígūya wii dujáakōāyupu.

Góámu Sodoma, Gomorramararé soe béodea

19 ¹Iri nuta, naímejārīpoe, pērā Góámurē wereboerā Sodomague ejañurā. Abraham pagamu magū Lot, iri makā ñajārō, masaka nerērōgue, doamakū iāñurā. Īgūsārē iāgū, wāgānugā, bokatīrī ñadukupuri merā ejamejā, īgūya diapure yebague moomejā ōāđoreyupu. ²Ōāđore odo, āsū āriyupu:

—Nāka, yaa wiigue. Iro musāya guburire koe, kāriāso. Namigārē ñamiweya waáaso —āriyupu.

Īgūsā gapu āsū āriñurā:

—Āārībea. Makāgue kārīrākoa —āriñurā.

³Irasirirā, īisā Lot iriuduabirimakū iārā, īgū merā īgūya wiigue waañurā. Iroque eja, Lot ōārī baari, gaji pan wemasārī morēña marīrīrē iribosayupu, īgū puro ejanerā baaburire. ⁴⁻⁵Baa odo, īgūsā kārīburi dupuyuro, āārīpererā Sodomamarā ūma iri wiire gāmegoronugā, Lóre gainiñurā:

—Muya wiigue ejanerā, ūnoogue āārīrī? iWiuka īgūsārē! Īgūsā merā ñerī iriduakoa —āriñurā.

⁶⁻⁸Īgūsā irasū ārimakū pégu, Lot wiria, disipurore bia, āsū āriyupu īgūsārē:

—Yu merāmarārē, ñerōgora iribirikōāka. Yu pūrā nome pērā, ūma merā āārīmerā nome āārīma.

Ígūsárē āirībosagura, musá ígūsá merá noo gāmeró irimakū. Íisá úmarē, yaa wii ejanerārē, ñerī iribirikōāka —āriyupu.

⁹Ígūsá gapu āsū ārī yujunurā:

—iWaaka! Mu gajeromugue āārāā. Guare doregu āārībea. Daporare mu doreri waja, búro wajamoārākoa —āriñurā.

Irasirirā Lóre ñerō iribiranugā, ígūya wii disipurore túmeepiduañurā. ¹⁰Irasirimakū iārā, Lot puro ejanerā gapu, ígūya mojōrē ñeā, wii poekague tūāmeesōō, disipurore biakōāñurā. ¹¹Puru, Sodomamarārē koye iāmasīmerā waamakū iriñurā, disipurore bokabirikōāburo ārīrā. ¹²⁻¹³Irasirirā, ígūrē āsū āriñurā:

—iGajerā muya wererā óōrē āārīrī? Mu pūrā, nomerē, mu bujisāmarārē, mu marāpore, mu oparire, yoarogue āīāka. I makāmarārē, i makā āārīrārē, āārīpererire soe béokōārākoa. Gōāmu i makāmarā ñerī direta irinimakū iāmi. Irasirigu i makārē béodoregu guare iriuami —āriñurā.

¹⁴Ígūsá irasū ārimakū pégu, Lot ígū bujisāmarā āārīmurārē āriyupu:

—iOpasuriro merā waaka! Gōāmu i makārē béobu yāmi —āriyupu.

Ígūsá gapu Lot ārīrīrē buremubiriñurā.

¹⁵Boyowāgārīrīpoe, Gōāmurē wereboerā Lóre āsū āriñurā:

—iMurígora óōrē wirika! Gōāmu i makāmarārē wajamoāmakū, boaduabi, mu marāpore, mu pūrā nomedere āīāka —āriñurā.

¹⁶Lot ígū yobomakū iārā, Gōāmurē wereboerā ígūya mojogue ñeā, āiāñurā Gōāmu ígūrē bopoñamakū. Ígū marāpore, ígū pūrā nomedere, iri makā turogue āiāñurā ígūsárē taumurā. ¹⁷Iri makā

turogue ígūsārē āījā, sugu Gōāmūrē wereboegu āsū āriyupu:

—Okaduarā, ūmawirika. iNeō iādujubirikōāka! Buuri marīrōrē dujanugābirikōāka. Ūtāgū wekague waaka, boaduamerā —āriyupu.

¹⁸⁻²⁰Lot gapu āsū āriyupu:

—Irogue waaduabirikoa. Yoarogue āārāā. Gōāmu i makārīrē béomakū, maague wējōbokoā —ārī güiyupu—. Irasirirā, yu sērēmakū, péka. I makā purore su makāgā āārāā. Guare boadoremerā iri makāgāgue waadoreka. Iri makā, méri makāgāgue, ōārō durirākoa —āriyupu.

²¹⁻²²Īgū āsū ārimakū pégu, sugu Gōāmūrē wereboegu āsū āriyupu:

—Jau. Mu yare sērēaderosūta irigura. Irasirigu, iri makāgārē béobirikoa. iMurīgora ūmawāgāka! Musā irogue ejabirimakū, Sodomarē béobirikoa dapa —āriyupu.

²³⁻²⁴Boyoripoe, Lótsā irogue ejaburo dupuyuro, Gōāmu Sodoma, Gomorrare peameerī, búro asiri pogarigā merā, dekó merērōsū iriyupu. ²⁵Iri makārīrē beogu, iromarā āārānerā masakare, waimurārē, yukudere āārīperero béopeokōāyupu.

²⁶Lot marāpo gapu, īgū puru ūmatuyago makāgue ejabegota, iāmeedujuyupo. Iāmeedujuri merāta, moā merā keori weadeo irirosū poyanugākōāyupo.

²⁷Gaji nu gapu, Abraham űami weya yobe, īgū Gōāmu merā wereniaderogue waayupu. ²⁸Irogue ejagu, Sodoma, Gomorrare, āārīperero iri makārī āārāderore iūyupu. Iri makārī āārādero ejatuaro mikā wāgāniyuro. ²⁹Gōāmu iri makārīrē beogu, Abraham īgūrē sērēdeare gūña, Lóre Sodomague āārādigure, āīwiukōāyupu.

Abraham magū Isaac deyoadea**21.1-21**

21 Góāmu, Sodomamarārē, Gomorramarādere béodero puru, Abrahāsā igūsā āārāderore wiriwāgāfiurā. Irore wiriwāgārā, Gerar wāikuri makāgue āārīnarā waadiñurā. Iri makāgue igūsā āārīñipoe, Sara sugu pūrākuyupo, Góāmu igūsārē ārīderosūta. Igūrē “Isaac” wāiyeyupu Abraham. “Isaac” ārīrō “buriri” ārīduaro yaa. Igū deyoaripoere, igū pagu gapu, 100 bojorigora opayupu. Irasirirā, Abraham, Sara búro usuyari merā āārīñurā igūsā magū deyoamakū iārā. Sara gapu, igūrē iāgō, āsū ārī gūñayupo: “Gua murāgora āārīkererā, ñi majīgūrē pūrākuabu. Góāmu yure usuyari merā burimakū irimi. Ñi majīgū deyoaburi dupuyuro, neō sugano yure āsū ārīmasībirimi: ‘igo sugu majīgū pūrākugokumo,’ ārībirimi,” ārī gūñayupo.

Isaac su mojōma pere, gaji mojō urerū pérēbejari nurī oparipoe, Abraham igūrē igūya gōrēdiyuwama gasirogārē wiriyupu Góāmu Igūrē dorederosūta.

Abraham, igū magūrē ūpītagu, wāri bosenu iriyupu. Igūya bosenu iriripoe, Agar magū Ismael, Isaare ñerō buridayupu. Igū buridamakū iāgō, Sara búro guayupo. Irasirigo marāpure werego waayupo. Āsū ārīyupo: “Waaburo igo moāboerimasō, igo magū merā. Mu boadero puru, yu magū, igo magū merā, muya āārīdeare dukawarore neō gāmebirikoa,” ārīyupo Sara igūrē.

Igo irasū ārīmakū pégu, Abraham gapu búro bujawereyupu, “Ismaelde yu magūta āārādimi,” ārīgū.

Irasirigu, Góāmu gapu igūrē āsū ārīyupo: “Búro bujawerebirikōāka. Yu, murē Isaac merā, wārā mu pārāmerā āārīturiamurārē sīgūkoa. Ismaeldere wārā igū pārāmerā āārīturiamurārē sīgūkoa — ārīyupu.

Gaji nu gapu, Abraham Agare, Ismael merā, baarire sī, dekodere sī, “waaka” ārī, iriukōāyupu yuku, deko marīrōgue.

Īgūsā iroque waamakū, Gōāmu gapu Īgūsārē ōārō koreyupu. Puru Ismael wāgu, masā, sīrīturo merā ōārō wējērīmasū waayupu.

Abraham Gōāmurē ōārō yujudea

22.1–19

22 Su nu, Isaac buguro weya āārīrīpoe, Gōāmu āsū ārī gūñayupu: “Abrahārē ĭgū magū sugu āārīgūrē wējēdoreñagūra, ĭāārīrōta yure buremugū āārīrī? ārīmasību,” ārī gūñayupu. Irasirigu, Gōāmu ĭgūrē siuyupu:

—Abraham —ārīyupu.

—Ōōta āārāā —ārī yujuyupu.

Yujumakū pégu, Gōāmu ĭgūrē āsū ārīyupu:

—Sigu ūtāgū pūsārīgue, mu magū sugu āārīgūrē āīāka. Iroque āīja, ĭgūrē wējē, soemu, yure buremupeoaso. Masaka yure buremurā, waimurārē wējē, soemupeorosūta iriaso —ārīyupu Gōāmu ĭgūrē.

Īgū irasū ārādero puru, gaji nu gapu, Abraham ñami weya yobe, pea diti, ĭgūyagu cabayo megūgā wekague peare āīpeo, waakōāyupu magū merā. Ūre nugora waañurā irigu ūtāgū puro ejamurā. Iro puro weya ejariripoe, Abraham peare āīdiju, magūrē kōāadoreyupu.

Puru, wirimajī, peamee āī, Igūsā pērāta,
muriākōāñurā pāma.

Mérōgā waa, Isaac āsū āriyupu:

—Aú —āriyupu.

—¿Naasū? —āri yujuyupu pagu gapu.

—Marī pea, peamedere opasiaa. ¿Noogue āārīri
oveja magū marī soemupeobu gapu? —āri
sērēñayupu pagure.

Abraham gapu igūrē āsū āri yujuyupu:

—Gōāmu oveja magūrē sīgūkumi marī
soemupeobure —āri yujuyupu.

Irasirigu, irigu ūtāgū pūsārigue eja, Abraham
ūtāyeri merā, su bu seaneoyupu. Igū
soemupeoburore iri odo, iri bu weka peare peoyupu.
Puru, igū magūrē sia, iri bu weka, āīmupeoyupu. Iri
odo, wirimajirē āiyupu igūrē sarebugu. Igū
irasiriripoeta, Gōāmu igūrē oeyupu:

—Abraham —āriyupu.

—Ūū, oōta āārāā —āri yujuyupu.

Gōāmu igūrē āsū āriyupu doja:

—iMu magūrē wējēbirikōāka! Igūrē sugu
āārīgūrē, yu murē wējēdoremakū pégu: “wējēbirikoa

yá,” ářĩbirabũ mu.
 Irasirigu, mu yure ðãrð
 buremumakũ ĩãã
 —ãřĩyupu Gõãmu.

Irasirigu, Abraham
 sugũ oveja ĩgũya kusarĩ
 merã, yukũgu porogãgue
 wisituadire ĩãbokayupu.

Īgũrẽ ñeã, wějẽ, Gõãmurẽ soemu buremupeoyupu ĩgũ
 magũrẽ soepeoboadigu. Purũ, irigu ãtãgũrẽ, “Gõãmu
 sġũ ããřĩmi” ãřĩ wãĩtũyupu.

Gõãmu ĩgũrẽ dupaturi werenĩyupu doja:

—Mu, yu dorerire ðãrð yujuabu. Yure
 buremugũ, mu magũrẽ: “wějẽgũra,” ãřĩmakũ ĩãbu.
 Irasirigu, murẽ ðãrð iritamugũkoa. Mu wãrã
 pãrãmerã ããřĩturiarã opagukoa. Neñuka, ĩmipa yeri,
 keo bokatĩũña marĩrð irirosũ, ĩgũsã wãrã ããřĩmakũ
 irigura. Īgũsãrẽ ĩãturiwějẽduarãrẽ, tarinugãmakũ
 irigukoa. Yu ĩgũsã merã, ããřĩpereri buri marãrẽ
 iritamunĩgũkoa, mu yure yujuadea waja —ãřĩyupu
 Gõãmu.

Mérðgã purũ, Abraham, ĩgũ marãpo, pũrã, ĩgũrẽ
 moãboerãde waakðãñurã Beerseba wãĩkurogue ããřĩrã
 waarã.

Abraham marãpo boadea

23 Purũ, Abraham ĩgũyarã ããřĩpererã merã,
 waakðãyupu, Hebrðn wãĩkurogue ããřĩrã waarã.
 Iroguere, Sara, 127 bojorigora opago, boayupo. Igo
 boamakũ ĩãgũ, Abraham búro bujawere, dujarituayupu.

Saraya dupũdaro ããřĩrðrẽ, wiriwãgã, iromarã
 purogue waa, ĩgũsãrẽ werenĩgũ waayupu. Irogue eja,
 ãsũ ãřĩyupu ĩgũsãrẽ:

—Yure su nikũ ãtãtore merãta duaka. Yu ðõmu
 ããřĩbirikerepuru, yu marãpore yaaburore duaka —ãřĩyupu.

Īgū irasū āřimakū pé, sugu iromu, su nikū, ūtatore merāta duayupu. 400 niyeru tiri wāro wajakuro ejatuaro, duayupu. Īgū irasū duamakū iā, Abraham Saraya dupadarore iri toregue yaayupu. Iri tore, “Macpelama tore” wāikuyuro. Irasiro, iri nikū, ūtatore merā, Abrahāya dujakōāyuro.

Abrahāré moāboegu Isaac marāpo āārībugore āmadea

24.1-27

24-25 Sara boaripoere, Abraham bugurogora āārīyupu. Irasirigu, sugo Isaac marāpo āārībugore āmāduayupu. Abraham, ĩgū pagumu Nacor wārā pūrākuri kerere péyupu. Irire pésīā, ĩgūrē moāboegure bugurore siu, āsū ārīyupu:

—I nikūmarā Gōāmūrē neō buremubema. Irasirigu, yu, i nikūmo sugono merā, yu magū mojōsiamakū gāmebirikoa. Irasirigu, yupu āārīdea

nikûgue, sugo nomeo, yu párameo magoré, Isaac marápo aaribugore amagú waaka —aríyupu.

Ígú irasú arímakú pégu, íguré moáboegu asú arí yujuyupu:

—Jau. Mu dorerosúta irigura. Igo nomeo yu merá ariduabirimakú, inaasirigukuri yu? ¿Mu maguré iri nikú, mu wiriderogue aiamakú gámekuri? —aríyupu.

Irire pégu, Abraham íguré asú aríyupu:

—Góamu, i ámu, nikuré iridigu, yure oógue aaridigu, yure asú arími: “Mu páramerá aariturará, ígúsá aariburire, i nikuré pígucoa,” arími. Irasirigu, neó yu maguré irogue aiaró gámibirikoa. Mu merá Góamu íguré wereboegure iriugukumi, yu magú marápo aaribugore amatamudoregu —aríyupu Abraham.

—Jau. Irasúta irigura —aríyupu.

Arí odo, pe mojómará cameyoare ñeá, ígúsaré wajamaríró siburire aipeo, ígú merámará merá

waayupu, Harán wāikuri makāgue, Abraham pagumu Nacor wāikugu āārīrōgue.

Wári nurī waañurā. Su nu, naimejārīpoe, iri makā turogue ejañurā. Su gobe, deko gobe purogue, ejañurā. Irogue igūsā ejaripoe, iromarā nome, igūsā deko waripoenō āārīyuro. Irasirigu, Abrahārē moāboegu Gōāmūrē āsū ārī sērēyupu:

—Gōāmu, Abraham buremusūgārē, yu murē sērēā, yure ōārō waaburo ārīgū. I gobe, deko gobe puro, yūgura. Irasirigu yu, sugo deko wāgo arimakū iāgū, igore āsū ārī sērēgūkoa: “Muya deko wādirumarē, merōgā síka, yu iirimakū,” ārīgūkoa.

‘Irasū ārimakū pégo, igo āsū āribokumo: “Jau. Iiríka. Muyarā cameyoadere wābosasi, igūsā iirimakū,” āribokumo. Igo irasū ārimakū pégu, yu āsū ārī gūñagūkoa: “Igota āārīsuyumo Isaac marāpo āārībugo,” ārīgūkoa. Irasirigu: “Gōāmu, yure iritamugūta yaa,” ārīgūkoa murē —ārī sērēyupu Gōāmūrē.

Īgū Gōāmūrē irasū ārī sērērīpoeta, sugo nomeō ōāgō,
dekó wágo ejayupo. Iri gobegue eja, igoya dekó wádirure
diju, wá utuukōāyupo. Igo irure ñeā āimupeoripoeta,
Abrahārē moāboegu gapu, āsū ārīyupu:

—Muya dekó wádirumarē, mérōgā síka. Yude
iirībugu yaa —ārīyupu.

Īgū irasū ārīmakū pégo, igo gapu āsū ārī yujayupo:

—Jau. Ūjū. Iiríka. Múyarā cameyoadere
wabosasi, ĩgūsā iirīmakū —ārīyupu.

Igo irasū yujumakū pégu, āsū gūñayupu: “Igota
Isaac marāpo āārībugo āārīsuyumo,” ārīyupu.

Irasirigo, igo gapu, wáro dekó wá, āī, cameyoare
tīāgō waayupo. Īgūsā yapimakūgue piriyo. Īgūsārē
tīā odomakū, Abrahārē moāboegu gapu, igore su
bero, mojōsūrū tūsārī bero sīyupu. Gaji berori, pe
bero, mojō tūsārī berorire, sínemoyupu. Iri berori,
ūtāyeri oro wāīkuri wajapari yéri merā iridea
āārīyuro. Iri berori, búro nukūrī berori āārīyuro. Sī
odo, āsū ārī sērēñayupu igore:

—ĪNaasū wāīkuri mupu? —ārīyupu.

—Yupu Betuel wāīkugu āārīmi. Yu ñekūsāmarā,
Nacor, Milca wāīkurā āārīma —ārīyupu.

Igo irire wereadero puru, āsū ārīyupu:

—Nacor, yu opu Abraham pagumu āārīmi.
ĪMupuya wiiguere kārīrō āārārī, yu, yu merāmarā
merā, kārīgū waamakū? —ārī sērēñayupu.

—Āārābu. Musā irogue kārīrā waamakū ōārōkoa.
Cameyoa ĩgūsā baaburi, mujīde āārābu —ārī yujayupo.

Igo irasū ārī odomakū pégu, Abrahārē moāboegu,
ejamejā Gōāmūrē usuyari sīyupu, ĩgūrē Abraham
pagumuya wiigue āīāmakū iāgū.

Abrahārē moāboegu ĩgū opu pagumūrē weredea

24.28–67

Igo nomeō “Rebeca” wāīkugo āārīyupo.
Abrahārē moāboegu ārādeare pégo, igoya wiigue

úmadujaja, pagusámarārē wereyupo. Igo irire weremakū pégu, igo tígū, Labán wáikugu, iri dekol gobe purogue úmawágáyupu, igūrē siugu waagú. Ígū purogue eja, igūrē ásu áriyupu:

—Náka, guaya wiigue —áriyupu.

Irasū árímakū pégu, Abrahārē moáboegu ígū merá dujáayupu wiigue. Eja, Labán cameyoare baari ejoyupu. Ígūrē, ígū merámarádere, dekol síyupu, guburire koedoregu.

Puru, ígūsá baari guereripoe, Abrahārē moáboegu ásu áriyupu:

—Yu baaburo dupuyuro, yure waadeare wereduakoa musārē —áriyupu.

—Jan. Wereka —árl yujunúrá.

Ígūsá yujumakū pégu, ásu árl wereyupu:

—Yu, musáya weregu Abraham wáikugure moáboegu áaráá. Bugurogora ígū áárikerepuru, Góámu ígūrē sugu majígū sími. Gajino wárl opamakū irimi Góámu. Wárá oveja, wekua, cameyoa, cabayoa mutárágá opami. Gajerá ígūrē moáboerá, nome, úma opami. Irasiriro, ígū boadero puru, áárlpereri ígū opari, magúya dujarokoa —áriyupu.

Irire werepeo, gajl werenemoyupu doja:

—Daporare, ígū magú mamú áárlmi. Irasirigu, yu opu yure ásu árlmi: “Sugo nomeó Canaánmo merá, yu magú marápókumakú, neó gámebirikoa. Irasirigu, yupu áárlídea níkúgue, sugo nomeó, yu párameóré Isaac marápo áárlbugore ámagú waaka. Góámu ígūrē wereboegure iriugukumi muré iritamubugure,” árl iriumi yu opu yure —árl wereyupu ígúsárē.

Irasū árl odo, ásu árl werenemoyupu doja:

—Ígū yure waadoremakú pé, araba. Irasirigu, i maká turo maa, dekol gobegue eja, Góámuré ásu árl seréábu: “Góámu, Abraham buremusúgū, yure óárl iritamuka. Ásu waamakú irika: Sugo nomeó dekol

wágo arimakū, igore sērēgūra: ‘Muya deko wadirumarē merōgā síka. Yude iiribugu yaa,’ ārīgūra. Irasū ārimakū pégo, igo āsū āribokumo: ‘Jau. Iirika. Mugarā cameyoadere wábosasi ígūsā iirimakū,’ āribokumo. Igo irasū ārimakū pégu, yu āsū āri gūñagūkoa: ‘Igota aārisuyumo Isaac marāpo āārībugo,’ āri gūñagūkoa,” ārābu Gōāmūrē.

‘Yu irasū ārīrīpoeta, Rebeca deko gobegue ejáamo. Igo deko wadirure, deko gobegue diju, wá utuukōāmo. Igo irure ñeā, āīmūrīpeoripoeta, dekére sērēābu. Yu irasū sērēmakū pégo, yure deko sí, yaará cameyoadere síāmo. Irasirigu: ‘Gōāmu yure iritamugūta yāmi,’ āri gūñabu,” āri wereyupu igoyarārē.

Irire were odo, ígūsārē sērēñayupu:

—Dapora musā gapu wereka yure. ¿Yu igore āīāmakū gāmekuri musā? ¿Musā basudi Isaac merā, marāpukugo waamakū gāmekuri?” ārīyupu ígūsārē.

Irasū ārimakū pérā, igo pagu, igo tígū merā āsū āri yujuñurā ígūrē:

—Daporare masísīā gua: “Gōāmu Rebecare beyeñeāsiañumi Isaac marāpo āārīburo ārīgū.” Irasirigu, āīāka igore —ārīñurā.

Irasū ārimakū pégu, Abrahārē moāboegu ejamejā, ígūya diapure yebague moomejā, Gōāmūrē usuyari síyupu. Irasiri odo, Rebecare gajino wajamarirō síyupu. Suri, gajino ūtāyeri oro wāíkuri wajapari yéri merā iridea, síyupu. Igo tígūrē, pagodere síyupu. Sí odo, ígū merāmarā merā baayupu. Baa odo, kārīrā waakōāñurā.

Gaji nu gapu, Abrahārē moāboegu Rebecare āīāduadiyupu. Irasū ārimakū pérā, igo pago, igo tígū merā āsū ārīñurā:

—Pe mojōma nurī dujanemoka dapa,” ārīñurā ígūrē.

Īgū gapu: “Dapagāta waaduakoa” āriyupu.

Īgū irasū ārimakū pérā, Rebeca pagusāmarā igore siu, āsū ārī sérēñañurā:

— ĪMu, dapagāta waaduakuri? — ārīñurā.

— Éū. Waaduakoa — āriyupo.

Irasirirā, iri nu ñamigāgora Īgūsā wiriñurā, goedujáarā. Igore masūdegode waayupo Īgūsā merā.

Abrahāya nikū, Canaángue waañurā. Iro ejamakū, Isaac Rebecare marāpokuyupu. Igore búro maīyupu.

Abraham boadea

25.7–9

Abraham 175 bojori opagu, boayupu. Īgū pūrā Isaac, Ismael Īgūrē yaañurā. “Macpela” wālkuri ūtātore, Īgū marāpore yaderogueta, Īgūrē yaañurā. Īgū āārīpereri opadea Isaaya dujayuro.

Rebeca pūrākudea

25.19–23

Isaac 40 bojorigora opagu, Rebecare marāpokuyupu. Igo Betuel magō, Labán pagumo, āāriyupo. Īgūsā Canaán wālkuri nikūgue āārīñurā. Iroque āārimakū, Gōāmu Īgūsārē ōārō iritamuyupu.

Rebeca pūrā marīgō āāriyupo. Igo pūrā marimakū iāgū, Isaac igoya āārīburire Gōāmurē sérēbosayupu. Īgū irasū sérēmakū pégu, Gōāmu Īgūsārē majirā sīyupu. Igo nijīpo āārīnugāmakūgueta, igore pérā majirā āārīsiañurā. Īgūsā majirā igoya patoregue gāmeñañurā. Īgūsā gāmeñamakū iā, Rebeca Gōāmurē āsū ārī sérēñayupo:

— ĪNaasirigo iropa pūrīrī peñakuri yu, ū majīgū merā? — āriyupo.

Igo irasū ārimakū pégu, Gōāmu āsū ārī yujuyupu:

— Mu majirā pérā pūrākugokoa. Īgūsā pérāgueta,

wará párámeráku, wará masáporerákuma. Pe bumará, paga búri mará áárirákuma. Deyoapurorigu párámerá áárituriamurá, pagumuyará merá gámewējērikurákuma. Deyoapurorigu párámerá áárituriamurá, pagumuyaráre moáboerimasá áárirákuma —áriyupu Góámu.

Jacob ígū tígūrē irigatodea

25.24–34

Isaac 60 bojorigora oparipoe, Rebeca, pērā majírā pūrākuyupo, Góámu áríderosúta. Sugu, deyoapurorigu, poari diagu, búro dupu poarikugu ááriyupu. Ígūrē “Esaú” wáiyēñurá. “Esaú” áríró “poarikugu” áríduaro yaa. Ígū puru deyoagu gapu, Esaúya gubugue su mojó merá ñeá, deyoayupu. “Jacob” wáiyēñurá ígūrē. “Jacob” áríró “árigatorikugu” áríduaro yaa.

Ígūsá masá odorá, ásu ááriríkuñurá: ígū deyoapuroridigu gapu, óáró waimurá wējērímasú ááriyupu. Makánugue waimuráre wējégū waanayupu. Gajigu, ígū pagumu, Jacob gapu, ígūyará ovejare korerímasú ááriyupu. Ígūsá pagu búro maíyupu Esaúre, ígū waimurá wējēráre baasíá. Pago gapu, Jacore búro maíyupu.

Iripoeguere, iriunaderosú, pagu boamakú, ígūsá masátígū, opu gorawayunayupu. Irasirigu, pagu boaburo dupuyuro, ígū magú masátígūrē siu, óáí Góámuré sērēbosanayupu, ígū ááriburire.

Su nu, Jacob baari soraripoe, ígū tígū waimurá wējégū ejadigu, búro óéátariadigu goejayupu. Jacob baari soramakú íá, ígūrē ásu áriyupu:

—Yu búrogora uaboagu irikoa. Mu baari sorarire ejoka —áriyupu.

Ígū irasú árímakú pégu, Jacob ígūrē ásu áí yujuyupu:

—Yure masátígū irirosú mu ááridoremakú, muré baari ejogura —áriyupu.

Ígū irasū ārimakū pégu, Esaú āriyupu ígūrē:

—Jau. Yu uaboari merā boamakū, yu masātīgū āārīrī, waja marīrōkoa. Irasirigu, yure baari ejomakū, yu masātīgūsū murē dujamakū irigukoa —āriyupu.

—Jau —ārī yujuyupu ígū pagumu.

Irasirigu, baari ejoyupu.

Esaú irire baa odokōā, wāgānugā, waakōāyupu. Neō ígū masātīgū āārīrīrē “yu irasū āārīkoa,” ārī gūñanemobiriyupu.

Góamu Isaare ígūya āārīburire werenídea

26.1–5

26 Pura, búro uaboari waayuro, āārīperero iri nikūguere. Isaac irore wiriduamakū íāgū, Góamu āsū āriyupu:

—Musā ōōta āārīnīkōāka. Neō Egiptogue baari āmarā waabirikōāka. Yu musā merā āārīnīkōāgūkoa, musārē iritamubu. Mupu yure buremugū, yu dorerire irimakū íāgū, murē, mu párámerā āārīturiarādere āārīperero ōō nikūrē pígukoa, yu mupure āriderosūta.

Mu pârâmerâ âârîturîarâ wârâ âârîmakû irigukoa. Îgûsâ împa yêri keobokatîûña marîrô irososû, wârâ âârîmakû irigukoa. Îgûsâ merâ ôârî sîgûkoa âârîpereri búri marârê,” ârî wereyupu Gôâmu Isaare.

26.12–14

Îgû irasû ârîmakû pégu, Isaac irota âârî, bojoriku trigore otenayupu. Gôâmu îgû iritamurô merâ, ôârî oteri puri duka, wârî sîyuro. Irasirigu, wârî opagu waayupu. Oveja, wekua, îgûrê moâboerâdere, wârâ opayupu.

26.34–35

Îgû magû Esaú, cuarenta bojori opagu, Canaánmarâ nome, pêrâ nome merâ mojôsîayupu. Iri nikûmarâ, neô Gôâmurê buremubiriñurâ. Irasirigu, iri nikûmarâ nome merâ mojôsîamakû îârâ, Isaac, Rebeca búro bujawereñurâ.

Jacob îgû pagure ârîgatodea

27 – 28.1,2

27-28 Wârî bojori puru, Isaac bugurogora âârîsîâ, koye îâbîriyupu. Irasirigu, su nu îgû magû masâtîgû Esaúre siuyupu:

—Makû, arika —âriyupu.

—Jau —âri yujuyupu Esaú.

—Yu bugurogora âârîkoa. Merôgâ puru, boakôâduakoa. Irasirigu, mu makânugue waaka, muya sîrîturo merâ, yure waibu wêjêbosagu. Îgûrê wêjê, âi dujari, îgûya dii merâ yure ôârô usuriri baari sorabosa, âîrîka, yu baamakû. Baa odo, muya âârîburire Gôâmurê sêrêbosagura —âri wereyupu Isaac.

Irasû ârîmakû pé, Esaú waibu wêjêgû waakôâyupu makânugue.

Rebeca gapu, Isaac irasû weremakû peadego âârîsîâ, Jacore siu, âsû âri wereyupu:

—iŌārō péka! Mupu mu tígūrē āsū ārāmi:
 “Makānugue waaka, yure waibu wējēbosaga. Pupu,
 waibu dii merā, ōārō usuriri sorasia āirika, yu
 baamakū. Baa odo, muya āārīburire Gōāmūrē
 sērēbosagura,” ārāmi mupu —ārīyupo pago.

Pupu, igo āsū ārī werenemoyupo doja:

—Irasirigu, ōārō péka. Cabra majirā, pērā
 ōārārē wējē, āirika. Igūsā dii merā, ōārō usuriri baari
 sorabosagora, mupu baaburire. Yu irire odomakū,
 mu āiāgūkoa igū baamakū. Baa odo, muya
 āārīburire Gōāmūrē sērēbosagakumi —ārīyupo Jacore.

Irasū ārimakū pé, Jacob gapu ārīyupu:

—Yu tīgū gapu, igūya dupure poarikugu āārāmi.
 Yu gapu poari maa. Yupu yure moāñagū, yu poari
 marīmakū iāgū, āsū ārībokumi: “Esaú meta āārāā
 mu. Mu ārīgatogu irikoa yure,” ārībokumi.
 Irasirigu, yaa āārīburire Gōāmūrē sērēgū, ñerirē
 sērēbosabokumi —ārī yujuyupu Jacob pagore.

Igo gapu ārīyupo doja:

—iGüibirikōāka! Yu ārīrōsūta irika. Cabra pērā
 majirārē wējē, āirika —ārīyupo.

Irasirigu, pago doreaderosūta iriyupu. Cabra pērā
 majirārē wējēgū waakōāyupu. Igūsārē wējēsīā,
 ārīyupu pagore. Pago igūsā dii merā, ōārō usuriri
 baari sorabosayupo. Irire sora odo, Esaúya surirore
 āi, Jacore sāyupo. Sā odo, cabra gasiri merā, igūya
 mojōrīrē, wūrūgūrē ūmayupo. Irasiri odo, baari sī,
 pārū sī, āiādozeyupo pagu purogue. Irasiri odomakū
 iā, Jacob pagu āārīrōgue baarire āiñajājā, āsū ārīyupu
 igūrē:

—Aú, iāārīrī mu? —ārīyupu.

—Āārāā. iNiino gapu āārīrī mu? —ārī sērēñayupu.

—Yu, mu magū masātīgū gapu, āārāā

—ārīgatoyupu Jacob igū pagure—. Wāgādoaka, yu
 waibu wējēādire baabugu. Baa odo, Gōāmūrē yaa
 āārīburire ōārīrē sērēbosaka —ārīyupu.

Irire pégu, pagu ášú árí sêrêñayupu:

—¿Naasirisíã waibure mata bokari mu? —áríyupu.

—Gôámu, mu buremusúgû iritamuami —áří
yujuyupu Jacob.

Pagu gapu ášú áríyupu doja:

—iÔô weya arika! Murê moãñasí dapa, ãárírôta
yu magû Esaú ãárírí mu —áríyupu.

Jacob ígû puro waayupu, pagure moãñadoregu.
Pagu ígûrê moãña, áríyupu:

—Jacob werenírí busua. Mojörí gapu, ãáříbea.
Esaúya aárãã —áríyupu.

Esaú irirosú ígû poarikumakû, “Jacob ãáríkumi,”
áří masíbiriypu Isaac. Irasirigu, dupaturi
sêrêñanemoyupu doja:

—¿Áárírôta Esaú ãárírí mu? —áríyupu.

—Ëû. Yu Esaúta aárãã —áří yujuyupu Jacob.

Ígû irasú árímakû pé, Jacob baari áíríãdeare
baayupu.

Baa odo, ášú áríyupu:

—Yu puro weya ari, pabuaka yure —áríyupu.

Irasú árímakû pé, pagure pabayupu.

Ígû pabuamakû, Isaac ígûya surirote wíjyupu.

Irasirigu: “Íi Esaúta ãáríkumi. Ígû sūróríta ãárírô
kárina —áríyupu.

Irasirigu, Jacoya ãáříburire ášú árí sêrêbosayupu
Gôámurê:

—Ígûrê, ígû párámerã ãárituriamurãdere, ôáří oteri

puriri nikûrê, píturiaso. Pagumu párámerã

ãárituriarã, ígû masátígû párámerã

ãárituriarãrê moãboerimasã ãárimakû

irituriaso. Gaji búri, wári búri

marã, ígûya bumãrãrê

moãboerimasã ãárimakû

irituriaso. Gajerã, ígûsãrê

ñerô irimakû,

wajamoãturiaso. Gajerã

Ígūsārē ōārō irimakū, ōārō iritamuturiaso ígūsārē —ārī sērēbosayupu Isaac Gōāmūrē.

Isaac irasū ārī odomakū, Jacob wiriakōāyupu. Ígū wiriadero puru, ígū tígū waimurā wējēgū waadigu goejayupu. Goeja, ígūde waibu dií merā, ōārō usuriri baari sorabosayupu. Sora odo, ígū pagu puro āīñajágū, āsū āriyupu:

—Aú, wāgādoaka, yu wējēādire baabugu. Baa odo, yaa āārīburire Gōāmūrē sērēbosaka —ārīyupu Esaú.

Irota merārē:

—¿Noā āārīrī mu? —ārī sērēñayupu Isaac.

—Mu magū masātīgū āārāa yu —ārīyupu Esaú.

Ígū irasū ārīmakū pégu, pagu narādári merā āsū āriyupu:

—¿Noā gapu āārārī daporagārē yure baari āījāadigu? Yu irire baasiabu. Baa odo, Gōāmūrē ígūya āārīburire ōārīrē sērēbosasiabu —ārīyupu.

Irire pégu, Esaú búro ore, gainiyupu:

—Yure peagora ārīgatosiami ígū. Irasiriguta, ígū deyoamakū, “Jacob” wāiyesuñumi. Iri nuguedere, yu masātīgū irirosū āārīrīrē ēmami. Irasiro, mu boadero puru, mu opari ígūya dujarokoa. Daporadere, yaa ōārī āārīboadeare, ēmañumi doja. Yudere sērēbosaka, Gōāmu yure iritamuburire —ārādiyupu.

Isaac irasū ārīmakū pégu, āsū ārī weryupu:

—¡Péka! “Mu pārámerā āārīturiarā, mu pagumu pārámerā āārīturiarārē moāboerimasā āārīmakū irituriaso,”

yu irasū āri sērēbosasiabu Gōāmūrē. Gajire āsū āri sērēbosabu igūrē: “Ōārī oteri puriri nikūrē píturiaso,” irasū āri sērēbosabu. Irasiriro, gaji muya āārīburire sērēbosari neō maa. Yu irasū āri sērēadeare gorawayumasībirikoa —ārīyupu Isaac.

Esaú dupaturi ārādiyupu doja:

—Yudere ōārī sērēbosaka —ārīgūta, oreypu doja.

Irasū ārimakū pégu, Esaúya āārīburire, āsū āri wereypu:

—Mu, mu pārāmerā āārīturiarā, űerī nikū, oteri puriberogue, āārīnīkōārākuma. Búro gāmewējērīmasā āārīrākuma. Mu pagumu pārāmerā āārīturiarārē moāboerimasā āārīrākuma. Yoaripoe igūsārē moāboeadero puru, igūsārē moāboeadeare pirirākuma —ārī wereypu Isaac.

Pagu irasū ārīrīpoeta, Esaú igū pagumūrē iāturinugāyupu, igūya ōārī āārīboadeare ēmadea waja. Āsū āri gūñayupu: “Yupu bugurogora āārīsiami. Igū boadero puru, yu pagumūrē wējēkōāgūra,” āri gūñadiyupu.

Rebeca gapu, Esaú igū pagumūrē wējēduarire iāsīā, Jacore siu, āsū āri wereyupo:

—iPemasīka! Mu tīgū, murē wējēduagu yāmi.

Irasirigu, mu daporata, ōōrē wirika. Yu tīgū Labanya wiigüe, Harán wāūkuri makāgue, waaka. Irogue igū merā āārīkōāgū waaka dapa. Esaú guaritarimakū, mu igūrē űerō irideare kātīmakū, weregora murē. Yu irire weremakū pégu, dujariaso doja —ārī wereyupo pago Jacore.

Igo irasū āri ōdo, marāpu puro űajā, ārīyupo:

—Esaú marāposā i nikūmarā, Canaánmarā nome āārīmakū, búro bujawerekoa yu. Jacode, Esaú iriderosū irimakū, búro bujawereri merā boagokoa. Irasirigu, yu tīgū Labán waaburo, marāpo āārībugore āmagū waagū —ārīyupo Isaare.

Igo irasū ārimakū pégu, Isaac Jacore siu, āsū ārīyupu:

—Makū, mu i nikūmorē marāpokumakū
gāmebirikoa. Gaji nikū, Harán wāikuri makāgue,
mupo tīgūya wiigue, waaka. Īgū magōrē marāpokugu
waaka —ārīyupu.

Jacob ĩgū pagogū purogue waadea

28.10–22

Irasirigu, Jacob paguya wii āārādigu
wiriwāgākōāyupu. Gaji nikūgue, Harán wāikuri makā
waari maague waakōāyupu. Abe ñajādero puru,
ejamejā, su ye ūtāyere ĩgūya dipuru doka ēōtupí,
kāriākōāyupu. Iro kāriḡū, āsū kēyupu. Kērōgue, su
ñe, murīrī ñee, ūmugasigue murijāmakū iāyupu. Iri
ñee, murīrī ñeeguere, Gōāmūrē wereboerā murīāna,
gajerā dijarina iriñurā.

Puru, Gōāmu ĩgū puro eja, āsū ārī wereniyupu:

—Yu, mu ñekū Abraham, mupu Isaac,
buremusūdigu āārāā. Murē, mu pārāmerā
āārīturiamurādere, i nikūrē pīgukoa.

Mu pārāmerā āārīturiamurā wārā
āārīmakū irigukoa. Īḡsā
īmipa yéri keobokatīūña marīrō
iirrosū āārīmakū irigukoa.

Īḡsā merā, āārīpereri
būrīma masakare ōārīrē
sīgūkoa. iPéka! Yu murē
koregu yaa. Noo mu
waaró waamakū,
koregukoa. Yoadero
purugue, i nikūgue murē
āirīgūkoa doja. Diayeta
irigura, yu ārāderosūta
—ārīyupu Gōāmu.

Īḡū irasū ārī
odoadero puru, Jacob

yobe, búro gūñayupu: “Góāmu óóta áāríkumi,” ári gūñayupu.

Búro güiyupu. Irasirigu, ígüya dipuru doka éótupiadea yere, su keori irirosú deyori ye, áidobo, iri yere uye pípeoyupu, “óó yure Góāmu deyoadero áārāā,” árigū. Irore “Betel” wáitúyupu. “Betel” áriró “Góāmu wii” áríduaro yaa, hebreoya merā.

Iro áārīgūta, Jacob Góāmure ásu áriyupu:

—Yu waagú, mu yure koremakū, gajino baari, suri símakū, yure yapuya wiigue áidujáamakū doja, diayeta murē buremugūkoa. “Yu Oputa áārāā,” árigūkoa. Áārípereri mu yure síburire, pe mojōma buri dukawa pícura. Irire dukawa odo, su bu murē sígūra —áriyupu Jacob.

Jacob ígū basudeore bokajadea

29.1-14

29-30 Gaji nu gapu, Jacob waayupu doja, Harán waari maague. Yoadero puro, iri makā taro ejagu, su gobe, deké gobe íayupu. Iri gobe puro, oveja boberi nigūñurā, ígūsārē korerimasā merāta. Ígūsā puro eja, ásu ári serēñayupu:

—¿Noomarā áārírí musā? —áriyupu.

—Harán wáikuro marā áārāā —ári yujuñurā.

Dupaturi Jacob sērēñayupu doja:

—¿Musā Nacor párāmi, Labán wáikugure masírí?

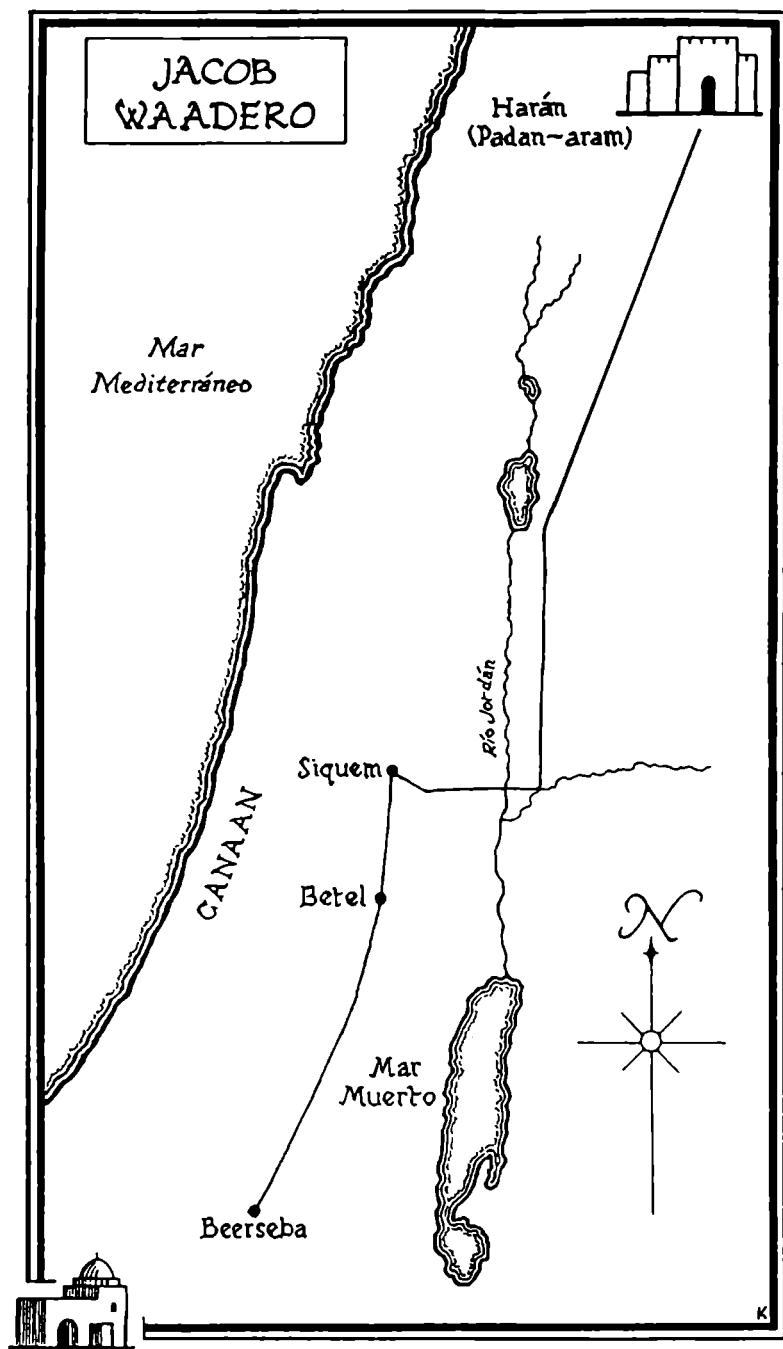
—áriyupu.

—Éū. Masíā —ári yujuñurā.

—¿Óārí ígū? —ári sērēñayupu Jacob.

—Éū. Óāmi. Íāka. Ígū magó, Raquel wáikugo, sód arisiamo, ígūyarā oveja merā —áriñurā.

Jacob ígūsā merā werenírípoe, Raquel oveja merā ejayupo. Igore íā, deké gobe puro waa,

igoyará oveja iiríburire
dekóre wásáyupu.
Wásá odo, Raquere
ōādozeyupu. Īgū
basudeore bokajasiā,
usuyari merā oreyupu.

—Mupu pagumo,
Rebeca wāikugo magū
āārāā. Mu basudi
āārāā —ārīyupu.

Raquel, irire pé,
ūmadujāa, pagure
werego waayupo.

Igo irire weremakū
pégu, Labán ūmarī
merā, bokatīrigū ariyupu. Īgūrē bokatīrī, īgūya wiigue
āīdujāayupu. Irogue ejagu, Jacob īgūrē waadeare
wereyupu īgūsārē.

Īgū were odomakū pégu, Labán āsū ārīyupu:
“Āārīrōta mu guayaguta āārāā. Gua merā dujaka.”
ārīyupu.

Jacob pērā nome marāpokudea

29.15 – 30

Labán pērā pūrānomekugu āārīmi. Masātīgō
“Lea” wāīkuyupo. Igo pagumo “Raquel” wāīkuyupo.
Igo ōāgōgora āārīyupo. Irasirigu, Jacob gapu igore
báro suyuyupu.

Irore ejadero puru, sugu abe tariadero puru,
Labārē āsū ārīyupu:

—Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari
bojorigora, murē moābosagura, mu magōrē Raquere
yure sīburi waja —ārīyupu.

Irasū ārīmakū pégu, Labán āsū ārī yuyuyupu:

—Jau. Muréta, igo marāpukumakū gāmeā yu
—ārīyupu.

Irasirigu, Jacob su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari bojorigora moādiyupu, Raquere marāpokuduagu. Yoaberosū péñayupu, báro igore maísíā.

Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari bojorigora moādero puru, Labārē āsū ārīyupu:

—Yure mu magōrē síka páma, igore opabu yaa. Muya āārīburire moābosasiabu, yu murē ārīderosūta
—ārīyupu.

Irasū ārīmakū pégu, Labán āārīpererā ígū merāmarārē siuyupu, bosenu iribu. Iri ñamita, Labán irigatoyupu Jacore. Ígū gāmeādego, Raquere, síbiriypupu. Tígō gapure, āīāyupu ígū kārīrī wiigāgue.

Gaji nu, boyoripoe gapu, Jacob yobe, Leare īāyupu. Búro guari merā, Labārē turigu waayupu:

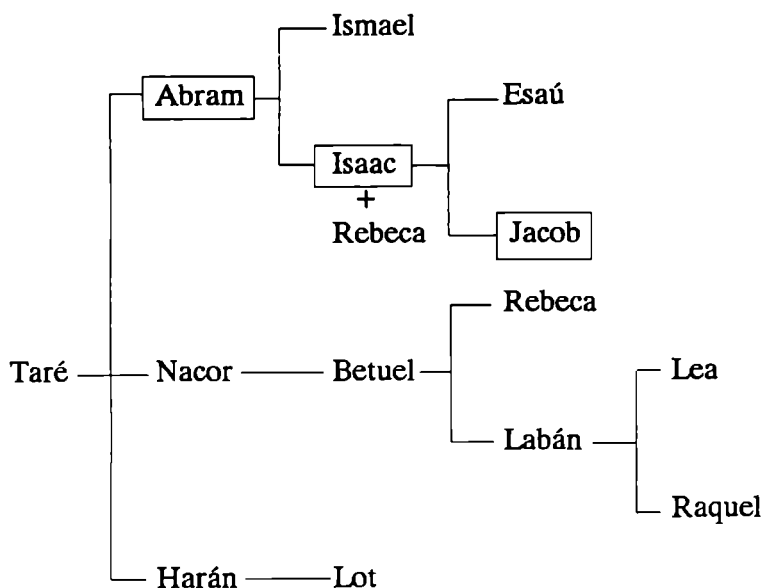
—¿Naasirigu irasiriari mu yure? Murē ubugorata moābosabu, yure Raquere síbokumi ārīgūmeta.
¿Naasirigu yure irigatoari mu? —ārīyupu.

Irasū ārīmakū pé, ígū muñekū āsū ārī yujuyupu:

—I nikūrē, masātígō gapu, marāpukupuroriro āārāā. Irasirigu, bosenu āārīrī semana peremakū, yúka dapa. Iri bosenu pereadero puru, Raquedere sígūra, mu su mojōma pere, gaji mojō peru pērēbejari bojori moānemomakū.

—Jau —ārīyupu Jacob.

Irasirigu, Raquere marāpokusíā, Jacob su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari bojorigora moānemoyupu, Labán dorederosūta. Irasiri odo, su mojōma pere, gaji mojō suru, pērēbejari bojorigora, moānemoyupu doja, ígūyarā cabra, oveja, cameyoare wajatabugu.

Taré pûrâ**Jacob pûrâ áárídea***29.31 – 30.24*

Jacob, ígû muñekû pûroque moágû, pe mojôma pere, su gubu suru pêrêbejarâgora majîrâ ûma pûrâkuyupu. Ígûsâ âsû wâîkuñurâ: Rubén, Simeón, Leví, Judá, Dan, Neftalí, Gad, Aser, Isacar, Zabulón, José. Sugo nomeô magôkuyupu. Igo Dina wâîkuyupo.

30.43 - 31.2

Iripoere, Gôâmu Jacore ôârô iritamuyupu, ígû pagu sêrêbosaderosûta. Gôâmu Jacoyarâ waimurâ ejorârê ôârô masâporemakû iriyupu. Ígûyarâ, Labanyarâ waimurâ ejorâ nemorô masâporeñurâ. Irasirimakû îârâ, Labán, ígû pûrâ merâ îâturiñurâ ígûrê.

Jacob Labaré duriwágádea

31 Su nu, Góāmu Jacore āsū āriyupu:
 —Muya nikū, mupu āārīrōgue, dujáaka. Mu
 waamakū, murē koregura —āriyupu.

Góāmu īgūrē ārādeare, īgū marāpōsā nome direta
 wereyupu. Īgū muñekū gapure, neō werebiriypu.

Irasirigu, su nu, Labán marīrīpoe, Jacob, īgūyarā
 merā īgūsāyare āmuñurā, Canaán nikū, īgū pagu
 āārīrōgue, goedujāamurā. Īgūsā waamurā āmurīpoe,
 Raquel gapu, igo paguya wiigue ħajā, masaka keori
 īgū buremurī oparire, yajakōāyupo. Pupu, Jacob, īgū
 marāposā nome, īgū pūrā, īgūyarā ejorā, īgū opari
 āārīpereri merā, īgū muñekūya nikū āārānerā,
 wiriwāgākōāñurā. Súya diare taribuja, buurī kuro
 waari maague waañurā.

Jacob īgūyarā merā waadero pupu, ure nu pupu,
 īgū muñekū īgūya wiire goejayupu. Jacob īgūyarā
 merā wiri, waakōānerā āārīmā. Īgūsā Labanya
 masaka keori īgū buremurī opadeare yaja, āīānerā
 āārīmā. Irire iā, īgūyarārē siu, īgūsā merā tuyagu
 waayupu. Su mojōma pere, gaji mojō peru,
 pērēbejari nurī waaró merā, Jacob īgūyarā merā,
 buurīgue waarārē suajañurā. Īgūsārē suaja, āsū āri
 turiyupu Labán:

—¿Naasirigu irasiriari mu? ¿Naasirigu yure
 irigatori? ¿Naasirigu yu marīrō ¿duriwāgārīārī mu?
 Yu pūrā nomerē, yu pārāmerārē, ¿naasirigu
 seretudorebita āīduririari mu? ¿Naasirirā yaa
 masaka keori yu buremurīrē yajawāgārīārī musā?
 —āriyupu.

Īgū irasū ārīmakū pégu, Jacob gapu īgūrē āsū āri
 yujuyupu:

—Yure mu pūrā nomerē emakōābokumi, ārīgū
 gūiakubu. Irasirigu, mu marīrō wiriwāgārīābu.

Muyare neō opabea gua. Muya masaka keorire yajadigu, sugano yaagu irire opagu, boagukumi —ārīyupu.

“Raquel yajakumo” āri masībirisīā, irasū āriyupu Jacob. Labán īgūsā āārīrōgue ejamakū iāgō, Raquel cameyoa weka īgūsā doaro dokague, iri masaka keorire duú, iri weka doayupo. Irasirimakū, igo pagu āārīpererāya kārīrī wiirigāguere nājā, āmapeokōādiyupu. Neō bokabiriyupu.

Puru, Jacob īgū muñekūrē āsū āriyupu:

—ĪNaasirigu yure tuyari, yajarimasūrē iirosū? Neō yu murē fierō iribiribu. Neō gajino muyare yajabiribu. Pe mojōma pere, pe gubu pereri bojorigora, moābu muya āārīburire, yu marāposā nomerē, waimurā ejorārē wajatabugu. Irasirikerepuru, mu yure irigatonabu. Mu yure irasirikerepuru, yu ñekū Abraham, yupu Isaac, īgūsā buremusūdigu yure iritamuníkōāmi —ārīyupu.

Īgū irasū ārīmakū pégu, muñekū āsū āri yujuyupu:

—Āārīpereri mu opari, yaa dita āārāā. Mu marāposā nome, mu pūrā, muyarā waimurā ejorā, āārīpererā yaarā dita āārīma. Mu īgūsārē āirīgūta āirīsīāyo. Naasiri masībirikoa yu. Iro merē, āsū dujarā: Yu iāberoguere mu yu pūrā nomerē iribiramakū, mu gajego merā marāpokumakū, Gōāmu mu iririkurire iāgūkumi —ārīyupu.

Irasū āri odo, ūtāyeri seaneōpiñurā, Gōāmurē soemu buremupeomurā. Āsū āriñurā:

—I buu, ūtā buu, su keori buu āārīrōkoa, gua surosū gūñadeare —ārīñurā.

Gaji nu gapu, Labán yobe, īgū pūrā nomerē, īgū párāmerārē, seretuyupu. Īgūsāya āārīburire oārīmarē werení odo, īgūya nikūgue goedujāakōāyupu doja.

Góāmuré wereboegu, Jacore igüya wáiré gorawayudea

32 Jacob igü marāpósā nome, pūrā, igūrē moāboerā, igüyarā ejorā, āārīpereri igü opari merā waanemoyupu doja. Wári nurī waadero puru, igü pagu āārīrī nikū, Canaán wāikuri nikū puro weya ejagu, mamarārē, āsū āriyupu:

—Yu tígū Esaúre kerere were dupuyurā waaka —āriyupu.

Irasū ārimakū pérā, waañurā. Waa, Esaú puro eja, āsū āriñurā:

—Mu pagumu ōādoreami murē. Labán puro āārādigu, wiridujarigu iriami. Igüyarā ejorā wārā merā arisiami: wekua, cabayoa mutārāgā, oveja, cameyoa, cabra, gajerā igūrē moāboerā merā, arisiami. Mu pagumurē “ōārī merā, bokatīrīgū ariburo,” ārāmi —āriñurā.

Irire werepeo, igūrē seretu, Jacob purogue dujáakōāñurā doja. Igü purogue eja, āsū āriñurā:

—Mu tígū puro eja, igūrē mu āridoreaderosūta wereabu. Igü, cuatrocientos ūma merā, murē bokatīrīgū arigukumi —āriñurā.

Jacob irire pégu, “Esaú yure wējékōābokumi” ārī gūñagū, búro güiyupu. Irasirigu, Góāmuré āsū ārī wereyupu: “Mu, yu ñekū Abraham, yupu Isaac, igūsā buremusúdigu āārāā. Mu yure āsū āribu: “Muya nikúgue, muyarā āārīrōgue, goedujáakōāka,” āribu. Diayeta mu yure koreunabu noo yu waamakū. Yu ōārīrē iripeobigu āārīkerepuruta, mu yure ōārō iritamua,” āriyupu Jacob.

Igü āsū ārinemoyupu doja: “Yaa nikūrē wirigu, yaa tuadigu merā dita, waabu. Daporare wārā masaka, wārā ejorā merā goedujāa. Mu yure āsū āribu: “Wārā páramerā keobokatīūña marīrā opagukoa” āribu. Irasirigu, yu tígū guare wējēbirikōāburo ārīgū, murē sérēā,” āriyupu Jacob Góāmuré.

Sērē odo, Esaúre wajamarīrō īgū waimurārē sīmūrārē dukawayupu. Cabra, oveja, cameyoa, wekua, cabayoa mutārāgā dukawayupu. Dukawa odo, īgūrē moāboerārē siu, āriyupu:

—Yu dupuyuro, īgūsā waimurā ejorā merā, waayuka. Yu tīgūrē bokajarā āsū ārika: “Īisā mu pagumu, murē wajamarīrō sīuāmi. Īgū, gua puru arikumi,” ārika —āridoreyupu Jacob īgūsārē.

Āsū āri gūñayupu: “Yu wajamarīrō sīrī merā, īgūrē guari taribokoa. Gajipoe irigu, yure ōārō bokatīribokumi,” āri gūñayupu.

Iri nāmi merāta, Jacosā súya diagāgue ejañurā. Jacob gapu, īgū marāpōsā nomerē, īgū pūrārē, īgūsārē moāboerādere, dia gaji pāré gapu taribujadoreyupu. Īgū suguta iri pāré gapure dujayupu.

Iri nāmi merāta, sugu Gōāmurē wereboegu, ūmūū irirosū deyogu, īgū puro eja, īgū merā gāmekēā boyoakōāyupu. Īgū Jacore bokatīūbiri, īgūya goso puro gōārē panuākōāyupu. Īgū merā gāmekēāmakū, iri gōā wereakōāyuro. Irasirigu, Gōāmurē wereboegu īgūrē āsū āriyupu:

—iDúuka! Boyoakoa —āriyupu.

—Mu yaa āārīburire Gōāmu sērēbosabirimakū, duubirikoa —āriyupu Jacob.

—Mu ūnaasū wāīkuri? —āri sērēñayupu.

—“Jacob” wāīkua —āri yujuyupu.

Irasirigu, Jacore āsū āriyupu:

—Gōāmu murē “āsū irigura” ārimakū, īgūrē būro būremugū āārāā. Irasirigu, dapora merā, “Jacob”

wáikubirikoa. Mu wái “Israel” áārírókoa —áriyupu Góámurē wereboegu.

Árī odo, waakóáyupu. Ígū waadero puru, Jacob ášú árī gūñayupu: Góámurē wereboegure íákeregu, boabirabu. Okakóā yu,” árī gūñayupu. Irasirigu, irore “Góámuya diapu” wáitúyupu.

Boyoripoe, Jacob irore wiriwágāgū, waamasībiriypu, ígū gōā wereadero pūrísūgū.

Jacob ígū tígū merā gāmebokajadea

33 Jacob Esaúre cuatrocientos úma merā arimakū íāyupu. Ígūrē íāgū, ígū pūrārē, ígū marāpōsā nomerē, ígū puru gapu pí, óādoregu waayupu. Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejarigora, ñadukupuri merā, ejamejā, ígūya diapure yebague mumejānayupu. Ígū irasirimakū íāgū, Esaú gapu úmawágáyupu, ígūrē pabuagu. Pabuarā, oreñurā pērāgueta. Esaú ígū pagumurē ášú áriyupu:

—Mu yure wajamarírō iriuadeare, gāmebirikoa. Wári opasiabu. Muyata dujaburo doja —áriyupu.

Írire pégu, pagumu gapu ígūrē ášú áriyupu:

—Áāríbea. Yu wajamarírō síādeare ñeāka. Búro usuyaa, murē dupaturi íāgū. Góāmuta yure wári opamakū irimi. Irasiriro, gajino yure duyabea

—áriyupu Jacob ígū tígūrē.

Ígū irasú árimakū pégu, ígū wajamarírō síādeare ñeáyupu.

Iri nu merāta, Esaú ígū áārírí makāgue dujáakóáyupu. Jacob gapu, ígūyarā merā, gaji makāgue

waayupu. Irogue eja, ígūsāya wiirigā, waimurā ejorā gasiri merā iridea wiirigārē núnurā. Iri odo, su bu útāyeri merā iriñurā, Góāmurē soemu buremupeomurā.

Jacoyará masaka keori ígūsā buremurí oparire béodea

35.1–6

35 Su nu, Góāmu Jacore ású ārīyupu: —Betel wāikuri makāgue āārīrā waaka. Irogue eja, su bu, útāyeri bu iriaso, yure soemu buremupeomurā. Irogueta yu mu merā werenību, mu tígūrē mu duriwāgārīmakū —ārīyupu.

Góāmu werení odomakū, Jacob ású ārīdoreyupu ígūyarā, āārīpererā ígūrē wapikuawāgārārē:

—iMusā masaka keori oparire, āārīpereri béoka! Béo odo, gua, suri gorawayuka. Náka, Betelgue. Irogue su bu, útāyeri merā irirākoa, Góāmurē soemu buremupeomurā. Ígū yure āārīpereri goeri waarire iritamunami. Yu noo gāmerō waamakū, yure koreunami —ārīyupu ígūyarārē.

Irasirirā, ígūsā āārīpereri masaka keori opadeare āīneōkōāñurā. Irasirimakū íā, Jacob iri keorire irota yaabeokōāyupu. Puru, Betelgue waakōāñurā. Irogue eja, Jacob útāyeri seaneō, su bu iriyupu, Góāmurē soemu buremupeobu.

Raquel boadea

35.16–19, 28, 29

Puru, Betere yoaripoe āārī, irore wiriwāgākōāñurā. Wiriwāgā, waa, Belén wāikuri makā puro ejañurā. Irota, Jacob marāpo, Raquel sugu majīgū pūrākuyupo. Ígūrē “Benoni” ārī wāīyeyupo. “Benoni” ārīrō “yu magū, yu bujawereri merā āārīmakū, deyoagu” ārīduaro yaa. Ígū pagu gapu, ígūrē “Benjamín” wāīyeyupu. “Benjamín” ārīrō “yu magū, yure iritamubugu” ārīduaro yaa.

Ígūrē pūrākugota, boakōāyupo. Irasirirā, igore Belén purota yaabeokōāñurā.

Igore yaa odo, Jacob ígūyarā merā, irore wiriwágā, waa, ígū pagu āārīrōgue, ejañurā.

Puru, Isaac 180 bojori opagu, boayupu. Ígū pūrā, ígūrē Macpela wāikuri ūtātoregue yaañurā.

Jacob pūrā āārīdea

35.23–26

Jacob pe mojōma pere, su gubu urerú pērēbejarāgora pūrākuyupu.

Ígū, Lea merā ūma pūrākunerā īsāku āārīñurā: Rubén, Simeón, Leví, Judá, Isacar, Zabulón wāikuñurā. Igo merā sugo pūrākuyupu. Igo Dina wāikuyupu. Rubén, ígūsā masātīgū āārīyupu.

Raquel merā pūrākunerā, īsāku āārīñurā: José, Benjamín wāikuñurā.

Ígū marāpōsā nomerē moāboerā nome merā pūrākunerā, īsāku āārīñurā: Dan, Neftalí, Gad, Aser wāikuñurā.

José ígū kédea

37.3–11

37 Sugu Jacob magū, José wāikugu, su gubu pere, gaji gubu peru pērēbejari bojori opagu, ígū tūrā merā makā turogue ovejare koreunayupu. Ígū tūrā gapu, ñerí irinañurā. José, ígū pagu purogue dujajariku, ígūsā ñeró iriadeare werenayupu. Jacob ígū buguro āārīmakū, José deyoadigu āārīmí. Irasirigu, Josere, gajerā ígū pūrā nemoró mañyupu. Ígūrē búro maísíā, su ñee suriro óāró iribosayupu. José tūrā gapu, ígūrē búro iāturinañurā, ígūsā pagu, ígūrē búro maīmakū iārā.

Su ñamirē, José kēyupu. Gaji nu gapu, ígū tūrārē wereyupu, ígū kēādeare. Ígūsārē āsū ārīyupu:

—iPéka! Yu kêadeare, musārē werebugu yaa. Āsū āārābu: Kērōgue marī āārīpererā, makā turogue trigo dupañurirē sea, dupa dotori sianunabu. Yu siadea gapu, wāgānugājā nīkōābu. Musā siadea gapu, yaa doto puro nerēnugā, ejamejā, yaa dotore buremuabu —ārīyupu īgū tīrārē.

Īgū irasū weremakū pérā, īgū tīrā búro iāturinemoñurā īgūrē.

Irasirirā, īgūrē ārīñurā:

—¿Gua opu waagura ārī gūñarī? ¿Mu guare doregukuri? —ārīñurā.

Gajipoe, José kēyupu doja. Iridere īgū tīrārē, pagudere, āsū wereyupu:

—iPéka! Gaji yu kêadeare weregura. Āsū āārābu: Kērōguere abe ūmumu, abe ñamimu, pe mojōma pere, gubu suru pērēbejarā neñuka, īgūsā ejamejā, yure buremuāma —ārīyupu José.

José īgū kêadeare weremakū pé, īgū pagu īgūrē turi, ārīyupu:

—¿Gua, mu tīrā merā, mu puro ñadukupuri merā, ejamejāmakū, gāmekuri? —ārīyupu īgū pagu.

Irasirirā, īgū tīrā búro iāturinemoñurā. Pagu gapu, búro irire gūñayupu.

Josere īgū tīrā ñeró iridea

37.12–35

Su nu, José tīrā, paguyarā ovejare, yoarogue āīāñurā, tá āmarā waarā. Puru, Jacob Josere āsū ārīyupu:

—iPéka! Mu tīrā yoarogue ovejare korerā, waama. Irasirigu, īgūsārē ¿naasū āārādiri īgūsā? ārīgū iāgū waaka. Īā, yure weregu dujarika —ārīyupu magūrē.

Īgū irasū ārīmakū pé, José īgū pagu doreaderosūta, īgūsārē āmagū waayupu. Īgū, īgūsā

puro weya
 ejarimakū iārā,
 īgūsā basi āsū
 gāmewereníñurā:
 —Īāka. Sóogue
 kērīkugu arimi.
 iMá wējērā īgūrē!
 Pura, boadigure,
 bojoñajārī gobegue
 sābeokōārā —ārī
 wereníñurā.

Īgūsā masātīgā,
 Rubén gapu, īgūsā
 werenírīrē pé, āsū
 ārīyupu:

—iWējēbirikōārā! Īgūya díre béobirikōārā.
 Okagureta i gobe bojoñajārī gobegue, sābeokōārā
 —ārīyupu. Irasū ārīgū, Rubén Josere
 wējēduabiriyupu, īgū pagu purogue dujáaburo ārīgū.

José īgū tírā puro ejamakū, īgūrē ñeā, īgūyaro
 suriro tuwea, īgūsā beorā ārādea gobegue,
 tumeesākōāñurā. Iri odo, ejadoa baadoaníkōāñurā.

Īgūsā baaripoe, gajino duarimasā, īgūsāyarā
 cameyoa merā, ejañurā. Īīsā duarimasā, Abraham
 magū, Ismael wāikugu gapu, īgū párāmerā āārīñurā.
 Cameyoa weka, wari gajino āārīñurā. Gaji Egipto
 wāikuri nikūgue īgūsā duaburi āārīyuro. Irasirigu,
 José tīgū, Judá wāikugu gapu, āsū ārīyupu
 pagupūrārē:

—¿Ñeeno wajatarākuri, marī pagumurē wējērā?
 Īīsā gajino duarimasārē duarā, niyeru oparākoa
 —ārīyupu Judá.

Īgū irasū ārīmakū pérā, Josere gobegue āārīgūrē
 āīwiu, duañurā. Irasirirā, pe mojōma pere, pe gubu

pereri tiri niyeru, báro wajapari tiri ñeãñurá pagumuré duasíá. Ígūrē duadero puru, Egiptogue ãiãkõãñurá, ñisá duarimasá.

Josere duaripoere, Rubén gapu, maríyupu. Purugue, gobere iāgū ejadiyupu. José marímakū iāgū, báro bujawereyupu. Irasirigu, ígū pagupūrā purogue dujáa, ígūsārē ásū āríyupu:

—José gobeguere márāmi. Yu masātīgū āārīgū, ñnaasū ārīgūkuri marípure? —āríyupu.

Ígū irasū ārímakū pérā, ígū pagupūrā ásū ārí yuññurá:

—Ígūrē gajino duarimasārē duakõābu. Egiptogue ãiãkõāma —āríñurá.

Puru, ígūsa basi ásū gāmewereníñurá:

—Daporare, sugu cabra majīgūrē wējē, ígūya dí merá, Joseyaro suriro āārāderore wūkārā —āríñurá. Werení odo, ígūsā ārāderosūta iriñurá.

Iri odo, ígūsā pagu purogue dujáakõãñurá. Ígū puro dujajarā, Joseyaro suriro āārāderore ímuñurá:

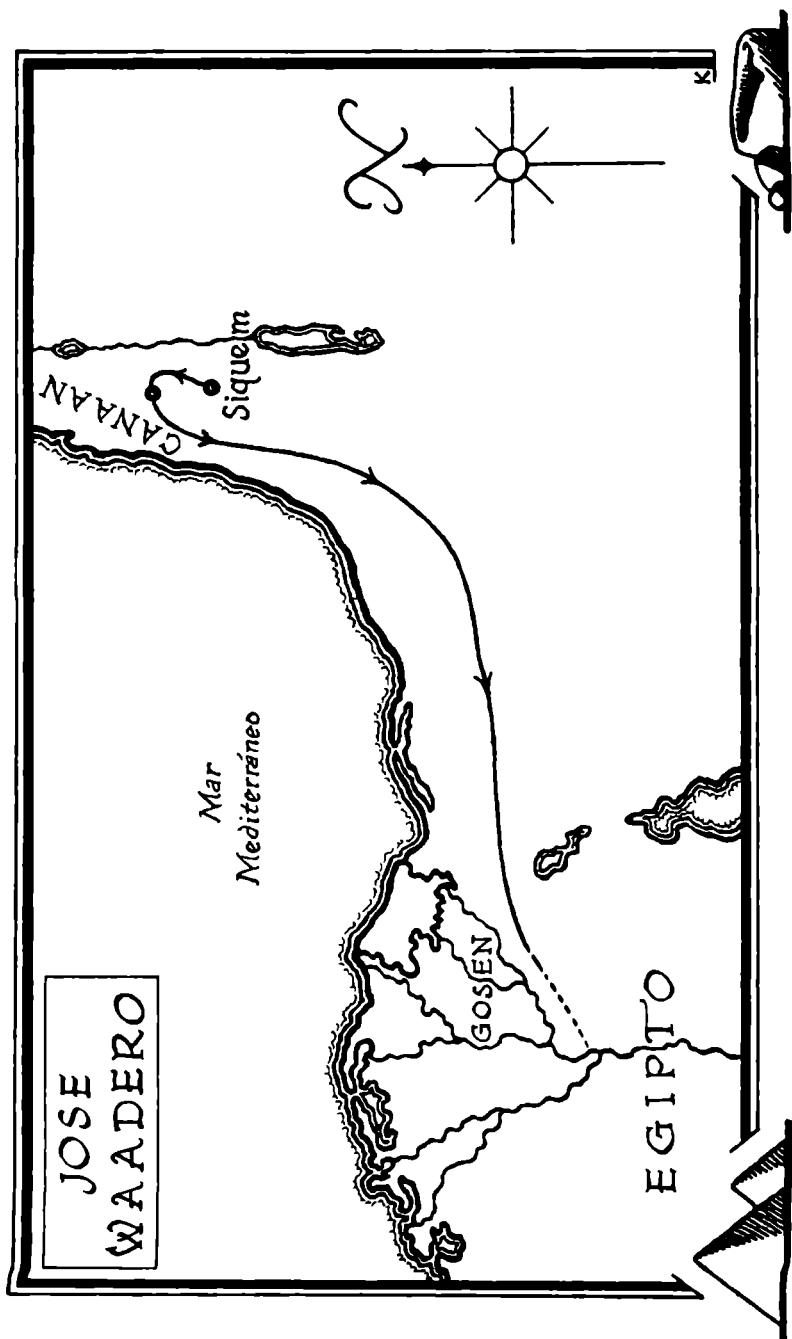
—Õōrē bokabu. ¿Joseyaro surirometa āārírí õō? —āríñurá.

Jacob Joseyaro īāmasí, ásū āríyupu:

—Yu magūyarota āārāā. Ñegū waibu baakumi —āríyupu.

Irasirigu, bujawereri merá, ígūyaro suriro tūāyegue, wári nurí oregorenayupu. Ígū pūrā: “iropata oreka” āríkerepuru, neō ígū ko orerire piribiriyupu. “Yu magūrēta, oreboagura,” ārí oreyupu.

José Potifarya wiigue óáró ááridea

39 Gajino duarimasá, Josere Egipto wáikuri nikúgue áiá, iromu Potifar wáikugure, duañurá. Ígū iri nikúmará, opuyará surarare, doregu ááriyupu. Josere Ígūya wiigue áiá, moádoreyupu. José, Góámu iritamurí merá, ígū ááripereri moáríré óáró iriyupu. Potifar irire íágū, ígūrē moáboerárē doregu píyupu Josere. Ígūya poeri oteri oparire, koregu píyupu. Iri nu meráta, Potifare, Góámu wári óári iritamuyupu José moári merá. Irasiro, óári oteri puri, wári dukakuyuro.

José gapu óágū deyoyupu. Irasirigo, Ígū moágorenamakū, Potifar marāpo íanayupo. Su nu, ígūrē áriyupo:

—¿Yu merá ááriberi? —áriyupo.

Ígū gapu yujabiriyupu. Ásū gapu áriyupu igore:

—¡Péka! Yu opu ááripereri ígū oparire koredoregu pími yure. Yu musáyará moáboerárē, doregu ááráá. Ígū yure bopoñarí merá íámi. Mu direta síbirimi, mu ígū marāpo áárisiá. Irasirigu, yu, mu merá áárigū, ñeró irigu iribokoa, yu opure, Góámodere —áriyupu José Potifar marāpore.

Úmuríku gariboadiyupo igo merá ááridorego. Ígū gapu gāmebiriyupu.

Su nu, José, Potifarya wiigue, moágū ñajáyupu. Iroguere neó masaka maríñurá. Potifar marāpo dita ááriyupo. Irasirigo, igo ígūya surirore ñeá, áriyupo:

—Yu merá áárigū arika —áriyupo.

Igo irasū árimakū pégu, José gapu, ígūya surirore igo oparota, úmawiriakóáyupu. Igo gapu, ígūyarore béowiriamakū íágó, ígūsárē moáboerárē siugo, gáiniyupo:

—¡Péka! Sí israelbumu yu marāpu wajaridigu, maríré ñeríré iriduagu yámi. Yaa kárirí taribugue ñajá, yu merá ááriduagu iriami. Irasirigo, búro gáiniábu. Yu gánimakū pégu, ígūya surirore béo úmawiriakóámi —árigatoyupo.

Were odo,
Joseya surirore
irota duripikōāyupo,
igo marāpure
īmubugo.

Potifar ejamakū
iāgō, wereyupo.
Igo irire weremakū
pēgu, búro guayupu.
Irasirigu, Josere siu,
peresu iridoreyupu.

Peresuguer
yoaripoe āārīyupu.
Irogue āārīrīpoe,

Gōāmu gapu īgūrē ōārō iritamuyupu. Irasirigu,
peresugue āārīrārē koregu gapu, Josere, irogue
āārīrārē doregu pīyupu.

**José pērā īgū merāmarā peresugue
āārīrā, īgūsā kēādeare weredeā**

40 Iripoere, egiptomu opu, iigui deko īgūrē āārīrīmasū
merā, guayupu. īgūrē pān iribosagu merādere,
guayupu. Irasirigu, īgūsā pērārē peresu iriyupu, José
āārīrōgue.

Su nu, boyoripoe, José peresugue āārīrā īgūsā moārīrē
iāgū, iri nikūmu opure iigui deko āārīrīmasūrē, pān
irirīmasūdere, iāyupu. Búro bujawereri merā āārīñurā.
īgūsā irasū āārīmakū iāgū, āsū ārī sērēñayupu:

—¿Naasirirā iropa bujawereri? —ārīyupu.

īgūsā īgūrē āsū ārī yujuñurā:

—Ñami merā, gua kēābu. Irasirirā, gua kēādeare
masīduarā irasū āārīkoa. Naasū ārīduaro irisiabu.

¿Noā gua kēādeare asū ārīduaro yaa ārī wererākuri?
—ārī sērēñañurā īgūrē.

Irasū ārīmakū pēgu, José ārī yujuyupu:

—Góamu suguta musá kěádeare “ású áríduaro yaa” árí masími. Ígú yare iritamumakú, musá kěádeare, “ású áríduaro yaa” árí weremasíá. Irasirirá, wereka yure —áryupu.

Irasirigu, iigui dekoló áíárimasú, ígú kěádeare árí wereyupu Josere:

—Yu kěrógure, suru iiguiru yu diaye niábu. Ure dupu goori opabu. Iri goorita, iigui tóórí, nírí tóórí waabu. Yu opuya iiriri páre opakubu. Irasirigu, iri págue iiguire níatíásákubu. Puru, íguré síákubu. Óópata kěákubu —áryupu.

Ígú irire werepeomakú, José ású áryupu:

—Mu kěádea ású áríduaro yaa: Ure dupu iigui dupuri, ure nu áríduaro yaa. Ure nu puru, i nikúmu opu muré wiu, mu moádeareta pígakumi doja. Dupaturi iigui dekoló áíánagúkoa, mu iriderosúta —áryupu José Góamu iritamurí merá.

José ású árí werenemoyupu doja:

—Yu muré árírí keoro waamakú, yure gúñaka. Yu neó fieró iribiribu. Irasirigu, i nikúmu opure sérébosaka, yure óóré wiudoregu,” árí wereyupu José.

Ígú were odomakú, pán iririmasúde, ígú kěádeare wereyupu Josere:

—Yude ású kěákubu: Ure pui, pán puirigáré, yaa dipuru weka túpeoakubu. Iri pán puirigáré yu opu purogue áíáripoe, mirá gapu irire ari, baapeokóama —áryupu.

Ígúdere irire werepeomakú pé, José ású árí wereyupu:

—Mu kěádea ású áríduaro yaa: Ure pui, pán puirigá, ure nu áríduaro yaa. Ure nu puru, i nikúmu opu muré wéjédozegukumi. Ígú muré, sugu yukugue siasidoregukumi. Puru, maya dupure mimuá ari, baarákuma —árí wereyupu José íguré.

Ure nu puru, ígúsá kěádeare wereadero puru, iri nikúmu opu su bosenu, wári bosenu, ígú deyoadea naré bosenu iripeoyupu, áárípererá íguré iritamurá merá. Iri

bosenu merá, ígûrê iigui dekol áirírímasûrê peresugue
 áárádire wiu, ígûrê iri moáríta píyupu doja José áráderosûta.

Iri nuta, pân iririmasû gapure, yukugue siasiu
 wêjédoreyupu. Iigui dekol áirírímasû gapu, iri nikûmu
 opure neó sêrêbosabiriyupu, Josere peresugue
 áárígûrê wiudoregu.

Egiptomu opu ígû kédea

41.1-36

41 José peresugue ááríró, pe bojori tariripoe, su ñamirê
 iri nikûmu opu pea kâyupu. Yobe, báro
 gûñarikuyupu ígû kéádeare. Irasirigu, áárípererá masaka
 pêñarímasârê siuadiyupu. Ígûsá ejarákure, werenadiyupu
 ígû kéádeare. Sugano neó: “ásû áríduaro irikoa,”
 árímasîbiriyupu. Irasirimakû, iigui dekol áirírímasû, ásû árí
 gûñayupu:

—Yu gapu ñeró iriyo Josere. Yure opure
 sêrêbosadoredeare, werebiriyo —árí gûñayupu.

Puru, opure ásû árí wereyupu:

—Yu pân iririmasû merá peresugue áárírâ, su
 ñamirê gua kêbu. Iroguere gua merá, suga
 israelbumu áárímí. Irasirirâ, ígûrê siu, gua kéádeare
 werebu. Gua irasû weremakû pégu, ígû “ásû
 áríduaro yaa,” árí weremi guare. Puru, gua
 peresugue áárânerâ wiriadero puru, ígû áráderosûta
 waabu guare. Yure moádeareta píbu mu. Pân
 iririmasû gapure, wêjédorebu —áríyupu.

Ígû irasû árímakû pé, iri nikûmu opu Josere
 wiudoreyupu peresugue áárígûrê. Ígû wiriadero puru,
 iri nikûmu opu puro waayupu. Ígû ejamakû íâ, ígûrê
 ásû áríyupu:

—Su ñamirê pea kékubu. Wárâ masaka
 masírímasádere siu, wereadabu. Yure neó sugano:
 “ásû áríduaro irikoa mu kéádea,” árímasîbiramí.
 Puru, yure iigui dekol áirírímasû ásû árí wereami:

“Ígūgue kērírē: ‘ásū áriduaro yaa,’ ārī weremásími guamañurē,” ārāmi yure. Irasirigu, murē serēñaduakoa: “¿keorota āārírí?” ārīgū —ārīyupu opu.

Ígū were odomakū pé, José ásū ārī yujuyupu:
—Gōāmu suguta kērírē: “ásū áriduaro yaa” ārīmasími. Irasirigu, ígū yure iritamurō merā, iri kērírē “ásū áriduaro yaa,” ārīmasiā. Irasirigu, mu kēādeare wereka —ārīyupu José.

Irasirigu, ígū opu ásū ārī wereyupu:
—Yu ásū kēākubu: Kerōguere, dia turogue āārākubu. Irogue āārīgū, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejarāgora wekua diikurā, ōārā, iākubu. Ígūsā diague merā wirimajariama. Ígūsā dia turo āārírā, táre baama. Puru, ígūsākuta wekua, deyoama doja. Diimarírā, ñerā darā āārímá. Ígūsā wekua ñerā, diimarírā darā gapu, wekua diikurārē, baakōāma. Baakererā, diimarírā darāta āārīkōāma —ārīyupu.

Ígū werenemoyupu doja:
—Puru, kēākubu doja. Su ñu, trigo wāíkuri ñu āārābu. Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari tōórīgora duka ōārī opabu. Iri ñu purupu gapure, gaji ñu iriku tōórīta opadiñu āārābu. Bojoñajādiñu daro āārīkōābu. Iri bojoñajādiñu daro gapu, ōādiñurē, baakōābu. Irasū waabu kerōguere yure —ārīyupu iromu opu.

Ígū irasū ārīmakū pégu,
José ásū ārīyupu:

—Gōāmu murē kērōguere ímuākumi, i nikūrē waaburire. Iri mu pea kēādea ásū áriduaro yaa: su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejarā wekua diikurā, ñsākuta trigo

tōōrī, ōārī tōōrīde, āsū ārīduaro yaa: su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari bojorigora, oteri ōārī, baaride wāri, āārīrōkoa i nikūrē —ārīyupu.

José werenemoyupu doja:

—Īsākuta wekua diimarīrā, īsākuta trigo fierī tōōrīde, āsū ārīduaro yaa: su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari bojorire, oteri puribirikoa. Baari marīrōkoa. Āārīperero i nikūmarā baari marīrā, āārīrākuma. Gōāmu murē īmuāderosūta keoro irigakumi. Irasiri, iri mu pea kēādea, merōgā puru irasū waarokoa —ārīyupu.

Irire were odo, īgūrē āsū ārīyupu doja:

—Irasirigu, sugu ōārō masīrīmasūrē beyēñeā, sooka, īgū mu dokamu i nikūrē doremakū. Puru, makārīkū dorerārē beyēñeāka. Īgūsārē āsū ārīka: “Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari bojorire, wāri oteri purirokoa. Wāri baari āārīrōkoa. Musā iri seariku, su mojōma būri dukawapika. Puru, su būre duripika, baari duripiri wiigue. Irasiri, su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari

bojorire baari marírípoe, musá duripidea, musá baaburi
 āārīrōkoa,” ārika īgūsārē —ārīyupu José opure.

—Jau. Ōārōkoa —ārī yujayupu iri nikūmu opu.

Josere egiptomu opu dokamu doregu pídea

41.37–45

Puru, īgūrē iritamurīmasārē siu, āsū ārīyupu iri
 nikūmu opu:

—Ī marīya nikūrē doregukumi Gōāmu iritamurō
 merā. Irasirirā, īrēta pírā, yu dokamu dorebure
 —ārīyupu īgūsārē.

Irasirigu, āsū ārīyupu Josere:

—Mu būremugū, Gōāmu, murē iritamumakū, mu
 iirosū masīgū, gajigu neō mami. Irasirigu, dapagā
 merā, mu, yu dokamu doregu dujāa Egiptore.
 Āārīpererā masaka, mu dorerire, yujurākuma
 —ārīyupu Josere iri nikūmu opu.

Ārī odo, īgūya mojōsūrū tūsārī berore tuwea āī,
 Joseya mojōsūrūrē tūsāyupu. Iri odo, su űee suriro
 ōārō, su da buyari da, ūtāyeri oro wāīkuri wajapari
 merā iridea da sīyupu. Irasirigu, āārīpererā
 egiptomarā nome watopere, sugo āmabosayupu, José
 marāpo āārībugore. Irasirigu, opu dokamu, iri nikū
 doregu dujayupu José.

José pūrā deyoadea

41.46–57

Egiptomu opu, Josere īgū dokamu doregu sooripoe,
 José 30 bojorigora opagu āārīyupu. Su mojōma pere, gaji
 mojō peru, pērēbejari bojorire, īgū doregu āārīrīpoere, ōārī
 oteri āārīyuro. Trigo wāīkuri baari, wāri āārīyuro. Irasirigu,
 José iri nikūrē, āārīpereri makārīgue īāgorenagū, īgūrē
 iritamurīmasārē āsū ārīyupu:

—Trigore sea, duripika, baari duripiri wiigwe

—ārī weregorenaunayupu.

Su mojóma pere, gaji mojó suru pérébejari bojori igû doregu âârîrîpoe, baari wári âârîrîpoere, pérâ pûrâkugu âârîyupu. Masâtîgû deyoaripoe, José âsû ârî gûñayupu: “Góâmu yure ñerî waadeare kâtîmakû irimi,” ârîyupu. Irasirigu, masâtîgûrê “Manasés” wâiyeyupu. “Manasés” ârîrô “kâtîrî” ârîduaro yaa egipcioya merâ. Igû pagumu deyoaripoe, José âsû ârî gûñayupu: “Góâmu yure pûrâkumakû irimi, yure búro ñerî taridero puru i nikûguere,” ârîyupu. Irasirigu, pagumurê “Efraín” wâiyeyupu. “Efraín” ârîrô “pûrâkuri” ârîduaro yaa.

Irasiriro, José doregu âârîrîpoere, su mojóma pere, gaji mojó peru, pérébejari bojori oteri ôârî sîâdero puru, iriku bojorita deko neó merêbiriyyuro. Irasiriro ua waayuro. Baari neó marîyyuro.

Egipto gapure, baari wári âârîyyuro, igûsâ duripidea. Irasirirâ, âârîpereri nikûmarâ masaka ejañurâ, baari wajarirâ ejarâ.

José tírá Egiptogue ejadea

42.1–16

42 Canaán wáikuri nikû, José pagu Jacob âârîrôguedere neó baari marîyyuro. Irasirigu, Jacob igû pûrârê âsû ârîyupu:

—Egiptogue trigo wári âârîyyuro. Irasirirâ, iroque trigo wajarirâ waaka. Irasirirâ, marî uaboabirikoa —ârîyupu.

Irasû ârîmakû pérâ, José tírá pe mojómarâ, Egiptogue waañurâ, igûsâ pagu trigo wajaridoremakû pérâ. Igûsâ waamakû, igûsâ pagu José pagumurê, Benjamín wáikugure, neó waadorebiriyyupu.

José trigo duarimasû âârîñunayupu, âârîpereri nikûmarâ ejarârê. Irasirirâ, igû tírá Egiptogue eja, igû purogue waañurâ. Iroque eja, ñadukupuri merâ ejamejâññurâ, igûrê ôâdore, buremurâ. Igûsâ gapu neó îamasîbiriñurâ igûrê. Îîsâ iroque ejamakû, José

gapu iāmasíkeregu, igūsārē neō iāmasibi irirosū, āsū ārī serēñayupu guari merā:

—iMusā! ¿Noomarā āārīrī? —ārīyupu.

—Canaán wāikuri nikūgue merā araba. Trigo wajarirā arirā iriabu —ārī yujuñurā.

Igūsā hebreoya merā wereníñurā. José gapu egipcioya merā wereníyupu, hebreoya pébi irirosū. Irasirirā, igū tírā irire pébirimakū, gajigu igūsārē wereuyupu. José igūsārē āsū ārīyupu doja:

—Musā ārigatorā yaa. Naasirisīā i nikūrē ēmadoreri ārī, iārīmasā āārāā —ārīyupu igūsārē.

Igū irasū ārīmakū pérā, āsū ārī yujuñurā:

—Gua neō āārībea. Trigo wajarirā arirā iriabu. Āārīpererā sugu pūrāta āārāā. Ārīgatorimasā meta āārāā. Masaka ōārā āārīrā yaa —ārīñurā.

—I musā werenírī neō keoro āārībea. Naasirisīā i nikūrē ēmadoreri ārī, iārīmasā āārāā —ārīyupu doja José igūsārē.

Murārōta ārī yujuñurā igū tírā:

—Gua sugu pūrāta āārāā. Canaán wāikuri nikūgue āārīkumi guapu. Pérā pagupūrākua. Gua pagumu guapu merā sugu dujami. Gajigu gua merā neō mami —ārīñurā.

José dupaturi ārīyupu doja igūsārē:

—Musā naasiri i nikūrē ēmarākuri ārī, iārīmasā āārāā. Musā pagumu ōōgue ejabirimakū, neō ōōrē wiribirikoa musā dapa. Irasirirā, musā watopere, sugure iriuka, igūrē āirīdorerā. Gajerā musā peresu dujarākoa. Musā pagumu ejamakūgue, musā ārādeare, “keorota āārāā” ārī masīgūkoa —ārīyupu.

José tírá ígúsá pagu áārírógue goedujáadea

42.17–38

José tírá urenugora peresugue áārínurá. Urenu puru, ígúsarē siu, ásū árīyupu:

—iWaaka musá! Trigore áāka, musāya wererá baamakū. iSu mojōma pere, gaji mojō wapikadiru pērēbejarāgora waaka! Sugu ōō peresugue dujagukumi. Musá pagumu duyagure áārika. Ígūrē āi ejamakū, “áārírōta áráñuma,” árīgūra. I musá wereadea keoro áārībirimakū, musá áārīpererá boarákoa —árīyupu.

Irire pérá, ígúsá basi gāmewerenínurá:

—Gōamu marirē wajamoāgū yámi, marī pagumu Josere ñerō marī iridea waja. Ígū “maíka” árīmakū, marī maībribu. Ígūrē ñerō iribu. Irasiriro, daporare marirē ñerō waa —ārī gāmewerenínurá.

Ígúsá hebreoya merá ásū werenírā: “Íi egiptomu neō pébirikumi —ārī gūñadiñurá Josere. José gapu, ígúsá ásū árīrírē, pépeokōāyupu. Irasirigu, gajerogue waa, búro oreyupu.

Ore odo, ígūrē moāboerimasarē siu, ígū tígū Simeón wāikugure siadoreyupu. Ásū árīnemoyupu doja:

—Hebreo masakaya ajurire trigo dirirá waaka. Puru, ígúsāya niyerure, yure wajariadeare, ígúsāya ajurigue sáka. Baaridere síka, ígúsá waará, baa wāgāmakū —árīyupu José.

Ígū werení odomakū, ígūrē moāboerimasá, áārīpereri ígū doreaderosúta, iriñurá.

Ígū tírá cabayoa mutārāgā wekague ígúsāya trigo ajurire siapeo, waakōāñurá, ígúsāya nikūgue dujáará. Waa, ígúsá kārīburore eja, sugu ígūya ajurore kurayupu, cabayogārē baari ejobugu. Iri ajurore kura odo, ígūya niyeru Josere wajariadidea sāñmakū íāyupu. Irire íā, ígū tírārē, pagupūrādere wereyupu. Ígū irire weremakū pérá, ígúsá gapu pégukakōāñurá.

Gaji nu boyoripoe, waañurá doja. Wári nuri puru, ígūsāya wiigue ejañurá. Ígūsāya wiigue ejará, āārīpereri ígūsārē Egiptogue waadeare wereñurá pagare. Āsū ārīñurá:

—Dupaturi Egiptogue waarā, Benjamírē āīārākoa. Ígūrē gua āīābirimakū, iri nikūrē doregu Simeórē wiabirikumi —ārīñurá.

Ígūsā irasū ārīmakū pégu, pagu āsū ārīyupu:

—Musā ĩnaasirirā iropa bujaweremakū yári yure? Dupuyurogue José boakōādigu āārīmí. Puru, Simeórē peresugue soomakū iriayo doja. Daporare doja, Benjamírē ēmaduarā yaa yure —ārīyupu.

Rubén gapu, ígūrē āsū ārī yujuyupu:

—Neō bujawerebirikōāka. Benjamín gua merā waamakū, yu ígūrē kore, āīdujarigura. Ígūrē āīdujaribigu, yu pūrā pērārē wējédoregura —ārīyupu ígū pagare.

Jacob gapu āsū ārī yujuyupu:

—Neō gāmebirikoa musā merā Benjamín waamakū —ārīyupu.

Puru, gajerāde ígūsāya ajurire kura, īāñurá. Āārīpereri ajurigue sāñaperekōāyuro ígūsāya niyeru, Josere wajarididea. Irire īārā, gukatariakōāñurá.

José tírá Egiptogue dupaturi waadea

43.1–25

43 Ígūsā baari Egiptogue wajaridea peremakū, Jacob ígū pūrārē āriyupu:

–Egiptogue dupaturi trigo wajarirā waaka doja, marī baaburire –āriyupu.

Sugu ígū magū, Judá wāikugu, āsū ārī yujuyupu ígūrē:

–Egipto nikūrē doregu āsū ārīmi guare: “Musā pagumu duyagure ārīmerā, neō dupaturi baari serērā aribirikōāka,” ārīmi. Irasirigu, mu Benjamírē gua merā waadoremakū, trigore wajarirā waarākoa. Ígūrē mu waadorebirimakū, iri nikūrē doregu neō ōārō bokatīrībiri bokumi guare –āriyupu pagure.

Irasirigu, Jacob ígūsārē sērēñayupu:

–¿Naasirirā ñerō tarimakū yāri yure? ¿Naasirirā ígūrē: “gajigu pagumu opaa” ārīrī? –āriyupu.

Ígūsā āsū ārīñurā:

–Wāri guare sērēñami. Āsū ārīmi: “¿Musāpu okari dapa? ¿Gajerā pagupūrā opari?” ārīmi. Gua gapu neō masībirikubu

ígū āsū ārīburire:

“¿Musā pagumu duyagure ārīka!” ārību irikumi, ārī gūñabirikubu gua –ārīñurā.

Judá gapu, ígū pagure dupaturi āsū āriyupu:

–Ua merā boaduabigu, īrē ya merā waadoreka. Yu ígūrē iā duripígura. Murēta

āidujari wiagura. Yu āidujaribirimakū, yaa waja
waarokoa —ārīyupu.

Īgū irasū ārimakū pégu, pagu gapu:

—Jau. Āīāka īgūrē —ārīyupu—. Gajinodere iri
nikūrē doregure sīmurā āīāka. Musāya ajurigue yuku
dukare, mome dekorē, sūrōrīdere āīāka, īgūrē sīmurā.
Niyeru īgūsā wia dujudeare āīāka. Musā basi iri
niyerure wiaka. Musā trigo wajariburidere āīāka.
Gōāmu, āārīpereri irimasīgū, iri nikūrē doregu
musārē bopoñarī merā īāmakū, iriburo. Simeódere
peresugue āārīgūrē wiumakū iriburo —ārīyupu Jacob.

Irasirirā, wajamarī sīburi, niyerudere āīāñurā,
Jacob pūrā Egiptogue waarā. Benjamīnde waayupu.
Wári nurī waadero puru, irogue eja, José puro waa,
ñadukupuri merā ejamejāāñurā īgū diaye.

Irasirigu, īgūsā ejamejāmakū īāgū, Benjamín īgūsā
merā āārīmakū īāyupu. Irasirigu, José īgūrē
moāboerā opure ārīyupu:

—Īīsā masakare yaa wiigue āīāka. Goeripoe
āārīmakū, yu merā baarākuma. Irasirirā, sugu weku
wējēsīā, baari āmuka —ārīyupu José.

Irasirirā, José tīrā, īgūya wiigue āīāmakū īārā,
gukakōāñurā. Īgūsā basi āsū gāmewerenīñurā:

—Īgū āsū ārī gūñabokumi marī ejapurorideapoere,
īgūrē marī trigo waja wajaridideare: “Iri niyerure
yajanerā āārīma,” ārī gūñabokumi. Irasirigu, marīrē
īī gajerosū iribu irikumi. Irasirirā, īīsā marīrē weresā,
moādozemurā irikuma, īgūsā poya irirosū. Marīyarā
ejorādere ēmakōārākuma —ārīñurā.

Joseya wiigue ejarā, īgūsārē āīādigure āsū ārīñurā:

—Gua óóguere máma ejapurorideapoere, trigo wajaribu. Puru, guaya wiigue goe ejará, guaya ajuriguere kura, gua trigo waja wajaridideare bokabu. ¿Noá guaya ajuriguere sáyuri? ári masíbiribu. I niyeru, gua musárē wajaridideare, áārāā. Áīāka. Gaji niyeru opaa, trigo wajariburidere —ārīñurā.

Ígūsārē āīādigu gapu, āsū ārīyupu:

—iNeō güibirikōāka! Yu musā trigo waja wajarideare ñeābu. Gōāmu musā buremugū, dupaturi musāya ajuriguere sākūñumi —ārīyupu.

Irasū āri werení odo, Simeórē peresugue āārīgārē wiugu waakōāyupu. Wiugu waa, gajerā ígū tírā purogue āījāyupu. Dupaturi Joseya wiigue eja, deko sīyupu, ígūsāya guburire koedoregu. Puru, ígūsāyarā cabayoa mutārāgādere baari sīyupu.

José, ígū pagumu, tírā merā baadea

43.26–34

Goeripoe āārīmakū, José ígūya wiigue ejamakū íārā, ígū tírā, pagumu ñadukupuri merā ejamejāñurā, ígūrē buremurā. Ígūsā wajamarīrō āīrīādeare ígūrē sīñurā. Ígūsā sīmakū íāgū, José sērēñayupu:

—¿Musāpu okari? ¿Ōārī ígū? —ārī sērēñayupu.

—Okami. Ōāgorami —ārīñurā.

José, Benjamín merā sugo pūrāta āārīñurā.

Irasirigu, Benjamirē íāgū, tírārē sērēñanemoyupu:

—¿Íi musā pagumu duyaguta āārīrī? —ārīyupu.

—Ūā. Ígūta āārīmi —ārī yujāñurā.

Irasirigu, Benjamirē ārīyupu:

—Gōāmu murē búro iritamuburo —ārīyupu.

Árī odo, ígū pagumūrē íāgū, ōārō usuyari bokayupu. Irasirigu, iri taribure wiria, búro oreypu. Ore odo, diapure koekōā, ígū tírā, pagumu āārīrōgue ñājāyupu doja.

Najágūta, tírārē, pagumuré doadoreyupu. Īgūsā masātīgūrē doapuroridoreyuyupu. Puru, ĭgū dokamurē, gajerādere irasū dita doadoreyupu. Īgūsārē irasirimakū ĭārā, gūkakōāñurā. Josere neō ĭāmasībiriñurā dapa.

Īgūsā āārīpererā doamakū ĭāgū, ĭgūrē moāboerārē baarire āīridoreyupu. Masakaku su pá dita sīyoñurā. Benjamín gapure wáro āārīpererā nemorō sīñurā. Irire baarā, usuyari merā āārīñurā.

**Josere moāboerā opu, Joseya wajapari
kóme iiríri páre dujāĭgū waadea**

44 Baa odomakū ĭā, wiria, José ĭgūrē moāboerā opure siu, ĭgūrē āsū iridoreyupu:

—ĭīsāya ajurire trigo duripiri wiigue āīāsīā, diri, utuukōāka. Yure ĭgūsā niyeru wajariadeadere ĭgūsākuya ajuriguere sāka. Yaa kóme iiríri pá, wajapari pádere sāka, duyaguya ajuroguere, ĭgū trigo waja wajariadea merāta —ārīyupu José.

ĭgū irasū ārīmakū pégu, ĭgūrē moāboegu, ĭgū doreaderosūta iriyupu.

Gaji nu, ĩnamigāgāgora, José tírā, pagumu iri makārē wiriñurā. Īgūsā waadero puru, José ĭgūrē moāboerā opure āsū ārīyupu:

—Īgūsārē tuyagu waaka. Suajagu, āsū ārīka: “ĭNaasirimurā doreguya kóme iiríri pá, wajapari páre yajari?” ārīka —ārīyupu.

ĭgū irasū ārīmakū pégu, ĭgūrē moāboerā opu tuyagu waayupu. Īgūsārē suajagu, José ārāderosūta sērēñayupu:

—ĭNaasirimurā i nikūrē doreguya kóme iiríri pá, wajapari páre yajari musā? —ārīyupu.

ĭgū irasū ārīmakū pérā, pégukatariakōāñurā. Āsū ārī yujuñurā ĭgūrē:

—ĭNaasirigu irasū ārīrī? Neō yajabirabu. Guaya nikūrē, Canaán wāĭkuri nikūrē wiri, wári nurī waa,

ōōgue dujajabu, niyeru guaya ajurigue āārīrīrē bokadeare wiamurā. Irasirirā, ¿naasirimurā gua yajabokuri mu opuyare? Guaya ajurire kurarākoa, mu basita īgūya iirīri páre āmamakū. Sugu, irire opadigu, boaburo. Gua gapu, murē moāboerā āārīrākoa —ārīñurā.

Irasirigu, Josere moāboerā opu ārīyupu:

—Jau. Iri iirīri páre opadigu dita, yure moāboegu āārīgūkumi —ārīyupu.

—Jau —ārīñurā.

Irasirirā, mumurō merā, īgūsāya ajurire, yebague āīdiju, kurañurā. Masakakuya ajure kura, īgūsākuya trigo waja wajariadideare āārīmakū īāñurā. Benjamiya ajuro gapure, Joseya iirīri pá āārīyuro. Irire īārā, búro bujawereñurā. “Benjamín iri nikūrē doreguya iirīri páre yajakōāñumi,” ārīñurā. īgūsāyarā cabayoa mutārāgā weka ajurire āīpeo, dujáakōāñurā doja José purogue. īgūya wiigue dupaturi gāme dujajarā, ñadukupuri merā yebague pamumejañurā īgū diaye.

īgūsārē dujajamakū īāgū, José āsū ārīturiyupu:

—¿Naasiriari musā? ¿Naasirirā yaa iirīri pá wajapari páre yajari? —ārīyupu.

īgū tīgū Judá gapu āsū ārī yujuyupu:

—Neō yujumasībirikoa. Gōāmu iūrōrē ñerō iriakubu. Gua murē moāboerā āārīrākoa —ārīyupu.

Irire pégu, José āsū ārīyupu:

—Musā āārīpererā yajadea waja opabea. Suguta yaa iirīri páre opadigu dita, yure moāboegūkumi. Waaka musā gapu musāya nikūgue —ārīyupu.

Irasirigu, Judá, José puro ejanugā, ārīyupu:

—Guapu, Benjamirē gua merā, neō iriuduabidimi. Irasirigu, yu gapu, yupure āsū ārību: “Gua īgūrē āīābirimakū, iri nikūrē doregu guare neō ōārō bokatīrībiribokumi. Gua merā waadoreka. Yu īgūrē īā duripigukoa,” ārību. Sugo pūrā Benjamín tīgū, neō

mámi. Irasirigu, Benjamín gua merā dujáabirimakū, guapu bujawereri merā boagukumi. Irasirigu, murē sērēā: Yu gapure, ðōrē dujadoreka. Yu gapu murē moāboegu āārīgūra. Īgū marīrō, neō dujáaduabirikoa yupu puro. Yupu bujaweremakū, gāmebirikoa. Īrē, tīrā merā, ‘waaka’ ārīka — ārīyupu Judá.

**José, īgū tīrārē, pagumurē:
“yu José āārāā” ārīdea**

45 Judá ārādeare pēsīā, José īgū pagure gūña, īgūrē moāboerārē wiriadore, búro oreypu. Ore odo, īgū tīrārē, pagumupeorore āsū ārīyupu īgūsārē:

—Yu musā pagumu José āārāā. ĪĀārīrōta marīpu okari dapa? —ārīyupu.

Īgū irasū ārīmakū pérā, īgūsā péguka, neō yujumasībiriñurā.

José āsū ārī werenemoyupu doja:

—Yu José āārāā. Yu musā pagumu, musā duasūdigu āārāā. Musā yure duakerepuruta, Gōāmu gapu yure i nikūgue arimakū iridigu āārīmi. Musā gapu ĩerī irīdea waja, waja opabea. Gōāmu yure òōgue arimakū

iridigu āārīmi,
wārā masaka
ua merā
boabirikōāburo,
ārīgū.

‘I nikūrē, pe
bojori oteri
purīro marīrō
tarībū. Su
mojōma bojori
waanemorōkoa
dapa. Gōāmuta

yure i nikúgue arimakú irimi, musádere ua merá boabirikóáburo, árigú. Irasú áárimakú, musáré óáró taudoregu, wárá masáporedoregu. Irasirirá, musá yure duanerá bujawerebirikóáka. Marípure, ááripereerá musá pūrādere áirirá waaka. Marípure ášú áriaso: “Mu magú José, okami. Ígú muré ášú árimi: ‘Góámu yure Egiptore doregu pídigu áárimí. Irasirirá, óógue arika. Baari ááripereeri yu musáré sígúra,’ árimi,” ári wereaso marípure. Irasirirá, íguré áirirá waaka, óógue áárinídorera — áriyupu José ígúsáre.

Irasú ári werení odo, ígú pagumu Benjamiré pabua, báro oreñurá pérágueta. Puru, tíradere pabuayupu.

Iri nikúmu opu, José tírá, pagumu ejari kerere péyupu. Irasirigu, Josere siu, ášú áriyupu:

— ÍÁáiríóta mu tírá, ejaráta iriari? — áriyupu.

Ári odo, ášú áridoreyupu íguré:

— Mu tírá dupaturi Canaángue dujáa, mapure, ígúsá pūráré áirirá waaburo. Óóma cabayoa túárikoridere áíáburo, ígúsá maráposá nome, pūrā, ááripereeráré áirimurá. Ígúsáre Egiptoma nikú óáróré sígúra — áriyupu.

Iri nikúmu opu werení odomakú, José wiria, íguré moáboeráré túárikorire áridoreyupu, opu doreaderosúta. Ígú tírá, pagumu waará, baaburire, gaji suri mama, síyupu. Benjamín gapure, trescientos tiri niyeru, báro wajapari tiri, gaji pe mojóma suri síyupu. Puru, pe mojóma pere, guburi pérérágora cabayoa mutárágáre ñeá, ígú pagure wajamaríró síburire áipeodoreyupu. Ígú irasirimakú íará, ígú tírá, pagumu óáró usuyari merá waañurá.

Egiptore wiriwāgā, Canaángue goedujáañurā doja. Wári nurī waadero puru, ígūsāya wiigue eja, ígūsā pagure āsū wereñurā:

—Au, péka. Mu magū José okami —ārīñurā.

Pagu gapu ígūsā wererire: “¿Āārīrōta okakuri?” ārī buremubiriyupu. Irasirirā, José ārīdeare were, ígū wajamarīrō sīudeare, imuñurā. “I sīūmi mu magū,” ārīñurā.

Irasirigu, Jacob ārīyupu:

—Dapora merā, yu magūrē: “Āārīrōta okakumi” ārīmasiā. Ílgū waagura yu boaburo dupuyuro —ārīyupu.

Jacob Egiptogue waadea

46.1–7

46 Jacob Canaángue āārādigu, irore wiriwāgāyupu, Egiptogue waarā, ígū pūrā, ígū pārámerā āārīpererā merā. Ígū pūrā, ígūsā pagure, ígūsā marāposā nomerē, pūrādere cabayoa tūārīkori wekague āiāñurā, Egipto nikūmu opu iriudea kori merā. Ígūsāyarā ejorā, wekua, oveja, ígūsā āārīpereri opadea merā waañurā.

Beerseba wāikurogue ejapurorīñurā. Iro ejagu, Jacob sugu oveja wējē, Gōāmūrē soemu buremupeoyupu. Iri ñamita, Gōāmu kērōgue irirosū deyoa, ígūrē oeyupu:

—Jacob —ārīyupu.

—Ōōta āārāā —ārī yujuyupu Jacob.

Ígū yujumakū pégu, Gōāmu āsū ārīyupu:

—Yu Gōāmu, mupu buremudigu āārāā. Egiptogue waagū, neō güibirikōāka. Yure buremumakū, murē koregura iri nikūgue āārīmakū. Mu boamakū, José mu merāta āārīgūkumi. Egiptogue āārīmakū, mu pārámerā āārīturiarāre wārā masāporemakū irigura. Wári bojori ígūsā Egiptogue āārādero puru, i nikū Canaángue ígūsāre dupaturi āirīgūra doja —ārīyupu Gōāmu Jacore.

Gaji nu gapu, Jacob, ígūyarā merā irore wiriwāgāñurā doja, Egiptogue waarā.

José igú pagure bokatírídea

46.28–30

Wári nurí waadero puru, José áārírí makā puro ejañurā. José igūsā ejariri kerere pēsīā, igūya cabayo tūāríkoro merā igú pagure bokatírīgū, ariyupu. Iri makā turo bokatíríyupu. Igūrē bokatírí, pabua, búro oreypu. Yoaripoe oreypu usuyari merā.

Ore odomakū iā, igú pagu āríyupu:

–Dapora merē, mu okarire iāā. Irasirigu, óārō usuyari merā, boagukoa –āríyupu.

47.1–12

47-49 Puru, José igú tírārē, pagumurē āīāyupu, iromu opure imubugu. Igú purogue ejārā, fiadukupuri merā ejamejāñurā. Igūsā igú diaye āārímakū iā, opu bokatírí, sērēñayupu:

–¿Ñeenorē moāríkuri musā? –āríyupu.

–Ovejare ejorimasā āārāā, gua ñekūsāmarā iriunaderosúta –āríñurā.

Īgūsā irasú ārímakū pégu, Josere āríyupu:

–Mu tírārē, pagumurē, Egiptoma nikū, Gosen wāikurore, píka. Iro óārí nikū āārāā. Iroguere óārí tá āārāā, oveja baaburi –āríyupu.

Puru, José igú pagure āīāyupu, opure imubugu. Igú puro ejagu, Jacob āríyupu:

–Opu, Góāmu murē búro iritamuburo –āríyupu.

–Óāgora mu yure irasú ārírō –āríyupu opu–.

¿Diku bojori opari? –ārí sērēñayupu Jacore.

—Ciento treinta bojorigora opaa —ārī yujuyupu.
Puru Jacob opure seretu, wiriakōāyupu.

José, Igūya wererārē Egiptoma nikū, ōārī nikū
āārītarinugārōrē, pīyupu, iri nikūmu opu
doreaderosūta. Baaridere sīyupu.

Irasirirā, Igūsā Gosen wāikurore āārīnikōāñurā.
Āārīpererā Jacob pūrā, igū pāramerā merā Egiptogue
ejarā, setentagora āārīñurā.

Jacob boadea

47.29 – 48.6

Jacob ciento cuarenta y siete bojorigora opagu,
pūrīrikuyupu. José igū pagu pūrīrikuri kerere pégu,
igū pūrā pērārē āīāyupu, pagu purogue. Igū pūrā
Manasés, Efraín, wāikuñurā.

José, paguya wiigue eja, ārīyupu:

—Au, īāārīrī mu? —ārīyupu.

—Āārāā. Nājārīka —ārīyupu.

Īgūsā nājārīmakū īāgū, wāgādoa, āsū ārīyupu:

—Yu Canaāngue āārīmakū, Gōāmu yare āsū ārīmi:

“īŌārō péka! Yu murē wārā mu pāramerā āārīturiamakū
irigura. Īgūsā wārā masāpore, wāri buri āārīrākuma.

Īgūsārē i nikū, Canaārē, pīgura, igūsā āārīnikōāmakū,” ārīmī
Gōāmu yare —ārīyupu Jacob.

Irasū ārī odo, werenemoyupu doja:

—Iripore, irogue āārīgū, āsū ārī gūñadibu: “José,
yu magū, mámi. Īgūrē dupaturi neō īābirikoa,” ārī
gūñadibu. Irasū gūñakerepuru, Gōāmu murē, mu
pūrārē dupaturi īādoregu yare ōōgue āārīdigu āārīmī.
Daporare mu pūrārē, yu pūrā irirosū īāā. Īgūsārē
yaa āārīdeare pīgura, gajerā yu pūrārē pīburosūta.

“īŌārō péka! Mērōgā puru, boakōāgūkoa. Yu boadero
purague, wāri bojori puru, Gōāmu musā pāramerā
āārīturīarārē dupaturita musā nekūsāmarāya nikū āārīdero,
Canaāngue āīāgūkumi. Yu boamakū, yare i nikū, Egiptogue
yaabirikōāka. Canaāngue, yu nekūsāmarā yaasūderogue,

yure yáaso. Irogue, su tore, ūtā tore, Macpela wāikuri toregue, yu ñekū Abraham ígūya wererārē yaaburo wajaridea toregue, yure yáaso. Irogue yu ñekū Abraham, yu ñekō Sara, yu pagusamarāde yaasūnerā āārimá. Yude irota yu marápo Leare yaabu. Irasinigu, irogue yudere yáaso —ārīyupu.

—Jau —ārī yujuyupu magū.

49.33

Irasū ārī odo, Jacob gajerā ígū pūrārē siuneó, wereníyupu, ígūsā āārīburire. Merōgā puru, komoākōāyupu páma.

Jacob pūrā ígūrē yaadea

50.2–21

50 Jacob boadero puru, José, ígū tírā, pagumu merā, ígūsā pagu dupudarore boabiri kú merā piupeonūrā, boabirikōāburo, ārīrā. Puru, ígūsā, ígūsāya wererā merā, Jacoya dupudarore āīāñurā Canaán, ígūsā ñekūsamarāya nikūgue. Gajerā iri nikūmu opure iritamurā, ígūsā merā waañurā. Wári nurī waa, Canaángue eja, Abraham wajaridea tore purogue ejañurā. Iri toregueta, pagure yaañurā, ígū dorederosūta. Ígūsā pagure yaa odorā, José, ígū tírā, pagumu, gajerā ígūsārē wapikuanerā, āārīpererā Egiptogue dujáakōāñurā doja.

Ígūsā pagu boamakū íārā, José tírā āsū ārī gūñañurā: “Gajipoe irigu, marī ígūrē duadea waja, marīrē íaturibokumi. Gajipoe irigu, marīpu boamakū íāgū, marīrē ñerō iribokumi,” ārī gūñañurā.

Irasirirā, Josere kere iriñurā. Āsū ārī sērēñurā: “Gua murē ñerō iridea waja, kátika. Guade Gōāmurē buremua, marīpu buremuderosūta,” ārīñurā.

Irire pégu, José búro oreypu. Puru, ígū tírā ígū purogue ejañurā. Eja, ígū diaye ñadukupuri merā, yebague pamumejāñurā.

Pamumejāja, ásū ārīñurā:

— Ōōta āārāā. Murē moāboerimasā āārīduakoa
— ārīñurā.

Īgūsā irasū ārīmakū pégu, José ásū ārī yujuyupu:

— iNeō güibirikōāka! Musā yure ñerō iridea
merā, Gōāmu gapu ōārō irimi. Musā yure
duabeodero puru, āārīkeremakū, Gōāmu gapu yure
búro iritamumi. Gōāmu yure iritamumakū, i nikūmu
opu yure, Īgū dokamu doregu soomi. Gōāmu yure i
nikūgue arimakū irimi, wārā masakare, musādere
taudoregu. Dapagā merā, yu musārē, musāyarādere
korenígūkoa. Irasirirā, ineō güibirikōāka! — ārīyupu
José.

José boadea

50.22–26

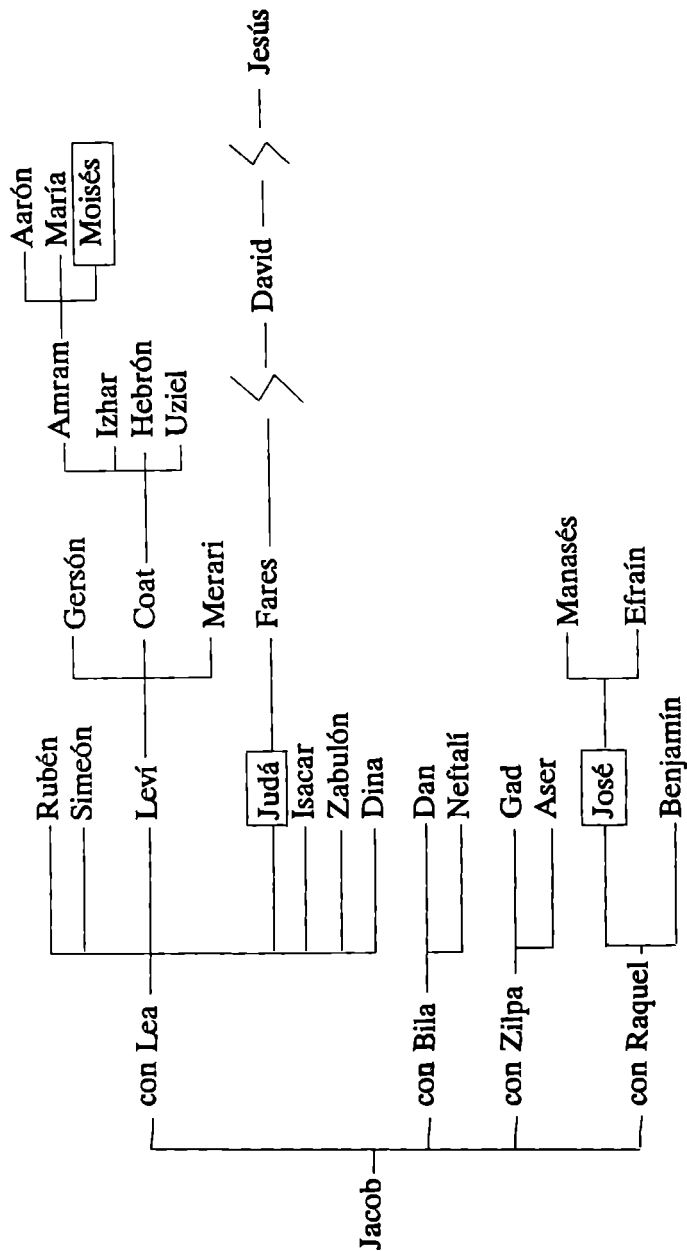
José ciento diez bojorigora opagu, tírārē
siuneōyupu. Ásū ārīyupu:

— Merōgā puru, boakōāgūkoa. Yu boadero puru,
Gōāmu musārē ōārō iritamunígūkumi. Yoaripoe
puru, Īgū musā pārámerā āārīturiamurā i nikūgue
āārīrārē wiugukumi, gajī nikūgue pībugu. Īgū musārē
wiumakū, yaa gōārīdere āīāturiaso, irogue yaamurā
— ārīyupu José.

Merōgā puru, komoākōāyupu.

Īgū boadero puru, Īgū tírā, Īgū pagumu, Īgūsā
pārámerā āārīturiarā gapu, Egiptota āārīnīkōāñurā
dapa.

Jacob párámerá áárituriarâ

EXODO

Exodo pū āsū werea

Jacob igū pūrā merā Egipto wāikuri nikūgue ejadero puru, igū pārāmerā āārīturiarā irore 400 bojori āārīnemoñurā. Iroque āārīrā, wārā masāporeñurā. Irasirirā, egiptomarā gapu, búro gūiri merā, igūsārē moāboerā opañurā.

Exodo wāikuri pū, Gōāmu Jacob pārāmerā āārīturiarārē, israelbumarārē taudea kere wereri pū āārāā. Gōāmu igūsā Egiptogue poya irirosū āārīrārē āiwiuyupu. I pū israelbumarā Egiptore wiridea kerere werea. Irasiri, “Exodo” wāikua. “Exodo” āārīrō “wiriri” ārīduaro yaa. Egiptoguerē āiwiudero puru, yuku, dekó marīrōgue āā, igūsārē koreyupu. Ōārō āārīrīkurimarē igūsārē wereyupu.

I pū merā marī wāri Gōāmu āārīrīkurire masīā. Āsū āārāā:

1. Gōāmu Abrahamārē beyeñeāderosū, Moisedere beyeñeāyupu. Igūsārē beyeñeāderosūta, dapagorare gajirā masakare beyeñeāmi, igūsā iriderosūta iridoregu.

2. Gōāmu āārīpereri i ūmuma opu āārīmi.

3. Gōāmu gajirā gōāmarā, wātēā, masaka oparāde nemorō turagu āārīmi. Egiptomarā buremurā gōāmarā, iīsāku āārīñurā: diakēā, dia, ōma, wekua, ūmugasi, abe, āña āārīñurā.

Irasirigu, Gōāmu egiptomarārē wajamoānagū, igūsā gōāmarā nemorō turagu āārīrīrē ēmuyupu.

4. Gōāmu “āsū irigukoa” ārīgū, keoro yāmi. Irasirigu, Abrahamārē ārideare, kātībiriypu. Igūrē: “mu pārāmerā āārīturiarārē ōārī nikū pīgukoa” ārīgū, irasū āārīdi āārīmi. Igū āriderosūta iriyupu.

5. Gōāmu ōāgū āārīsīā, igūrē buremurārē koregukumi.

6. Igūrē burenumerā gapure, egiptomu opure wajamoāderosū wajamoāgūkumi.

7. Masaka igūsā ñerī irideare bujawereri merā gūñamakū, Gōāmu irire kātīgūkumi.

8. Gōāmu igūrē buremurā merā wereni, āārīnkōāmi Āsū ārī werea i pū.

*Yu, Moisés, Góamu israelbumarā Egiptogue
āārīrārē wirimakū iridea kerere gojagura. Āsū āārāā:*

Egiptomarā masaka israelbumarārē ıerō iribiradea

1 Jacob okaripoe, Góamu, ĩgūrē “Israel” wāi
gorawayuyupu. Irasirirā, ĩgū pārámerā āārīturiarā
“israelbumarā” wāĩkuñurā. ĩgū magū José boadero puru,
ĩgū pārámerā āārīturiarā, Egiptota āārīnkōāñurā. Irore
400 bojori āārīñurā. Wári bojori irore āārīrā, wārā
masāporeñurā. Egiptomarā, āārīpererogue ĩgūsā
watopegue āārīmakū ĩārā, búro gūĩñurā.

Yoadero puru, José boadero puru, Egiptore gajigu
opu āārīyupu doja. ĩgū opu gajigu āārīsīā, José ōārī
doreri opadeare, neō masībiriypu.

Irasirirā, israelbumarārē moāboerimasā opañurā.
ĩgūsārē búro moādore, ıerō iribirañurā. Iku
moādorebiraunañurā: Poeri, pe makā, paga makārī
iridorebiraunañurā. Ũmurĩku, nikū koerire
weadoreunañurā, iri makārīma āārīburiire irimurā.

Sūrāyeri egiptomarā nome, israelbumarā nomerē,
ĩgūsā pūrākumaku iritamurā āārīñurā. Irasirigu, su
nu, iromu opu āsū ārīyupu ĩgūsā nomerē:

—ĩŌārō péka! Dapagorare marīya nikūguere wārāgora
israelbumarā masāporema. Irasirirā, gajipoe irirā, marīrē
ĩāturirā merā, waa, marīrē gāmewējēri waamakū irĩbukuma.
ĩgūsārē gajino irore gāmeā, masāporenēmobirikōāburo ārīrā.
Irasirirā, ĩgūsā nome ũma pūrākumakū ĩārā, wējēbeokōāka.
Nomerē ĩārā, pĩka —ārīyupu.

ĩgūsā nome gapu, Góāmurē buremurā āārīsīā, neō
yujubiriñurā ĩgū opu dorerire. Israelbumarā majīrā
umā deyoamakū ĩārā, neō wējēbiriñurā. Irasirigu, ĩgū
opu āsū ārī sērēñayupu ĩgūsārē:

—ĩNaasirirā majīrā ũmarē wējēbirikuri?

—ārīyupu.

ĩgū irasū ārīmakū pérā, āsū ārī yujunñurā:

—Ígúsá nome gua irirosú áārībirikuma. Gua nome turará nemoró áārīkuma. Gua ígúsá puro ejaburo dupiyuro, pūrākukuma —ārīñurá.

Irasirirá, israelbumará masaka wárá masáporeñurá. Góámu gapu, ígúsá egiptomará nome íguré baremumakū iāgū, wárá pūrākumakū iriyupu.

Irasirigu, iromu opu iri nikūmarārē ásu áārdoreyupu doja:

—iŌārō péka! Israelbumará, ūma pūrākumakū iārā, diague meéyonokōāka. Nomerē iārā, píka —āriyupu ígūyarā masakare.

Yu, Moisés, deyoadea

2.1-10

2 Ígū opu doreripoere, sugu israelbumu, José tígū Leví párāmi, Amram wāikugu áārīyupu. Ígū, sugo israelbumo, Jocabed wāikugore marāpokuyupu. Ígúsá, sugu majígū ōāgū pūrākufurá. Yu deyoayuro. Yupo yure duuyupo, ígúsá yure wējēbirikōāburo ārīgō. Ūrerā abe opagu áārīmakū iā, su koro, sūgā koro, wári koro, suayupo. Sua odo, gapi merā

biayupo deko ñajābirikōāburo ārīgō. Yure iri korogue sáā, bia, diague tá ūmarī sariri watopegue duu pauyupo. Pau odo, yu tígōrē ásu áriyupo:

—I koro puro dujaka, ¿naasū waarokuri? ārīgō —āriyupo igore.

Iri nuta,

egiptomu opu magō perague guago buayupo. Iro guago waago, iri koro payamakū iāyupo. Igore moāboegore siu, āidoreyupo. Āijāmakū iā, tūpāñayupo. Irogue yu oremakū iā, bopoñarī merā āsū āriyupo:

—iAde! Īī majīgūgā, noomugue āārīkuri?

Āārīrōta israelbumarā magūmeta āārīkuri —āriyupo.

Igo irasū ārī odomakūta, yu tīgō ejanugā, āsū sērēñayupo igore:

—ĪYu sugo israelbumorē siugo waamakū gāmekuri ī majīgūrē miū masūmakū? —āriyupo.

—Jau. Siugo waaka —āriyupo.

Irasū ārimakū pégo, yu tīgō ūmawāgā, yupore siuyupo. Iri nikūmu opu magō, igo puro ejamakū iāgō, “majīgū pago āārīkumo” ārī masībiriyo igo gapu. Irasirigo, yuporeta masūdorego wiakōāyupo:

—Āiā, masūka ī majīgūrē. Mu miū masūmakū, yu murē wajarigokoa —āriyupo.

—Jau —ārī yujuyupo yupo.

Irasirigo, yure āiā, masūyupo. Puru, buguro weya āārīmakū iā, yure

wiayupo opu magōguere. Igo wiamakū, yure opu magō igoya wiigue āiāyupo, igo magū diaye irirosū opabugo. Irasirigo, yure asū āriyupo: “Īī majīgūrē diague āību. Irasirigo, “Moisés wāīyea,” āriyupo. “Moisés” ārīrō “diague āīsūdi” ārīduaro yaa.

Yu yuku, deko marirógue durigu waadea

2.11–25

Irasirigu yu, egiptomu opuya wiigue masá, buebu.

Masá, pémasí, su nu, yaa bumará purogue nagú waabu. Irogue ejagu, egiptomará ígúsáré poya irirosú moáboerá opamakú iá, búro bujawerekubu. Turaro merá moárí dorebiranama. Iri nuta, sugu egiptomu sugu israelbumuré ñeró pámakú iábu. Irasú ígú pámakú iá, áārípererogue iásiribu. “Gajerá yure iáberi” árígú, marímakú iágú, egiptomuré mata wējé, ímpároque yaabeokóábu.

Gaji nu gapu, nagú waabu doja. Irogue ejagu, pērā israelbumarā gámekéāmakú iábu. Irasirigu, ígúsáré ásu árí séréñabu:

—Su bumaráta áāríkererá, ¿naasirimurá iropa gámekéārí musá? —áríbu.

Yu irasú árímakú pégu, sugu yure ásu árí yujumi:

—¿Naasirigu guare irasú árígú ariri mu? ¿Guare doregu áāríri? Egiptomuré wējéáderosúta, ¿guadere wējéduagu irikoa mu? —árí yujumi.

Irire pégu, búro goero peñakubu: “Yu egiptomuré wējéádeare áārípererá masísíama,” árí gūñabu. Irasirigu búro güiri merá áāríbu.

Yu wējéádea kerere pégu, iromarā opu, yure wējébugu ámayupu. Iri kerere pégu, duriwágākóábu, gaji nikúgue áārígú waagú.

“Madián” wáíkuri nikúgue waabu. Irogue eja, sugu iromu Jetro wáíkugure bokajabu. Ígú, su mojōma pere, gaji mojō peru pērēbejará nome pūrākumi. Sugo “Séfora” wáíkumo. Igo merá marápōku áāríkóábu. Irasirigu, yu muñekúyará ovejare korebosaunabu, 40 bojorigora. Iroguere áārígú, pērā pūrākubu. Masátíguré “Gersón” wáíyebu. “Gersón” árírō “gajiromu” áríduaro yaa. Ígú pagumuré “Eliezer” wáíyebu. “Eliezer” árírō “Góámu yure iritamugú áārími” áríduaro yaa.

Yu irogue āārīrīpoeta, egiptomu opu boakōāyupu.
 Īgū boadero puru, āārīkeremakū, iromarā
 israelbumarārē neō poya irirosū oparire piribiriñurā.
 Īgūsā irasū āārīmakū iā, Gōāmu Īgū Abrahārē
 iripoegue ārīdeare “mu pārāmerā āārīturiamurārē
 taugura” Īgū ārīdeare gūñayupu.

Gōāmu yure werenídea

3 Su nu, yu muñekūyarā ovejare āīābu, sugu ūtāū Sinai
 wāikudi purogue. Īgūsārē koreripoe, sugu yukugā
 dūpuri watopegue peamee ūjūmakū iābu. Irigu yukugā
 gapu ūjūbiridero āārību. Irasirigu, ūjūbirimakū iāgū, āsū ārī
 gūñabu: “¿Naasiro ūjūberi? Jau. Īāgū waagura,” ārību.
 Irasū ārī odo, irigu yukugā purogue waabu. Irogue
 ejamakū iā, Gōāmu yure ārīmi:

— Moisés ¿āārīrī mu? — ārīmi.

— Ūū. Ōōta āārāā — ārī yujubu.

— iNeō ōōguere aribirikōāka! Irota dujaka. Yu
 purogue āārāā mu. Irasirigu, muya gubusure tuweaka. Yu
 Gōāmu āārāā. Mu ñekūsāmarā, iripoegumarā, Abraham,
 Isaac, Jacob, Īgūsā baremusūdi āārāā yu — ārīmi.

Īgū irasū
 ārīmakū pēgu, gūiri
 merā āsū ārī
 gūñabu: “Gōāmurē
 iāgū, diayeta
 kōmoākōāgūkoa,”
 ārī gūñabu. Irasū
 ārī gūñagū, mojōrī
 merā kāmatabu yaa
 diapure. Irasirimakū,
 Gōāmu yure āsū
 ārīmi:

— Egiptomarā,
 yaarā masakare

moãdorebiramakû îãã yu. Báro moãdoreri merã opama. Irasirigu, merógã puru, ígûsârê taugura. Egiptogue âârîrârê âîwiu, gajî nikû, ôãrî oterî purirî nikûgue pígukoa. Iri nikû, canancobumarâya nikû âãrãã.

Irasirigu, yu wãî merã werenígû waaso, egiptomu opu merã. Âsû ârãso: “Gõãmu murê âsû ârími: ‘Yaarã masaka Egiptogue âârîrârê, wiridoreka,’ ârími Gõãmu murê,” ârãso opure —ârími Gõãmu yure.

Ígû were odomakû, âsû ârî yujubu:

—Yu ûmûû bu âârîgû âãrãã. Werenímasîbirikoa ígû opu merã —âríbu Gõãmurê.

Yu irasû ârímakû pégu, Gõãmu ârími doja:

—Yu murê iritamugûra. Yu wári ígûrê wajamoãmakû, opu murê yujugukumi. Yaarã masakare wiridoregukumi Egiptogue âârîrârê. Mu ígûsârê wiu odo, ôógue âîríãso, yure buremumakû —ârími.

Irasû ârî odo, ârínemomi doja:

—Muya bumarã murã merã, werenígû waaso.

Âsû ârî wereaso: “Maríyarã iripoegumarã, Abraham, Isaac, Jacob, ígûsã buremusûdi yure deyoami. Yu arimakû irimi musã merã werenídogu. Egiptomarã maríyarârê, ñerô iridorebiramakû îãmi. Ígû, marî i nikûgue âârîrârê, âîwiu, gajî nikû, ôãrî oterî purirî nikûgue âîãgûkumi, marîrê píbu,” ârî wereaso ígûsârê —ârími Gõãmu yure.

Ígû irasû ârî odomakû pégu, âsû âríbu:

—Yaa bumarã irasû ârímakû pérã, yure âsû sêrêñabukuma: “¿Níino âârîrî murê iriudi?” âríbukuma. Ígûsã irasû ârî sêrêñamakû, ñnaasû ârî yujugukuri yu? —âríbu.

Yu irasû ârímakû pégu, Gõãmu âsû ârî yujumi doja:

—Âsû ârî wereaso: “Ígû Gõãmu âârîmi.

Ūmugasi, nikūrē iridi, āārīpereri nurī āārīnīgū āārīmi. Marīyarā iripoegumarā, Abraham, Isaac, Jacob, īgūsā buremusūdi āārīmi. Īgūta yu arimakū irimi musā merā werenídoregu,” ārī yujuaso īgūsārē.

‘Mu irasū āārimakū pérā, īgūsā: “Keorota āārāā,” ārī yujurākuma.

‘Puru, īgūsā merā egiptomu opu purogue werenírā waaso. Īgūrē āsū ārī wereaso: “Gōāmu, marīyarā iripoegumarā buremusūdi, yare deyoami.

Dapagorare, āārīpererā guaya bumarā merā yuku, dekó marīrōgue nagorenarā waaduakoa. Irogue eja, urenugora waimurā ejorārē soemupeorākoa Gōāmūrē buremurā,” ārī wereaso opure.

‘Irasū āārimakū pégu, neō musārē yujubirikumi. Irota merārē, egiptomarā masakare yu turari oparire ēmūgūra. Īgūsārē wajamoārōsū irigu, noo āārīrīku waamakū irigura. Yu irasū irimakū iāgū, opu wiridoregukumi musārē. Egiptomarā, muyarārē bopoñarī merā iāmakū irigura. Musā Egiptoguere wiriwāgāmakū, īgūsā musārē wāri gajino wajapari sīrākuma. Irasirirā, musā āārīpereri īgūsā opari wajapari sīrōpa āīārākoa —āārīmi Gōāmu.

4.1-17

4 Gōāmu werení odomakū iāgū, āsū ārību doja:

—Egiptomarā yu werenírīrē yuju buremubiribukuma. Āsū ārībukuma: “Gōāmu murē neō deyoabirikumi” ārībukuma —ārību.

Yu irasū āārimakū pégu, Gōāmu āsū ārī sérēñami:

—Mojōrē ĩneeno opari mu? —ārīmi.

—Yaa tuadi opaa. Ovejare gajirogue waarī ārīgū, kāmūtadi āārāā —ārī yujubu.

Gōāmu yure āsū āārīmi:

—Irigure meépika yebague —ārīmi.

Yu irigure meépimakūta, āña poyaomakōābu. Yu irasū waamakū iāgū, gukakōākubu.

Parimawāgākōādikubu. Yu irasū waamakū iāgū,
Gōāmu yure āsū ārīmi doja:

—Ñeāka porerugue —ārīmi.

Yu porerugue ñeāmakūta, yukugu waakōābu doja.
Yu irasiri odomakū iāgū, āsū ārīnemomi:

—Mojōrē soesoka, suriro poekague —ārīmi.

Yaa suriro poekague soeso, āīwiu, iāmakū, mojōrē
kāmbiboari āārību.

Puru, āsū ārīmi doja:

—Soesoka doja, muya suriro poekague —ārīmi.

Irasū ārīmakū pégu, yaa suriro poekague soesobu.
Soeso odo, āīwiu, iāmakū, mojō kāmbiboadea marību.

Yu irasū iri odomakū, Gōāmu ārī weremi doja:

—Īgū opu merā werenígū waagū, mu dapagora
irirosū iriaso. Mu irasiri ēmumakū, īgū
buremubirimakū iāgū, āsū iriaso: Diama dekére
āīāso. Āī, yebague pídiuaso. Mu pídiyumakū, iri
dekó āārādea, dí waarokoa —ārī weredoremi.

Irasū ārīmakū pégu, yu āsū ārī yujubu:

—Yu neō dārō werenímasībirikoa —ārību.

Irasū ārīmakū pégu, āsū ārīmi:

—¿Noā muya disire iriri? ¿Yumeta murē iririkē?

Iro merē, īgūrē werenígū waaso. Mu werenírīpoe,
mu wereníburire sīgūra —ārīmi.

Yu gapu ārību doja:

—Yu opu, āsū sērēduakoa: Gajigure beyeñeāka,
yu wereníboadeare, werenídoregu. Yu neō dārō
werenímasībirikoa —ārību.

Irasū ārīmakū pégu, Gōāmu guakōāmi. Āsū yure ārīmi:

—Mu tīgū Aarón arigukumi murē bokatīrīgū
arigu. Mu wereníboadeare, īgū werenígūkumi. Īgū
gapu, israelbumarārē werenígūkumi mu īgūrē
wererire. Irasirigu, īgūrē wereaso, yu murē
werenídoreadeare. Dapagora Egiptogue dujáaka.
Murē wējēduanerā boapereakōāma. Muya tuadire
āīāka, yu turari oparire iri ēmubu —ārīmi Gōāmu.

Yu tígū merá gámekajadea

4.18-31

Góāmu werení odomakū iā, yu dujáakōābu yu muñekūya wiigue. Ígūrē āsū ārību:

—Yu dujáaduakoa doja Egiptogue, yu tīrā āārīrōgue, ígūsāde okadiri ārī, iāgū waagú —ārību.

Puru, yaa gajinorē āmugū waabu. Ámu odo, yu muñekūrē seretubu.

—Waagu yaa —ārību.

—Jau. Waaka. Ōāburo ígūsā —ārīmi yu muñekū.

Yaare āmurīpoere, Góāmu, yu tígū Aarón, Egiptogue āārīgūrē, āsū ārīdi āārīmí:

—Yuku marīrōgue, mu pagumu merá werenígū waaka —ārīdi āārīmí.

Ígū irasū ārīmakū pé, Aarón irore wiriwāgākōāyupu.

Yu marāpore, yu pūrārē sugu cabayo megūgā wekague peo, Egiptogue wiriwāgārīsiabu. Irasirigu, Egipto waarí maague, yu tígūrē bokajabu. Iroque bokaja, Góāmu yure yukugā puro werenídeare, iri ēmudeare werepeokōābu.

Puru gua
dujáakōābu
Egiptogue.

Iroque ejarā,
āārīpererā guaya
bumarā murārē
siuneōpeobu.

Ígūsā
nerējamakū iā,
Aarón ígūsārē
werepeokōāmi
Góāmu yure
weredeare.

Puru, Gôamu iri emudeare, iri emumi doja igūsārē. Āsū ārīmi: “Gôamu marīrē ñerō waamakū iāgū, marīrē taugukumi,” ārīmi. Igū irasū weremakū pérā, murā Gôamurē usuyari síma.

Yu tīgū merā, egiptomu opure werenírā waadea

5 Su nu, yu tīgū merā, egiptomu opure werenírā waabu. Igūrē āsū ārību:

—Gôamu umugasi, nikūrē iridi, israelbumarā igūsā buremugū, yure deyoami. Āsū murē ārīmi: “Wiridoreburo yaará masakare, yuku, deko mārīrōgue, yure buremurā waamakū,” ārīmi —ārību.

Irasū ārīmakū pégu, egiptomu opu guare āsū yujumi:

—Igū ñniino āārīrī? Yu igūrē neō masībirikoa. ñNaasiribu yujubukuri igūrē? Igūsārē neō wiridorebirikoa. Israelbumarā masaka igūsāya moārīrē pirimakū, neō gāmebirikoa. Igūsā moārī marīweyamakū, moārī pīnemogūra —ārīmi.

Igū irasū ārī odomakū pé, guayarā parogue goedujáabu. Gua waadero puru, igū opu, āsū ārīdoreyupu moārī oparārē:

—Israelbumarā masaka, búro térīkurā āārīma. Igūsā buremugūrē yuku, deko marīrōgue, bosenu dita, búro iripeoduama. Irasirirā, igūsārē turaro moādoreka doja. Mariya makāma wiiri āārīburire nikū koeri weadoreka.

Dapagora merā, ĩgūsārē tá sīderosū nikū koeri morēburo ārīrā, neō sīnemobirikōāka. Tá āmadoreka. Tá irasū sībirikōākererā, nikū koerire moāadoreka, irinugue ĩgūsā weadeakuta. Moārī pīnemoka ĩgūsārē, Moisesā ārīkatorire ĩgūsā yujubirikōāburo ārīrā —ārīyupu opu.

Irasū ārīmakū pérā, egiptomarā moārī oparā ĩgū dorerosūta irima. ĩgūsārē turaro moāadorema. Táre āmarā waadorema. ĩgūsā moādeare, moāpeobirimakū ĩārā, búro pábirama.

Irasirirā, israelbumarā oparā egiptomu opu merā werenírā waāñurā. Āsū ārīñurā:

—ĬNaasirirā guayarārē iropagora dorebirari musā? Guare tá sībirikōākererā, nikū koerire weadoreka, gua irinugue weadeakuta. Bopoñarī merā ĩāka guare —ārīñurā.

Ĭgūsā irasū ārīmakū pégu, opu āsū ārī yujuyupu:

—Musā búro téríkurā āārāā. Moāpeorā waaka dapa, musārē moārī oparā ĩgūsā moāadoreadeare —ārīyupu.

Irire pé, israelbumarā oparā, guare werenírā ejama. Guare bokaja, āsū ārīturima:

—Musā guare: “Āīwiurākoa” ārādibu.

ĬNaasirirā ārīkatori musā? Musāya ĩgūrē ārādea waja, egiptomu opu guare búro guarī merā ĩāgū, wārī moārī pīnemoami —ārīma.

Irasirirā, israelbumarā, guare búro ĩāturima.

Ĭgūsā guare ĩāturimakū ĩāgū, yu Gōāmūrē āsū ārību:

—ĬNaasirigu guare iropagora ñerō waamakū yári mu? Yu egiptomu opure wereadibu, mu yure weredorederosūta. Dapagorare nemorō ñetariro dorebiragu yāmi muyarā masakare. ĩgūsārē “taugura” ārīderosūta, mu neō iribea —ārību Gōāmūrē.

Góāmu: “Yu āārípereri irimasīgū āārāā” ārídea

6.1-13

6 Yu irasū ārīmakū pégu, Góāmu āsū ārī yujumi: —Merōgā puru, yaarā masakare, egiptomu opu wiridoremakū irigura. Yu āārípereri irimasīgū āārāā. Iripoeguemarā, mu űekūsāmarā, Abraham, Isaac, Jacob, ĩgūsā buremusūdi āārāā. Iripoegue, ĩgūsārē āsū ārīūnabu: “Wári bojori puru, musā párámerā āāríturiarārē i nikū, musā āārīrō, Canaán wāĩkuri nikūrē, pígukoa, ĩgūsā āārīnīkōāburore,” ārību. ĩgūsāguere yu ārīderosūta, irigura.

Irasirigu, israelbumarārē weregu waaka. Āsū ārī wereka: “Góāmu musārē āsū ārāmi: ‘Yu turari merā taugura musārē. Sugano neō iribirinorē, noo āārīrīku waamakū irigura. Musā poya moārōsū, moānemobirikoa. Merōgā puru, musārē taugura. Āārípereri búri watopegue musārē beyeñeābu, yaarā masaka āārīnīkōāburo, ārīgū. Yu gapu, musārē korenīgū āārāā. Egiptogue āārīrārē āĩwiu, Canaán nikūgue pígukoa, irota āārīnīkōāburo ārīgū. Yu Góāmu āārāā,’ ārāmi,” ārī weredoremi Góāmu yure.

Īgū irasū ārīmakū pégu, israelbumarā puro weregu waabu. Āārípereri Góāmu yure wereniaderosū ĩgūsārē werebu. ĩgūsā gapu, búro guari merā āārīsīā, neō buremubirima yu werenirīrē.

Puru Góāmu yure āsū ārīmi doja:

—I nikūmu opure āsū waagú ārīka:

“Israelbumarārē wiuka,” ārīka —ārīmi.

Īgū irasū ārīdoremakū pé, āsū ārī yujubu:

—Yu neō ōārō werenímasībirikoa. Īgū opu neō yujubirikumi —ārību.

Góāmu Moiseya tuadi aña poyamakū iridea

7.1-13

7 Irasirigu, Góāmu yure āsū ārīmi:

—iŌārō péka! Yusūta opu purogue waaka. Mu tīgū

gapu, mu merá waagukumi. Mu wereníboadeare werenígúkumi. Mu íguré yaa dorerore weremakú, mu áráderosúta werenígúkumi. Yu gapu, opure musá wereníríré tarinugámakú irigukoa. Neó musá wereníríré yujabirikumi. Ígú irasú tarinugámakú íágú, i nikúmaráré búro wajamoágúra. Sugano neó iribirinoré, noo ááríriku waamakú irigura. Yu turari merá, yaará masakare wiugura. Irasirimakú, i nikúmará, egiptomará ášú árí guñarákuma: “Ááríróta Góámu ááráñumi,” árírákuma.

Ígú irasú werení odoaderu pura, yu tígú merá werenírá waabu egiptomu opu merá doja:

—Góámu, úmugasi, nikúré iridi, muré ášú árámi: “Yaará masakare i nikúgue ááríráré wiridoreka, yare buremurá waamakú,” árámi Góámu —áribu.

Gua irasú árimakú pégu, opu ášú árí yujumi:

—¿Niino ááríri? Neó masíbirikoa, musá “Góámu áárími,” árí buremusúgáré. ¿Naasiribugu yu yujabukuri íguré? Su iri émurí iriñakéáta. Iro meré: “Góámuta musáré óóguere arimakú iriñumi,” árigúkoa yu —árimi opu guare.

Īgū irasū ārimakū pé, Aarón yaa tuadire meépimi yebague. Īgū irigure meépiri merāta, āña poyaomakōābu. Irasū waamakū iārā, egiptomarā masaka yéa āārīrāde, īgūsāya tuari yukure yebague meépima. Īgūsādere āñata poyabu, īgūsāya tuari yuku āārādea. Irasū waamakū, Aaronyagu āña gapu īgūsāyarā āñarē baapeokōāmi. Puru, Aarón īgūyagu āñarē porerugue ñeā, āīmakū, dupaturi tuadi waabu doja. Opu irire iākeregu, guayarā Egiptogue āārīrārē neō wiridorebirimi.

Gōāmu Egiptoma diari dí poyamakū iridea

7.14–24

Puru, Gōāmu yure ārīmi:

—Ŋamigāgora, opu diague buamakū, musāde īgū merā buaso. Muya tuadidere āīāso. Īgū opure āsū ārāso: “Gua buremugū Gōāmu āsū ārāmi murē: ‘Yaarā masakare wiridoreka, yuku, dekó marīrōgue yure buremurā waamakū,’ ārāmi Gōāmu,” ārāso opure. Mu irasū ārimakū pégu, neō yujubirikumi. Irasirigu, īgū yujubirimakū, muya tuadire āī, diague pápauaso. Mu irasirimakū, dí dita poyakōārōkoa —ārīmi Gōāmu.

Gaji nu, ŋamigāgora, yu tīgū merā dia turogue buabu. Iroque opure bokajabu. Īgūrē bokajarā, Aarón wereními īgūrē, Gōāmu guare āridoreaderosūta. Īgū irasū werekerepuruta, neō yujubirimi. Neō wiridorebirimi israelbumarā masakare.

Irasirigu Aarón āsū ārīmi doja:

—Gōāmu murē āsū ārāmi: “Dapagora yu āārīpererā oparā nemorō āārīrīrē, masīgūkoa mu,” ārāmi Gōāmu —ārīmi Aarón opure.

Puru, igū diague yaa tuadire papaumakūta, deko āārādea dí dita poyaomakōābu. Maarī ditade dí dita poyapereakōābu. Āārīpereri Egiptoma deko, dí āārību. Irasū waamakū, wārā wai boama. Egiptomarārē neō deko iirīmasiña marību. Irasū waamakū iārā, dia turo goberi máma, deko ōārī iirīmurā.

Egiptomarā masaka yéa āārīrāde, wātēāya turari merā, deko di poyakōāmakū irima, Gōāmu iriderosūta. Irasū waamakū iā, iromu opu igū yujupūrārē ſerō gūñarī opasīā, tarinugāgū āarīkōāmi. Neō wiridorebirimi israelbumarārē.

Gōāmu egiptomarārē wārā ōma merā wajamoādea

8.1-15

8 Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari narī puru, Gōāmu yure āsū ārīmi:

—Dupaturi werenīgū waaso doja opu merā. Āsū ārāso: “Gōāmu murē āsū ārāmi: ‘Yaarā masakare wiridoreka, yure soemu buremurā waamakū. Mu wiridorebirimakū, wajamoānemogūra. Āārīperero muya nikūguere ōma parigorenamakū irigura. Āārīpererā muya nikūmarārē parimeetuagorenarākuma. Murē iritamurārē, muyarā masakare, mudere, parimeetuagorenarākuma,’ ārāmi Gōāmu,” ārī weredoremi yure.

Irasirirā, gaji nu gapu, gua werenirā waabu doja opu merā. Igū gapu neō yujubirimi. Igū yujubirimakū iāgū, Aarón gapu yaa tuadire āī, dia weka soekeomi. Irasirimakū, wārā ōma diague merā wirimajari, waasiriakōāma: igūsā oterī āārīrōgue, wiirigue, kārīrōgue, baari sorarogue, waasirinugāpereakōāma. Egiptomarā masaka yéa āārīrā wātēāya turari merā, ōma wirimakū irima igūsāde.

Ōma wārā āārīmakū iāgū, opu neō bokatīūbirimi.
Irasirigu guare siudi āārīmi. Gua ejamakū iāgū, āsū
ārīmi:

—Musā buremusūgūrē: “Iropata ōma pereburo”
ārī sērēbosaka. Īgūsā peremakū iāgū, īgūyarā
masakare wiugura, īgūrē yuku, deko marīrōgue
soemu buremurā waamakū —ārīmi opu.

Irire pégu, opure serēñabu:

—iNaasū āārīmakū īgūsā peremakū gāmekuri
mu? —ārību.

—Ŋamigāta pereburo —ārīmi opu.

Yu gapu ārību īgūrē:

—Jau. Iro merē sērēgūra, murē pémasīdoregu.
Musāya wiirire ōma peremakū, diague dita
dujarākuma. Irasirimakū iāgū, mu āsū ārīgūkoa:
“Āārīrōta Gōāmu āārāñumi. Neō māmī īi irirosū
āārīgūno,” ārīgūkoa mu —ārību.

Irasirigu, Gōāmurē sērēbu:

—Ōma iropata pereburo —ārību.

Góamu yu irasū ārimakū pégu, gaji nu gapu, āārīpererā ómaré boamakū irimi. Ígūsā óma wiirigue āārīrā, makāgue āārīrā, āārīpererā boapereakōāma. Iri nikūmarā masaka gapu, ígūsā boanerārē, dupaburi seaneópíma. Irasiriro, āārīperero ígūsā boari fierō ūrīseyakōābu. Góamu ómaré boadoremakū íākereguta, egiptomu opu israelbumarārē neō wiridorebirimi doja, tarinugāgū āārīsīā.

Góamu egiptomarārē mirīrā merā wajamoānemodea

8.16–19

Opu ígūsārē wiridorebirimakū íāgū, Góamu yure āsū ārīmi doja:

—Mu ígūrē, muya tuadire nikūgue pápidoreka —ārīmi.

Irasirigu, Aarón yaa tuadire nikūgue pápimi. Ígū pápimakūta, nikūwera āārādea, mirīrā wārā poyaomakōāma āārīpereroguere. Masakare, waimurādere mirīma. Opu, ígū yujubiradea waja, ígūsārē wajamoāgū Góamu irasū irimi. Egiptomarā masaka yéa āārīrā, wātēāya turari merā, ígūsāde mirīrā waamakū iriduadima. Neō irimasībirima. Irasirirā: “Āārīrōta āārāā. Góamu iririta āārāñumi,” ārādima opure. Irasū ārīkereparuta, Góāmure neō yujubirimi. Israelbumarārē neō wiuduabirimi, tarinugāgū āārīsīā.

Góamu egiptomarārē nurāmarā merā wajamoánemodea

8.20–32

Opu yujubirimakū iāgū, Góamu yure āsū ārī weremi doja:

—Opure dupaturi āsū ārī werenígū waaso:
 “Góamu murē āsū ārāmi: ‘Yaará masakare wiridoreka, yuku, deko marīrōgue, yure soemu buremurā waamakū. Īgūsārē wiridorebirimakū, musāya wiirire nurāmarā āārīseyamakū irigura. Muyarā masakare, murē iritamurārē, mudere, mirīrākuma. Yaará masaka āārīrō gapure, neō suguno nurāmu marīrō āārīrōkoa. Irasirirā, usuyari merā āārīrākuma. Irasū waamakū iārā: “Diayeta Góamu āārīgūta yāmi marī merā,” āārīrākuma,’ ārāmi Góamu,” ārī weredoremi yure.

Gaji nu gapu, Góamu yure āridoreaderosūta, opure werebu. Irasū werekerepuru, opu neō yujubirimi. Irasirigu, Góamu īgū ārāderosūta waamakū irimi. Opuya wiire, īgūrē iritamurāya wiirire, āārīpererā egiptomarāya wiiridere, nurāmarā āārīseyakōāma. Iri nikū āārīpereroguerē āārīseyakōāma.

Irasirigu, egiptomu opu yure, ya tīgūrē siudi āārīmī. Gua ejamakū iāgū, āsū ārīmi:

—Musā buremugūrē sērēbosaka: “Iropata nurāmarā pereburo,” ārīka. Īgūsā peremakū iāgūgue, īgūyarā masakare wiridoregura. Īgūrē buremurā waarā, neō yoarogue waabirikōāburo —ārīmi.

Īgū irasū ārimakū pégu, “nurāmarā iropata pereburo” Góamurē sērēbu. Yu sērēmakū pégu, yujumi. Gaji nu gapu, nurāmarā peremakū irimi. Īgūsā peremakū iākeregu, opu gapu, Góamurē neō yujubirimi. Tarinugāgū āārīkōāmi. Neō wiridorebirimi doja israelbumarārē.

Góāmu egiptomarāyarā ejorārē boamakū iridea

9.1-7

9 Wári nurí puru, Góāmu āsū ārī weremi yure doja:
 —Opure dupaturi āsū ārī werenígū waaso:
 “Góāmu murē āsū ārāmi: ‘Yaará masaka wiridoreka, yuku, deko marirōgue, yure soemu buremurā waamakū. Īgūsārē wiridorebirimakū, musāyarā ejorārē sīrīrī waamakū irigura. Musāyarā ejorā, cabayoa, cameyoa, wekua, ovejade, āārīpererārē boamakū irigura. Israelbumarāyarā ejorā gapu, neō suguno boagukumi —ārāmi Góāmu,” ārī weredoremi Góāmu yure.

Irasirigu, gajī nu gapu, Góāmu egiptomarāyarā ejorārē makā turogue āārīrārē sīrīrī waamakū irimi. Irasirirā, wārā boama. Cabayoa, cameyoa, wekua, ovejade boama. Irasū īgūsā boakerepuruta, israelbumarāyarā ejorā gapu, neō suguno boabirimi. Irasū waarire īākeregu, opu gapu, Góāmurē neō yujubirimi. Tarinugāgū āārīkōāmi. Īgū irasū āārīrikuri merā, neō wiuduabirimi israelbumarārē.

Góāmu egiptomarārē kāmiboari waamakū iridea

9.8-12

Irasirigu, Góāmu dupaturi gua merā wereními doja:
 —Opu purogue waaka doja. Iroque eja, peamee nití āi, īgū diaye wēāsirika. Iri peamee nití weasirimakū, nikūwera poyarokoa. Iri nikūwera āārīpereroguere seyakōārōkoa. I merā āārīpererā egiptomarā masakare, īgūsāyarā ejorādere, kāmiboari waamakū irigura —ārīmi Góāmu.

Irasū ārīmakū pérā, yu tīgū merā Góāmu doreaderosūta iribu. Irasirirā egiptomarā masaka, īgūsāyarā ejorādere kāmiboari waabu. Gajirā masaka yéa āārīrādere irasūta waabu. Góāmu, yure

āriderosūta, opure tarinugāgū waamakū irimi.
 Irasirigu, opu īgūyarā masakare kamiboari waamakū
 iākeregu, neō israelbumarārē wiuduabirimi.

Góāmu egiptomarārē dekol yusari yéri merā wajamoádea

9.13–35

Puru, Góāmu, yure werenídozemi doja opu merā.
 Irasirigu, opure āsū ārību:

—Góāmu, āsū ārāmi murē: “Yaarā masakare
 ōōrē wiridoreka, īgūsāyarā ejorārē wējē, soemupeorā
 waamakū. Yu irasū ārīkerepurata, mu yujubirimakū
 iāgū, nemorō wajamoāgūkoa murē, mūyarā
 masakadere.

‘Yu murē mata wējēbeokōāduadaa. Yu irasū
 wējēduakeregu, murē okari pia dapa, mu yu turari
 iririre iāburo ārīgū. Irasirigu, yu turari ēmurirē iāgū,
 “Āārīrōta Góāmu āārāñumi,” ārīgūkoa mu. Yu
 turari merā iridea kerere, āārīpereri buri marā
 masaka masirākuma.

‘Nāmigārē, mūsārē dekol yusari yéri yurirokoa.
 Irasirigu, masakare, āārīpererā ejorā makā turogue
 āārīrārē, āirídoreka. Masaka, ejorā, āārīpererā makā
 turogue āārīrā, boaperekōārākuma, dekol yusari yéri
 yuriri merā,” ārāmi Góāmu —ārību yu. Irasū ārī
 odo, waakōābu.

Irasirirā, sūrāyeri, egiptomarā Góāmurē buremurā,
 īgūsāyarā ejorārē āirīñurā. Gajirā gapu, Góāmu
 dorerore neō yujubiriñurā. Īgūsāyarā ejorārē neō
 āirībiriñurā.

Gaji nu gapu, Góāmu yure yaa tuadire
 ūmugasigue soemukeodoremi. Yu soemukeori merāta,
 Góāmu bupumiārī bupuparī merā, wáro dekol yusari
 yéri yurimakū irimi. Iri yéri yuriro, āārīpereri tá,
 īgūsāya oteridere meémūtūpeokōābu. Masaka,
 waimurā ejorā, wiiri marīrōgue dujanerā,
 boapereakōāma. Israelbumarā īgūsā āārīrō gapure,

iri dekoló yusari yéri
yuribiribu.

Irasū waarí merāta,
opu yure, yu tígūrē siudi
āārīmí doja. Gua
ejamakū iāgū, āsū ārīmi:

—Yu iāmakū,
Gōāmūrē yu tarinugārī
waja āārīsuyua. I yéri
pereadero puru, waaso
musā —ārīmi guare.

Īgū irasū ārīmakū pé,
dujāa, iri makā turogue
eja, yaa mojóřrē soemu, Gōāmūrē sērēbu. Yu irasū
sērērī merāta, yusari yéri yuriri peremakū irimi
Gōāmu. Irire iākeregu, opu gapu, Īgū ārāderosū neō
iribirimi doja. Báro tarinugāgū āārīkōāmi.
Israelbumarā masakare neō wiridorebirimi.

Gōāmu poreroa merā egiptomarārē wajamoádea

10.1–20

10 Irasirigu, Gōāmu yure āsū ārīmi:
—Opure, Īgūrē iritamurādere tarinugārā
waamakū iribu, yu turari merā iri ēmurīrē iāburo,
ārīgū. Mu pūrārē, mu pāramerādere mu iādeare
wereturiaso. Yu egiptomarārē gajino waamakū
iribiradeadere wereturiaso. Yu Īgūsā watopegue yu
turari merā suguno neō iribirinorē irideare, iri
ēmudeadere wereturiaso. Irire pérā, Īgūsā yure:
“Āārīrōta Gōāmu āārīmi,” ārīrākuma —ārīmi Gōāmu.

Puru, yu tīgū merā opure dupaturi werenirā
waabu doja. Āsū ārību:

—Āsū ārāmi gua buremugū murē: “¿Naasū āārīmakū
mu yajubugu yári? yure irasū tarinugāgū. Yaarārē
wiridoreka, Īgūsāyarā ejorārē wējē, yure soemu

buremupeorā waamakū. Mu wiridorebirimakū, flamigāta poreroa wārā arimakū irigura, muya nikūrē. Īgūsā i nikūrē āārīseyakōārākuma, neō su yeba deyoro marirō. Irasirirā, yusari yēri meēmutūduadeare, baarākuma. Muya wiire, murē iritamurāya wiiridere ōārō āārīseyakōārākuma. Gajirā egiptomarāya wiiridere irasūdita waarākuma,” ārāmi Gōāmu —ārību. Irasū ārī ōdo, waakōābu.

Iri nu merāta, opure iritamurā, īgūrē āsū ārī sērēñañurā: “¿Marīya nikūma boarire iāberi mu? Israelbumarā masakare wiuka, marīya nikūma boanemobirikōāburo ārīgū,” ārīñurā.

Īgūsā irasū ārīrī nu merāta, opu guare siudi āārīmī. Āsū ārīmī:

—Musāyarā ejorārē wējē, Gōāmurē soe buremupeorā waaka. Musā waaburo dupiyuro, noā waarākuri, ārī wereka yure —ārīmī.

Īgūrē āsū ārī yujubu:

—Āārīpererā gua waapereakōārākoa. Murā, majirā, guayarā ejorā: oveja, wekua, āārīpererā merā waarākoa —ārību.

Irire pégu, opu guare āsū ārīnemomi doja:

—Musā irasū ārīkōārā yaa. ¿Yu musārē, musā pūrā āārīpererā merā waadoremakū gāmerā, irasū ārīrī? Āārībea. Āārīpererārē wiridorebirikoa. Musā murā dita waaka, Gōāmurē soemu buremurā —ārīmī.

Irasū ārīmakū pégu, gaji nu gaputa, Gōāmu mirū merā wārā poreroa ejamakū irimi. Īgūsā iri nikūrē āārīseyakōāma. Neō yeba deyomarirō waama. Āārīpereri īgūsā oteri dukare, pūrīdere, baapeokōāma. Irasiriro duka, pūrī, neō dujabiribu.

Irasirigu, opu, yure, yu tīgūrē siudi āārīmī doja. Āsū ārīmī:

—Yu ñerō irikoa. Gōāmurē, musārē, musāyarādere irasūta irikoa. Irasirigu musārē āsū ārī sērēā: Yu ñerō iririre kátika. Gajire sērēā: poreroa yaa nikūrē peremakū iriburo Gōāmu —ārīmī opu.

Īgū irasū ārimakū pégu, yu Gōāmure sērēbu:

—Poreroare iropata peremakū irika —ārī sērēbu.

Yu irasū ārimakū pégu, Gōāmu gapu, búro mirú waamakū irimi. Iri mirú ĭgūsā poreroare wējōpubeokōābu. ĭgūsā poreroa dia, wādiyague meépabeoma. ĭgūsā irasū waakerepuruta, opu gapu neō israelbumarā masakare neō wiridorebirimi. Gōāmu gapu opure tarinugāgū waamakū iridi āārīmí.

Egiptore Gōāmu naimakū iridea

10.21–29

Gōāmu yu merā dupaturi wereními doja. Āsū ārīmi yure:

—Muya mojōrē ūmugasigue soemuka, i nikū āārīpererogue naīburo ārīgū —ārīmi.

Gōāmu irasū ārimakū pégu, yu ĭgū dorerosūta iribu. Yu irasirimakū, iri nikū naīākōābu. Ūrenugora naību. Neō gajirā masakare iābokaña marību. Israelbumarā ĭgūsā āārīrō dita, boyobu. Irasirigu, opu yure, yu tīgūrē dupaturi siudi āārīmí doja. Āsū ārīmi:

—Dapagora merē waaka, musā marāposā nome, musā pūrā āārīpererā merā. Musā buremugūrē buremurā waaka. Bu musāyarā wekua, ovejare āīābirikōāka. Ōōta pika ĭgūsārē —ārīmi.

Yu gapu ĭgūrē āsū ārību:

—Diayeta guayarā ejorārē āīārākoa. ĭgūsārēta gua wējē, soemu buremupeorākoa, Gōāmure buremurā —ārību.

Yu irasū ārimakū pégu, opu guakōāmi. Guayarārē neō wiuduabirimi doja. Āsū ārīmi:

—iIropata yu purore wirika! iNeō dupaturi aribirikōāka! Noo āārīrī nu mu Ōō arimakū iāgū, murē wējēbeokōagūra —ārīmi.

ĭgū irasū ārimakū pégu, āsū ārī yujubu:

—Jau. Ōāgora mu irasū ārīrī. Waagu yaa. Neō murē dupaturi iāgū aribirikoa —ārību.

Egiptomarā pūrā masātīrā boadea**11 – 12.42**

11-12 **Puru**, Gōāmu yure ārīmi doja:
 —Dapagora egiptomu opure, igūyarā masakadere búro wajamoāgūra. Irasiriro, ōō āārīrōkoa yu igūsārē wajamoātūnuburo. **Puru**, irasū waamakū iārā, musārē igūsāya nikūgue āārīrārē béowiurākuma.

‘Āsū irigukoa: Nami deko merā, āārīperero i nikūma makārīrē tarigukoa. Yu, iri makārīrē tariri merāta, egiptomarā pūrā masātīrā, āārīpereri wiirimarā boarākuma. Igūsāyarā ejorā pūrākupurorinerāde boarākuma. Āārīperero Egipto nikūguere, masaka búro bujawereri merā orenígozenarākuma. Israelbumarā pūrā masātīrā gapu, neō suguno boabirikumi. Irire irasū waamakū iārā, “marī Gōāmuyarā āārāā,” āārīrākoa musā.

‘Irasirigu, āsū ārīgū waaka, yaarā masakare:
 “Āsū ārāmi Gōāmu: ‘Wiirikumarā, sugu oveja, su bojori opagure, ōāgūrē, ñerī opabire, beye, wējēka. Wējē odo, igūya dí merā, musāya wiiri makāpurori turoma majīrīrē wūkāka. Irasiriadero puru, wiigueta āārīkōāka dapa. ¡Neō wirimerāta! Boyoripoegue wirirākoa doja.

‘Igū oveja majīgū dí merā, baari āmuka. Sūīrī tá merā wūkāsīā, mupūka. Iri odo, dí mupūadeare, pan wemasārī morēña marīrī merā, baaka. Āārīpereri baapeokōāka. Neō gajī nu gapu baaburi duripibirikōāka. Suri, gubusuri sāñasīā, mumurō merā baaka.

Irasū ārī odo, ārīnemomi doja:

—I ñami merā, yu tarigukoa āārīperero Egipto nikūrē. Irasū tariguta, igūsā pūrā masātīrā āārīpererā Egiptoma wiirikumarārē, igūsāyarā ejorā pūrākupurorinerādere boamakū irigura. Yu

irasirimakū iārā, egiptomarā, igūsā gōāmarā
buremurārē, “neō turari opabema,” ārīrākuma.

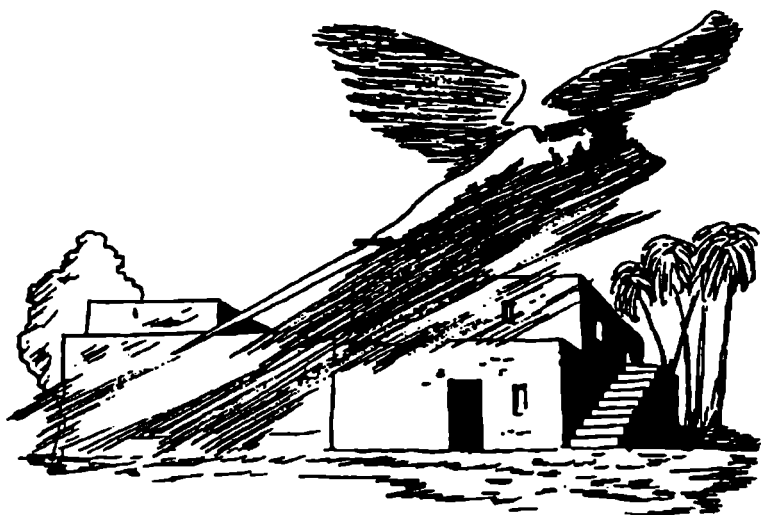
Musāya wiiri gapure, makāpuro turoma majīrīrē
dí wūkādeare iāgū, “yaarā masaka āārīrī wiirita
āārāā,” ārīgūkoa. Irasirigu, iri díre iāgū, diayeta
tarigukoa. Irasirirā, neō suguno musā pūrā masātīgū
boabirikumi. Dapagā űami “Pascua” wāīkurokoa.
“Pascua” ārīrō “tariri űami” ārīduaro yaa. Dapagā
űami, musārē űerō tarīrārē taugura, yu tariri merā.

‘Irasiro, dapagāno yu musārē taudeare gūñaburi
nu āārīrōkoa. Irasū āārīmakū, bojoriku dapagāno
musā soebuiporākoa. Yu musārē ōārī irideare
bosenu iripeorākoa. Musā pūrārē i bosenu: “āsū
ārīduaro yaa,’ ārī wereturiaso. Gaji, su mojōma pere,
gaji mojō peru, pērēbejari nurīgora, pan wemasārī
morēña marīrīrē baarākoa, i bosenu irirā — ārīmi
Gōāmu yare.

Irasirigu, yu, israelbumarārē āārīpereri Gōāmu
yare ārādeare, werebu. Irire pérā, Gōāmu
doreaderosūta iribu āārīpererā guayarā merā.

Āsū iribu: Wiirikumarā, sugu oveja majīgūrē
wējēbu. Wējē odo, guaya wiiri makāpurori turoma
majīrīrē wūkābu, igūsāya dí merā. Iri díre dupurigā
merā oaribogagā iirosū suasīā, wūkābu.

Iri űami deko merā, Gōāmu āārīpereri
egiptomarāya wiirire ejayupu. Īgū ejari merāta,
igūsāya wiiriku masātīrā boañurā. Āārīpereri
wiiriguere majīrā masātīrā boañurā. Opu magū
masātīgūde boayupu. Irasirirā, āārīpererā masaka
orerā dita āārīkōāñurā, igūsā pūrā masātīrā boamakū
iārā. Iri nikūmarā pūrā masātīrā boakeremakūta, gua
pūrā masātīrā gapu, neō suguno boabirimi, guaya
wiiri makāpurori turoma majīrīrē oveja majīgūya dí
merā wūkāyuadero puru, āārīmakū.

Ñami merā, iri nikūmarā opu, ĩgū magū boamakū ĩāgū, yure, yu tĩgū merā siudi āārīmí. Gua ejamakū ĩā, āsū ārĩmi:

—Dapagora merā, muyarā, musāyarā ejorā āārĩpererā merā, waaka. Musā buremugūrē waimurā ejorārē wējē, soemu buremupeorā waaka. Irasū buremurā waarā, yudere sērēbosaka Gōāmu yure ōārĩ sĩmakū —ārĩmi.

Īgū irasū ārĩmakū pégu, yaarā masaka purogue waa, opu ārādeare werebu. Irire pérā, egiptomarārē, ĩgūsā moārĩ oparā āārānerārē, gajino ĩgūsā ũtāyeri oro wāĩkuri wajapari yéri merā irideare, gaji suri ōārĩrē sērēma. Gōāmu egiptomarārē gajino ĩgūsā sērēmakū, ōārō sĩmakū irimi. Irasirirā, ĩgūsā sērērĩku sĩma. Israelbumarā Egiptore wirirā, ĩgūsā moārĩ oparāya āārādeare, wáro wajakuri oparire, āĩāma, Gōāmu iro dupiyurogue ārĩderosũta.

Israelbumarā, Egiptore wirirā, 600,000 ũma wirima. Gajirā ĩgūsā marāposā nome, majĩrā, ĩgūsāyarā ejorādere āĩābu.

Góamu israelbumararé igũ taudea bosenu iridoredea

13.1-16

13 Israelbumarā Egipto nikũguere 430 bojori āārĩrĩ narĩ ejaro merā, iri ñami merāta irore wirima. Góamu āsũ iridoremi:

—I ñaminorē gũñarā, bojoriku su bosenu irinikōārākoa. Iri bosenu musā ñerō tarirārē ya taudea bosenu āārĩrōkoa —ārĩmi.

Āsũ ārĩnemomi doja:

—Musā i bosenurē irinarā, wiirikumarā sugu oveja majĩgūrē, neō ñerĩ opabire, wējēnaka. Īgũya diiré, tá sũĩrĩ merā wũkāsĩā mupũnaka. Mupũ odo, pan wemasārĩ morēña marĩrĩ merā baanaka. Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari narĩgora iri pārē baanaka. I bosenurē musā irinamakũ iārā, musā pūrā: “ĩñceno bosenurē irirā yārĩ marĩ?” ārĩ sērēñanarākuma.

Irasũ sērēñamakũ pérā, āsũ ārĩ werenaka: “Marĩ i bosenurē irirā, ‘Góamu, marĩ Egiptogue āārĩrārē, poya irirosũ āārĩrārē, búro turarĩ merā āĩwiudi āārĩmi,’ ārĩ gũñarā yaa,” ārĩ werenaka musā pūrārē, bojoriku i bosenurē irinarā —ārĩmi.

Gaji ārĩnemomi doja:

—Musā ũma pūrākupurorirā, ejorā pūrākupurorirāde, yaarā āārĩrākuma. Irasirirā, musā āārĩburi nikũ Canaángue ejadero puru, āārĩpererā musāyarā ejorā ĩgũsā ũma pūrākupurorirārē wējē soemupeoturiaso, yure buremumurā. Musā pūrā ũma masātĩrā boaboadeadere, ejorārē wējē soemupeobosaturiaso. Musā pūrā: ĩnaasũ ārĩduaro yārĩ i? ārĩ sērēñanarākuma. Irasũ sērēñamakũ pérā, āsũ ārĩ wereturiaso: “Marĩ Egiptogue āārĩmakũ, iromu opu marĩrē irore wiridorebirimi. Irasirimakũ iāgũ, Góamu ĩgũsā pūrā masātĩrārē boamakũ irimi. Īgũsāyarā ejorā pūrākupurorinerādere boamakũ irimi. Marĩyarā gapu, neō sugano boabirimi. Irasirirā, marĩ pūrā boaboadeare, marĩ

ejorārē wējē, soemupeobosarā yaa,” irasū āri wereturiaso
 musā pūrārē —ārimi Góamu.

Góamu guare maa ėmu dupiyudea

13.17–22

Iripoeguere, gua ñekū José, igū boaburo dupiyuro,
 āsū āriūnayupu igū tīrārē: “Su nu, Góamu marī
 pārámerā āārīturiamurā Egiptogue āārīrārē
 āīwiugukumi, gaji nikūgue, igūsā āārīnīkōāburore,
 pībugu. Igūsā ōōrē wirirā, yaa gōārīrē irogue
 āīāmakū gāmekoa,” āriūnayupu igūsārē. Irasirirā,
 irore wirirā, Joseya gōārīrē āīābu.

Gua Egiptore wirirā, yuku, deko marīrī maague
 waabu. Dia wādiya kuro gapu waabu. Iriya
 “Diadiya” wāikubu.

Góamu gua dupiyuro, maa ėmu dupiyumi. Ūmurē su
 imikā yebo, wāri yebo merā, guare ėmu dupiyumi. Nami
 gapure, imikā yebogue peamee irirosū āārīrī yebo merā,
 ėmu dupiyumi. Irasirirā, gua ūmu, ñamidere ōārō waabu.

Israelbumarā dia wādiyare taribujadea

14.1–31

14-15 Su nu, gua irogue āārīrīpoe, Góamu yure
 āsū ārimi:

—Yu, iromu opu tarinugādire musārē tuyamakū
 irigukoa. Igū irasū tuyamakū, igūyarā surarare
 boaperemakū irigukoa. Yu irasirimakū iārā, egiptomarā
 masaka yare ārīrākuma: “Ī diayeta Góamu āārāñumi.
 Marīyarā gōāmarā gapu, bokatiūbema igūrē,” ārīrākuma,
 yu turari merā irimakū iārā —ārimi.

Irasirigu, opu, gua waadeare pēsīā, igūya gūñarirē
 gorawayuyupu. Igūrē iritamurārē āsū āriyupu:

—¿Neenorē marī iriari? ¿Naasirisīā
 israelbumarārē waamakū iriari? Dapagorare marirē
 moāboerimasā opamerā dujāa páma —āriyupu.

Iropata, ígúyarā surara, āārípererārē
siuneōpurumuyupu. Irasiri odo, guare tuyarā ariñurā
ígúsāyarā cabayoa tūāríkori merā.

Israelbumarā, ígúsā puro surara ejawāgārimakū
iārā, búro güima. Gua iāmakū, durimasíña marību.
Gua turori gapure, pagari útāyuku kāmatakōābu.
Gua diaye gapudere, dia wádiya kāmatakōābu. Gua
purupu gapure egiptomarā āārimá.

Irasirirā, israelbumarā yure āsū ārīturima:

—¿Naasirigu guare irasú iriari mu? ¿Naasiribugu
gua Egiptogue āārírārē āiwiuari mu? ¿Guare oōgue
boadoregu āírīārī mu? Egiptogueta gua poya irirosū
āāríkōāmakū, oākōābukuyo. Oōgue boarā arimakū
yaa mu guare —ārimá.

Yu gapu ígúsārē āsū ārī yujubu:

—Gübirikōāka dapa. Gōāmu marirē taumakū iārākoa
musā. Ígū egiptomarārē wējēgūkumi dapa —ārību.

Puru, Gōāmu guare imiká yebo, maa ēmu dupiyuadea
yebo, gua puru gapu, dujamakū irimi. Ígū irasirimakū, iri
yebo egiptomarā surarare kāmatakōābu.

Iri yebo naítīākōābu, egiptomarā surara ígúsā arirore,
iābokabirikōāburo āírō. Gua waaró gapu oārō boyokōābu.
Irasirirā, egiptomarā surara guare suajabirima.

Puru, Gōāmu yure iridoremi:

—Muya tuadire diague soekeoka —ārīmi.

Irasū ārimakū pégu, yaa tuadi merā soekeobu. Irasiriri merāta, báro mirū waa, iri fiamirē wējōpu boyoamakū irimi Gōāmu. Irasiro, dia deko merā pe gapu turori, dukawarinugājabu. Ōārō bojonājārī maa waabu, dia āārāderore guare taribujadorero.

Gua taribujaripoe, egiptomarā dia turo ejarā, gua waadea maarē iābokama. Iri maarē iārā, īgūsāyarā cabayoa, tūārīkori merā, guare tuyarā arima.

Īgūsā arimakū iāgū, Gōāmu gapu, īgūsāya tūārīkorima berorire weremakū irimi, guare suajabirikōāburo ārigū. Irasū waamakū iārā, āsū ārī gūñakuma īgūsā:

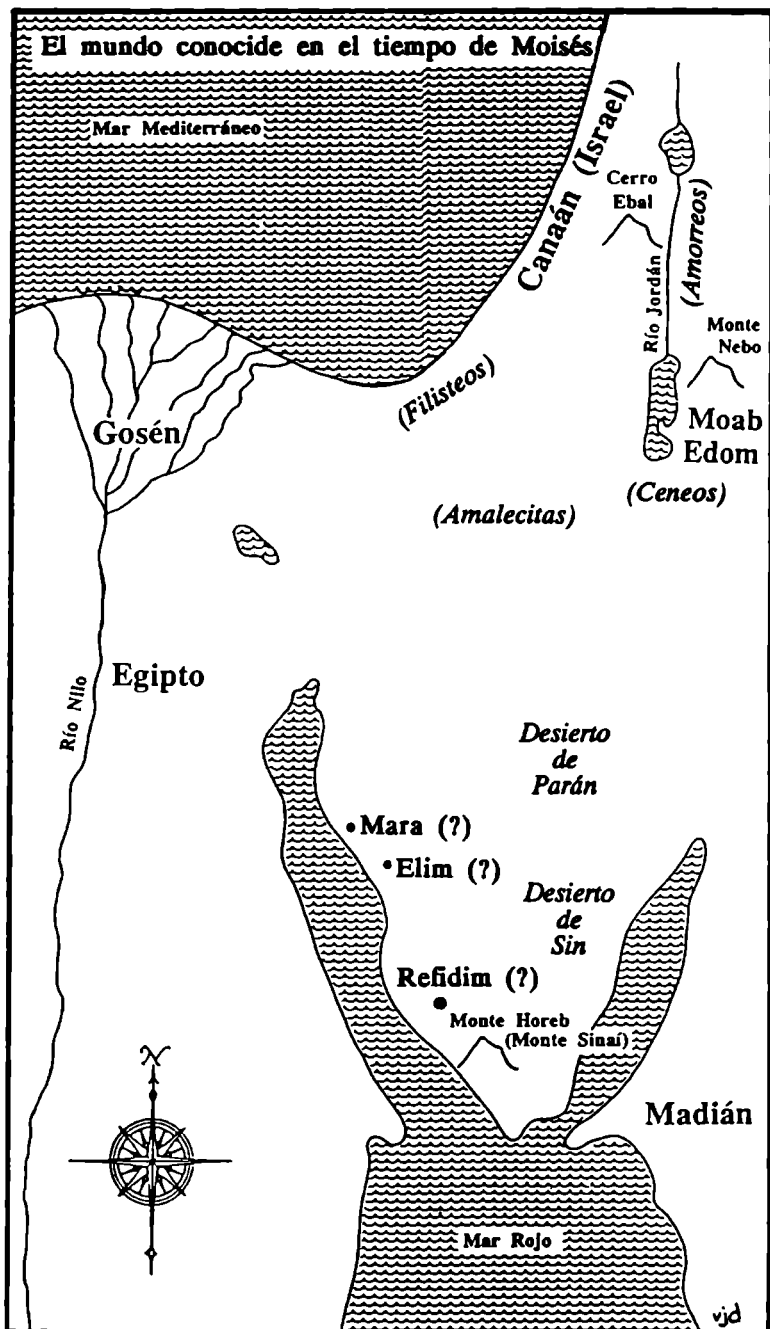
—Īgūsā buremugū marirē wējēbugu yāmi. Durirā waadorea marirē —ārīkuma.

Gōāmu, irire iriguta, yare āsū ārīmi:

—Muya tuadire diague soekeoka doja. Mu irasirimakū, egiptomarā surarare mirīmakū irigura. Āārīpererā mirīrākuma —ārīmi.

Īgū irasū ārimakū pégu, yaa tuadire soekeobu. Yu irasiriri merāta, maa āārādero mata, mīrīūmakōābu. Irasirirā, āārīpererā surara, īgūsāyarā cabayoa, tūārīkori merā, mirī boapereakōāma. Neō suguno okabirimi.

Gaji nu boyoripoe gapu, egiptomarā surara boanērā darārē ĩmpárogue bokabu gua. Iri nu merā, Góāmu guare taumi. Gua ĩgū irasirimakū ĩārā, ĩgūrē búro gūñaburemubu. Irasirirā, Góāmurē bayapeobu, guare egiptomarā ñerō iriboadeare ĩgū taumakū ĩārā.

**Góāmu israelbumarārē yuku, deko marĩrógue
deko óarĩ sídea**

15.22-27

Israelbumarā masakare, dia wádiya taribujadero puru, yuku, deko marĩrógue aĩābu. Ñrenugora neó deko marĩrō waabu gua. Ñrenu puru, deko wiriri gobere bokajabu. Iri deko gapu, sũĩrĩ āārĩkōābu. Irasiro, neó iirĩmasĩña marĩbu. Irasirirā gua irore “Mara” wāiyebu. “Mara” ārĩrō “sũĩrĩ” ārĩduaro yaa. Iri deko irasũ āārĩmakū ĩārā, búro guama. Āsũ ārĩturima yure:

— ĩÑeenorē iirĩrākuri gua, deko sũĩrĩ āārĩmakū?
Neó iirĩmasĩñama guare — ārĩmā.

Īgūsā irasũ ārĩmakū pégu, Góāmurē sērēbu. Yu sērēmakū, sugu yukugārē ĩmumi. Āsũ ārĩmi:

— Īgu yukugārē ditimeediju, diague meépauka
— ārĩmi.

Góāmu dorerosũta iribu. Iri yukugārē ditimeediju, deko gue meépauka. Yu irasirimakũta, deko óarĩ waakōābu. Irasirirā, gua āārĩpererā iri deko re iirĩbu.

Góāmu guare āārĩpererārē āsũ ārĩmi:

—Musā yu ārīrīrē pémakū, yu dorerire yujumakū, egiptomarārē yu iriderosū, musārē neō űerī waamakū iribirikoa —ārīmi.

Īgū irasū ārādero puru, irasūta waanikōābu dapa. Elim wāīkuro ejarāgue dujamejājabu. Irore pé mojōma pere, gubu peru pērēbejari goberi, ōārī deko wiriri goberi āārību. Setenta űumu űurī kāmutarogue āārību. Irasirirā, gua iro āārīrī nurīrē sīñajābu.

Góāmu israelbumarārē baari sídea

16 Puru, dupaturi irore wiriwāgārā, yuku, deko marīrōgue, Sin wāīkurogue, ejabu doja. Egiptore gua wiridero puru, sugu abe pere, gajigu abe deko waaró merā, guare baari pereakōābu.

Iri baari peremakū īārā, masaka búro guama yu merā, yu tīgū merāde. Irasirirā, āsū ārīturima:

—Egiptoguerē ōō nemoró ōārō āārādibu.

Iroguere waimurā dí, gajino wári baari opadibu.

¿Naasirimurā ōōgue āārīrī guare ua merā boadorerā? —ārímá.

Īgūsā irasū ārīmakū pégu, Góāmu yure ārīmi:

—Israelbumarā musā merā guamakū īāā.

Irasirigu, baari sīgūra. Ūmurīku, űamigāgora gapure, pān yérīre sīgūra. űamikari gapure, diiré sīgūra.

Irasirimakū īārā, āsū ārīrākuma: “Diyeta Góāmu āārāñumi,” ārīrākuma.

‘Irasirigu, Īgūsārē āsū ārīka: Góāmu āsū ārāmi: “Yu ūmurīku baari sīmakū, su numata seaka musā baaburopa. Neō gaji numa duabirikōāka. ¿Yu dorerire buremurākuri Īgūsā? ārīmasīduakoa. Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī direta, baarire sibirikoa. Iri nu, sīñajārī nu āārāā. Irasirirā, su mojōma pere, gaji mojō suru pērēbejari nurī merā, baarire pé numa sea duripika,” —ārī weredoremi Góāmu yure.

Góāmu irasū ārimakū pérā, masakare werebu:

—Góāmu musā guamakū iāmi. Musā, gua merā guarā, igū merā guarā yaa.

Āsū irigukumi: Baarire sīgūkumi. Dapagā merā, āārīpereri űamikariku diiré sīgūkumi. Āārīpereri nurī, űamigāgora gapure, pān yérire sīgūkumi. Irire baa, yapirākoa. Igū irasū sīmakū, musā āsū ārīrākoa: “Góāmuta marī Egiptogue āārīrārē āīwiudi āārīmī,” ārīrākoa — ārību.

Iri űamikata, Góāmu igū ārādeare irimi. Guaya wiirigā watopegue wūrā, āgā iirosū deyorā, ejamakū irimi. Igūsā ejamakū iārā, āārīpererā wējē baabu.

Gaji nu gapu, űamigāgora, deko yéri āārādea pereadero puru, boreri yéri, oārī yéri, ōrēne yérigā iirosūperi deyoabu yebaguere. Iri yérigā Góāmu guare baadoregu, igū sīrī āārību. Irire iārā, masaka igūsā basi ārīmā: “¿Ñeeno āārīrī i?” ārīma. Irasirirā, iri yérigārē “maná” wāiyema. “Maná” ārīrō “¿ñeeno āārīrī?” ārīduaro yaa.

Igūsā irasū ārimakū pégu, āsū ārību:

—I baari Góāmu sírí āārāā. Irire seaka dapāgāma dita. Ŋamigādere sīnemogūkumi doja. Irasirirā, neō ŋamigāmaguere duripibirikōāka —ārību.

Irire pérā, āārīpererā gua baaburire seabu. Irasirikererā, sūrāyeri Góāmu dorerire tarinugārā, ĩgūsā baaburire gaji numa duripima. Gaji nu gapu ĩgūsā ĩāmakū, āārīpereri ĩgūsā duripiadea, bekakuri āārīkōābu. ĩgūsā irasiriadeare ĩāgū, yu ĩgūsā merā guabu.

Āārīpereri nurī, abe ĩgū asimurīrīburo dupiyuro, pān yérire seanabu. Gua seaduadea, abe asimakū dedirianukōābu.

Su mojōma pere, gaji mojō suru, pērēbejari nurī waaró merā, yu masakare werebu:

—Góāmu āsū ārāmi musārē: “Ŋamigā sīñajārī nu āārāā. Yaa nu āārīrō yaa. Pé numarē musā baaburire dukawa, dapagāmarē baaka. Ŋamigāmarē duaka,” ārāmi Góāmu —ārību.

Irire pérā, ĩgū doreaderosūta iribu gua. Iri baarire sea duabu. Gaji nu gapu, gua ĩāmakū, neō boabiribu iri yérīgā. Yu irasū wererire pékererā, sūrāyeri gapu, neō duabirinerā āārīma. Irasirirā, gaji nu gapu, iri pān yérire searā waadima. Neō marīyuro, Góāmu guare ārāderosūta.

ĩgūsā irasirimakū ĩāgū, Góāmu yure āsū ārīmi:

—ĭNaasū āārīmakū yu dorerire yujarākuri yaarā masaka? Yu su nu, sīñajārī nu pību. Irasirigu, su mojōma pere, gaji mojō suru, pērēbejari nurī waaró merā, baarire pé numa sīābu. Irasirirā, gaji nu gapure, āārīpererā wiirīgāgueta neō wiriro marīrō āārīburo —ārīmi Góāmu.

Irasirirā, āārīpereri sīñajārī nurīrē, guaya wiirīgāgueta sīñajārīku āārīkōābu. Purudere, Canaán gua ejaburo dupiyurore, irasū ũmurīku iri pān yérīgārē sīnikōāmi guare, 40 bojori gua waaropa. Iri pān yéri, boreri, nīrōrī, ōārī āārību. Baamakū, ōārō mome irirosū misōrī āārību.

Góamu útáyegue dekére wirimakú iridea**17.1-6**

17 Puru, ya, israelbumará merá, Sin wáikurore wiriwágárá, irasúta waanikóábu. Refidim wáikurogue ejabu. Irogue eja, wiirigáre nógúbu doja. Irodere neó deké maríbu. Irasirirá dupaturi ya merá búro gua, ású árima:

—Dekó guare síka, iiríduarā yaa —árimá.

Yu gapu ású ári yujabu:

—¿Naasirimurá ya merá guari musá? ¿Góamu iritamugúkumi ári gúñaberi musá? —áribu.

Ígúsá gapu, ású ári yujaturima:

—Gua Egiptogue óáró áárikóáráre, áiríbu mu, óógue deké iiríduari merá boadoregu —árima.

Irire pégu, Góamuré ású ári sérébu:

—¿Naasirigukuri? Yure útáyeri merá deawéjéduarā yáma —áribu.

Góamu gapu yure ású árimi:

—Murá merá, Sinaí wáikudi útáúgue muríaka, ya muré útáye émuburogue. Irogue waagá, muya tuadire áíáso. Irogue ejagu, muya tuadí merá útáyere doteaso, ígúsá murá iúró. Mu irasú dotemakú, deké wirirokoa musá áárípererā iiríburi —árimi.

Ígú irasú árimakú pé, ígú áráderosúta, murá merá, Sinaí wáikudi útáúgue muríábu. Irogue eja, útáyere dotebu, ígúsá murá iúró. Yu dotemakúta, deké wiríbu. Irasirirá, iri dekére áárípererā gua iiríbu.

Israelbumará amalekbumará merá gámewéjédea**17.8-15**

Gua Refidim wáikuro áárirípoeta, Esaú párāmerá áárituriarā, amalek wáikuri bumará ejama. Ígúsá masaka, gajirá góámaráre buremurá ááríñurá. Ígúsá

gua merā gāmewējērā ejama. Īgūsā ejamakū lāgū, sugu Josué wāikugure āsū ārību:

— Ūma beyepurumuka. Beye irisīā, gāmewējērā waaka, amalekbumarā merā. Nāmīgāgue yu ūtāūgue murīāgūkoa. Iroque eja, yaa mojōrīrē soemunigūkoa. Yu irasirimakū, Gōāmu musārē iritamugūkumi — ārību.

Irasū ārīmakū pé, Josué yu dorerosūta irimi. Gaji nu gapu, Josué, īgū ūma beyeanerā merā, amalekbumarā merā gāmewējērā waama. Īgūsā waaripoe, yu, Aarón, gajigu Hur wāikugu merā, ūtāūgue murīābu. Iroque murījagu, yaa mojōrīrē ūmarō gapu, soemunibu. Irasū soemunigūta, Gōāmūrē iritamurī sērēbosabu. Irasirirā, yaa mojōrīrē

soemunimakū dita, israelbumarā gāmewējē tarinugānuma īgūsārē. Yaa mojrōrē yu dijunamakū gapure, amalekbumarā gapu, gāmewējē tarinugānama īgūsārē.

Yaa mojrōrē ūmarōgue soemuniadi ōēākōākubu. Ōēāmakū iārā, Aarón, Hur merā, su ye, ūtāye āi pima, yure doadorerā. Irasiri odo, yaa mojrōrē tuñēānima. Abe űajārīpoeque, īgūsā irasiri duma. Irasirigu, Josué īgūyarā merā, Gōāmu iritamumakū, gāmewējē tarinugāma amalekbumarārē. Puru, ūtāyeri seaneō, su bu iri, Gōāmurē soemu buremupeo, usuyari sību.

Yu muñekū yure: “āsū irika” ārīdea

18 Yu muñekū, Jetro wāikugu, Gōāmu israelbumarārē Egiptogue āārīrārē wiudea kerere pēyupu. Yuku, deko marīrōgue, Gōāmu yure yukugā watope werenīderogue, Sinai wāikudi ūtāū turogue, gua āārīrīpoe, Jetro yure iāgū ejami.

Īgū iroque ejamakū iāgū, īgūrē bokatīrī ñeābu. Puru, āārīpereri Gōāmu egiptomarārē wajamoādeare, israelbumarārē taubure werebu. Īgū israelbumarārē koredeadere werebu.

Yu irasū weremakū pégu, āsū ārī yujumi:

— Usuyari sīrā Gōāmurē, musārē wiudeare iāmakū. Dapagorare: “Gōāmu, āārīpererā gajerā gōāmarā nemorō turagu āārīmi” ārī masiā yu —ārī yujumi.

Irire irasū ārī odo, sugu waibu ejogure wējē, Gōāmurē soemu buremupeo, usuyari sīmi.

Āārīpereri nurī, israelbumarā masaka yu puro dita ejama, īgūsā basi gāmeturirire werenarā. Īgūsā weremakū pégu, Gōāmu buerire werenabu. Irasū were, īgūsā gāmeturire āmubosanabu.

Yu irasirimakū iāgū, yu muñekū yure ārīmi:

—I ðābea. Mu gariboreakðāgūkoa. Īgūsāde gariboreakðārākuma. Ōð ūmurīku yunama, murē wereduarā. Yu murē āsū ārī wereduakoa. Irasirigu, ðārō péka.

‘Góāmu dorerire masakare bueka. Naasūpero gapu āārīrikurākuri āārīrīnorē, bueka. Irasū āārīmakū, ūma ĩgūsā watope āārīrārē, beyeñeāka. Góāmurē buremurārē, pémasīrānorē, gajirārē irikatori merā gajino wajatamerānorē beyeñeāka.

‘Īgūsārē oparā sooka, masakare doremakū. Irasirirā, su búre mil masaka, gaji búre cien, gaji búre cincuenta, gaji búre diez, pínaka. Irasirirā, ĩgūsā masaka gāmeturirire pérā, āmubosananākuma. Īgūsā: “Āsū irika” ārīnarākuma ĩgūsāyarā masakare. Īgūsā gapu, āmubosamasībirimakū, muguere werenarākuma. Mu gapu, Góāmurē iritamurī sērēbosagukoa —ārīmi yu muñekū.

Īgū irasū weremakū pésīā, ūma pémasīrānorē beyeñeā, ĩgūsārē iri búriku dorerā píbu.

Puru, yu muñekū “waagu yaa,” ārī dujáakðāmi, ĩgūya wiigüe.

Góāmu yu merā, Sinaí wāīkudi ūtāūgue werenídea

19.1–15

19 Ūrerā abe Egiptore wiridero puru, yu israelbumarā merā, Sinaí wāīkudi ūtāū puro ejabu. Irogue ejamakū, Góāmu ūtāū pūsārīgue dijija, yare oemi. Āsū yare ārīmi:

—Moisés, yu merā werenígū murīrīka —ārīmi.

Irasirigu, murīābu. Yu murījamakū ĩāgū, Góāmu āsū ārīmi:

—Israelbumarārē āsū ārī wereka: “Góāmugueta musārē āsū ārāmi: ‘Yu egiptomarārē wajamoādeare ĩābu musā. Yu musā Egiptogue āārīrārē āīwiumakū ĩābu. Musārē ðārō korebu. Musārē ðōgue āirīgū,

sugu pagu pūrāgārē koregu irirosū, korewāgārību.

Musā yure buremurā, āārīpereri yu dorerire irirā, yaarā āārīnīrākoa. Irasirigu, ūmurīku iritamunikōāgūkoa. Āārīpererā masaka āārīmakū iridi āārāā yu. Irasū āārīmakū, āārīpererā masaka būri watopeguere, musārē beyeñeābu, yaarā āārīburo ārīgū. Gaji buri marā watopeguere, yu buerire wereturiarimasā āārīrākoa musā, āārāmi Gōāmu, —ārī weredoremi yure.

Gōāmu werenípeomakū, yu ūtāūgue āārādi dijjari, yaa bumarā pūroque dujajabu. Īgūsā pūroque ejagu, āārīpereri Gōāmu wereadeare werebu. Irire pérā, āārīpererā: “Jau,” ārī yujuma. “Āārīpereri Gōāmu doreaderosūta irirākoa,” ārīmā.

Paru, Gōāmu yure ūtāūgue dupaturi murīādoremi doja. Iroque murījamakū, Gōāmu āsū ārīmi:

—Muya bumarārē āsū ārī wereka: Gōāmu āsū musārē āārāmi: ‘Ŋamigā koremanurē su īmikā yebo, wāri yebo merā, dijjagukoa musā iūrō, yu werenírī busurire péburo ārīgū. Irasirirā, guaka. Gua odo, suri gurari marīrīrē sāñaburo, yure buremumurā. Igu ūtāūgue dijjagukoa. Yu dijjamakū, neō suguno

ūtāūgue murīābirikōāka. Neō igure ſeāñarā aribirikōāka. Wekuade, ovejade neō aribirikōāburo. Igure murīāgūno, boagukumi, 'ārāmi Gōāmu," —ārī weredoremi yure.

Īgū irasū ārī were odomakū, yu ūtāūgue āārādi dijija, āārīpereri Gōāmu ārādeare werebu īgūsārē. Guadore, suri gurari marīrīrē sañadorebu.

19.16–25

Yu ūtāūgue āārādi, pé nu dijijadero puru, su yebo, imikā yebo, naītīārī yebo eja, ūtāūguere buanugājabu. Bupupari būro miārī merā waabu. Su ſee, puriri ſee irirosū būro busubu. Israelbumarā irasū busumakū pérā, būro gūiri merā pé narādama.

Gōāmu peamee merā dijijakumi ūtāū pūsārīgue. Īgū irasū dijijamakū, peamee imikā, soemurōsū āārību. Irasū waamakū, būro narādabu irigu. Irasū waadero puru, yu Aarón merā irigu ūtāūgue murīābu. Irogue ejamakū, Gōāmu werenimi gua merā. Īgū gua merā werenimakū, masaka īgū werenírī busurire pénerā āārímá.

Gōāmu israelbumarārē īgū doreri pídea

20.1–20

20 Āsū ārimi guare:
—Yu Gōāmu āārāā. Yu musārē Egiptogue ſerō poya irirosū moāboerā āārīrārē, āīwiudi āārāā. Yu doreri āsū āārāā:

1. Neō gajirā gōāmarārē buremubirikōāka. Gajigure, abere, gajinodere neō buremubirikōāka. iYu sugareta buremuka!

2. Neō ūmugasigue, nikūgue, diague āārīrā, īgūsā keorire weabirikōāka, īgūsārē buremumurā. Neō gajirā gōāmarā keori weadeadere buremubirikōāka.

Yu Gōāmu āārāā. Āārīpererā gajirā gōāmarā nemorō turagu āārāā. iYu sugureta buremuka! Gajirā gōāmārārē buremurārē, wajamoāgūkoa. Īgūsā pūrā, pārāmerā āārīturīarādere wajamoāgūkoa. Yu dorerire irirā gapure, yure buremurārē, ōārīrē sīgūkoa.

3. Yu wāīrē, goepeyari merā werenika. Yu wāī merā űerō neō iribirikōāka. Gajirārē yu wāī merā űerō irirārē, wajamoāgūkoa.

4. Su mojōma pere, gaji mojō suru, pērēbejari nurī ditare, moāka. Gaji nu gapure sīñajāka, yure buremumurā. Iri nu, yaa nu āārāā. Iri numa doreri āsū āārāā: Iri nunorē, neō suguno musāya wiirimarā, musārē moāboerā, musārē īārā ejarā, musāyarā ejorāde, moābirikōāburo. Su mojōma pere, gaji mojō suru, pērēbejari nurīgora, ūmugasi, nikūrē, āārīpereri i ūmugue āārīrīrē, iribu. Su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī waaró merā, moārīrē piribu. Irasirigu, su nu pību, musā sīñajārī bokaburo ārīgū. “I nu, ōārī nu āārīrōkoa,” ārību.

5. Musā pagusāmarārē buremuka. Irasirirā, yoaripoe okarākoa yu musārē píburi nikūrē.

6. Neō wējēmerāta.

7. Neō gajigu marāpo merā āārīmerāta.
Nomeōde, neō gajigo marāpu merā ñerō iribirikōāka.

8. Neō yajamerāta.

9. Neō ārīkatori merā weremerāta gajirārē.

10. Neō gajiguyare yajaduarā iribirikōāka. Īgūya wiire, Īgū marāpore, Īgūrē moāboerimasārē, Īgūyarā ejorārē, neō musā gāmerō ñeābirikōāka —ārīmi Gōāmu.

Īgū wereni odomakū, āārīpererā masaka ūtāū puro āārānerā yoaweyaro ejanugājama. Bupu, puriro merā busumakū péma. Bupu, búro pá, ĩmiká wirimakū ĩārā, búro gūiri merā āārímá. Irasirirā, yure āsū ārímá:

—Gōāmu mu merā dita werenīburo. Pupu, guare wereka Īgū ārādeare. Gōāmu gua merā werenímakū, boabukoa gua. Irasirigu, Īgū gua merā wereníbirikōāburo —ārímá.

Īgūsā ārīmakū pégu, yu ārību:

—Neō gūibirikōāka musā. Gōāmu Īgū turarire ēmugū yāmi, marī gūirā, ñerīrē iribirikōāburo ārīgū —ārību.

Israelbumarā Gōāmu dorerire “yujurákoa” árīdea

20.21 – 23.13

20-31 Israelbumarā masaka Sinaí wālkudi ūtāū yoaweyarogue āārīrīpoe, yu murīā, ĩmiká yebo, ñirī yebo watope, Gōāmu Īgū āārīrō purogue ejabu. Irogue ejamakū, Gōāmu yure gajī dorerire pími.

Āsū ārī weredoremi israelbumarārē:

—Gōāmu musārē āsū ārāmi: “Īmiká yebo watopegue, yu werenímakū ĩpeari musā?

Dapagorare musārē dupaturi āsū ārī weregura doja:
 iGajirā gōāmarā keorire neō iribirikōāka! iYure
 buremurōsū īgūsārē neō buremubirikōāka! Ūtāyeri
 seaneō, su bu irinaka. Iri bu wekague, ovejare,
 gajirā waimurā ejorārē wējē, soemu yure
 buremupeonaka. Musā irasirimakū īāgū, ōārō
 iritamugūkoa,” ārāmi Gōāmu musārē —ārīdoremi
 Gōāmu yure.

Gōāmu yure gaji werenemomi doja:

—Yu doreri pīnemoburi, yaarā masaka yure
 buremuburi āsū āārāā:

I doreri āārīpuroriri āsū āārāā:

Suguno masaku, gajigure guari merā īāturi,
 wējēgūnorē, īgūdere wējēkōārō gāmeā.

Suguno masaku, īgū pagusāmarārē pá kāmītugure,
 īgūdere wējēkōārō gāmeā.

Suguno masaku, īgū pagusāmarārē buremurō
 marīrō, űerī ārībiragure, īgūdere wējēkōārō gāmeā.

Gaji i puruma doreri āsū āārāā doja:

Suguno masaku gajīnorē yajagu, iri wajakudero
 nemorō wajarīgukumi.

Suguno masaku, sugo nomeō neō sugu űmūū
 merā āārībegore, igo merā āārādi, igo merāta
 marāpokugukumi. Igo pagu, magōrē sīduabirimakū,
 igo pagure wajarīgukumi.

Suguno masaku, gajirā masakare yujupūrā
 űeārīkugudere, wējēkōārō gāmea.

Suguno masaku gajirā gōāmarā keorire, gajirāno
 yu iridea keorire soemu buremupeogudere, wējēkōārō
 gāmeā.

Gaji buri marā masakare, musā watope āārīrārē,
 neō űerō iribirabirikōāka. Musā Egiptoguerē
 ejarimasā irirosū āārīūnabu. Irasirirā, ōārō
 iritamunikōāka īgūsārē.

Marāpu boaweusūnerārē, pagusāmarā
 boaweusūnerādere, neō űerō iribirabirikōāka. īgūsārē

ñeró iribiramakū, ĩgūsā yure iritamurī sérémakū,
iritamugūra. ĩgūsārē ñeró iribiradire, boamakū irigura.
Irasirirā, óāró iritamuka ĩgūsārē.

Musā pūrā masātīrā, yaarā āārīma. Irasirirā,
ĩgūsā deyoamakū ĩārā, sugu ejogure soemupeonaka,
ĩgūsā boaboadeare. Musāyarā ejorā
pūrākupurorirādere, soemupeonaka, yure usuyari sīrā.
Īgūsāde yaarā āārīma.

Neó ārīkatobirikōāka. Gajigure poyanorēduagu,
neó ārīkatobirikōāka. Sugano murē ñerī iridoregu,
murē niyeru merā wajariduamakū, neó ñeābirikōāka.

Murē ĩaturiguyagu ejogu dediriadire bokagu,
wiakōāka. Īgūrē iritamunikōāka.

Yu doreri irasū āārāā —ārīmi Góāmu.

Góāmu: “urea bosenu irika” ārī doredea

23.14 – 24.8

Puru, Góāmu āsū ārī werenemomi doja:

—Yu doreri bosenuma āsū āārāā:

Bojoriku, su bojorire, ure bosenu irinaka, yure
buremumurā.

‘Āārīpuroriri bosenu irirā, yu musārē Egiptogue
āārīrārē āīwiudea ñamirē gūñanaka. I bosenu, su
mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurī
āārīnarōkoa. I bosenurē irirā, pān wemasārī morēña
marīrīrē baanaka.

‘Musāya oterī dukare seapurorirā, gaji bosenu
irinaka. Iri bosenurē irirā, óārī dukare, yaa wiigue
āārīnaka.

‘Iri oterire seapeorā, gaji bosenu irinaka doja.

‘Iri bosenurīrē irirā, āārīpererā ūma, yaa wiigue
yure buremurā arinaka.

‘Noo musā waaró, yure wereboegure
wapikudoregura, musārē koreburo ārīgū. Īgū musārē
āīāgūkumi, musā āārīburi nikū yu musārē pīburogue.
Īgūrē yujuka. Īgū yu dorero iriguta āārīmi. Musā

ígūrē yujmakū, yu dorerire irimakū, musārē
iáturirārē wējēbosagukoa.

‘Musā iri nikūgue ejamakū, āārīpereri masaka búri
irogue āārīrārē, wējēbeogukoa. Amorreobumarārē,
hititabumarārē, ferezeobumarārē, cananeobumarārē,
heveobumarārē, jebuseobumarādere wējēbeogukoa. Musā
gapu neō ígūsā āārīríkurosū āārībirikōāaso. Ígūsāya
gōāmarārē neō buremubirikōāaso. Ígūsā gōāmarā keori
oparire, ígūsā útāyeri buremurirē, āārīpereri béopeokōāaso.
iYu ditare buremuka!

‘Musā āārīpereri yu dorerire irimakū, ōārīrē
sīgūkoa. Musārē pūrīrī marīrā āārīmakū irigukoa.
Neō musārē mamarāta boamakū iribirikoa. Musā
marāposā nomedere, majīrā ígūsā deyoaburo dupiyuro
patoregueta boañajāmakū iribirikoa. Musā marāposā
nomerē, neō pūrā marīrā āārīmakū iribirikoa.

‘Yu dorerire, irasū ārī wereka yaarā masakare
—ārīmi Gōāmu yare.

Gōāmu iri doreri pí odomakū, goe dijjabu.
Dijja, Gōāmu doreri píadeare, masakare werebu.
Yu irire weremakū pérā, āsū ārī yujuma:

—Jau. Diayeta Gōāmu doreri píadeare irirākoa
—ārī yujuma.

Ígūsā irasū ārīmakū pégu, Gōāmu doredeare
gojabu. Gaji nu namigāgora, ígūsārē siuneōbu, irigu
ūtāu purogue. Ígūsārē siuneō odo, útāyeri merā su
bu iribu. Iri bure iri odo, mamarā ūmarē wekua
majīrārē wējēdorebu, gua Gōāmurē soemu
buremupeomurārē.

Wekuare wējē odomakū iā, ígūsāya díre deko
merā soropari merā āību. Iri dí dayadeare, iri bu
weka, turoridere wēāsiribu. Irasiri odo, Gōāmu
doreri, yu gojadeare, bue ēmubu masaka iro
nerērārē. Yu irire buepeomakū pérā, āsū ārī yujuma:

—Jau. Áārīpereri Gōāmu dorerire irirākoa —ārī
yujuma.

Ígūsá irasū ārī yujumakū iāgū, dí duyari merā, su boga, yuku dupuri merā iridea boga merā, iri díre yosāi pásiribu, Ígūsá wekare. Yu, iri dí yosāi pásiriguta, masakare āsū ārību:

—I dí, marī Góāmu yarā āārīrī ēmurī āārāā —ārību.

**Góāmu israelbumarārē,
“yaa wiire irirā, āsúpero iriaso” árīdea**

24.12 – 31.11

Yu irasiri odomakū iāgū, Góāmu yure āsū ārīmi doja:

—Dupaturi murīrīka ūtāū pūsārīgue. Irogue eja, yúka. Pe majī, ūtā majīrī, yu dorerire yu gojadea majīrīrē murē sīgūra, masakare buedoregu —ārīmi.

Ígū irasū ārīmakū pégu, yu israelbumarā murārē āsū ārību:

—Ūtāūgue murīāgūkoa doja. Musā gapu, ōō dujaka. Masaka gāmekēāmakū, gāmeturimakū, Aarón, Hur amurākuma —ārību.

Ārī odo, murīābu irigu pūsārīgue. Josué yu merā murīāmi. Irigugue murīārā, su ímíkā yebo ūtāū pūsārīguere buamakū iābu. Iri yebore iārā, irota dujakōābu. Maa dekota yubu dapa. Su mojōma pere, gajī mojō suru pērēbejari nurīgora biabu irigu pūsārīguere.

Su mojōma pere, gajī mojō peru, pērēbejari nu merā, Góāmu ímíkā yebogue merā oemi. Ígū oemakū pe, murīā, iri yebogue űajābu yu. Cuarenta nurīgora Góāmu merā āārību. Yu Góāmu merā āārīrīpoe, israelbumarā peamee wárime búro kūñupore űjūnimakū iāñurā irigu pūsārīguere.

Iri ímíkā yebogue űajājamakū, Góāmu yure āsū ārīmi:

—Mu diijjagu, masakare āsū ārīaso: “Āārīpererā

gajino síduarā, āīrīka. Musā basi gūñarī merā, síka. Gajino musā āīrīburi iku āārāā: gajino ūtāyeri oro wāīkuri wajapari yēri merā iridea, kobre wāīkuri kōme, suriro yasaro, suriro diaweyaro, suriro diaro, űama irirosū deyorā cabra wāīkuri ejorāya poari, oveja gasiri, gaji gasiri ōārī, yuku buriri, sūrōrī, uye, ūtāyeri, ōārō goseri yēridere āīrīka.

‘Puru, su wii, yaa wii iriaso, āārīpereri musā āīrīdea merā. Iri wiigue musā merā werenigūkoa. Iri wiire irirā, musā gajiro waariku musā duāī, weasiri, āīwāgānarākoa. Su goro musā āārīburo ejarā, irota nuaso doja.

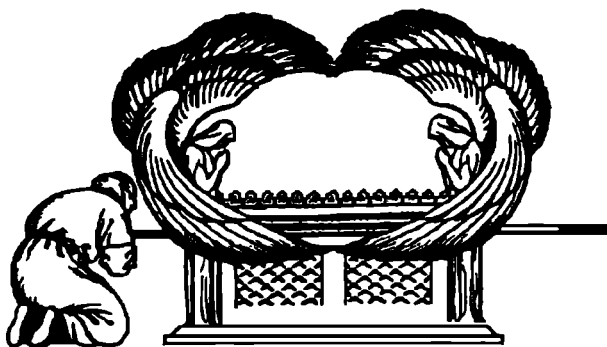
‘Āārīpereri iri wiimarē, āsū iriaso: Ēre pārēta taboa merā tiāaso. Gaji pārē gapure, su mojōma borarire suri gasiri siuaso. Iri gasiri makāpuro āārīrōkoa.

‘Iri wiire buari gasirire wapikuri turigora peoaso. Āārīpuroriri turire, suri gasirire peoaso. Iri wekare, cabraya poari merā suadea gasirire peoaso. Puru, oveja gasiri, diari merā űimuādea gasirire peoaso. Āārītunurī turire, waimurā ejorā ōārī gasiri iridea merā peoaso. Iri gasiri, yaa wiire buari gasiri āārīrōkoa.

‘Puru, iri wiire pe taribu dukawari gasiro siuaso. Āsū iriaso: wapikuri borarire, oro merā wūkādea borarire, gaji suriro gasiro, wāri suriro siuaso. Suriro diaro, suriro diaweyaro, suriro yasaro merā wayari suadea gasiro, musā pērā yare wereboerā keori merā suadea gasiro, biari gasiro siuaso.

‘Poekama taribu, yaa taribu, yu paīa opu merā wereniburi taribu āārīrōkoa. Iri taribugwere īgū dita űājāgūkumi.

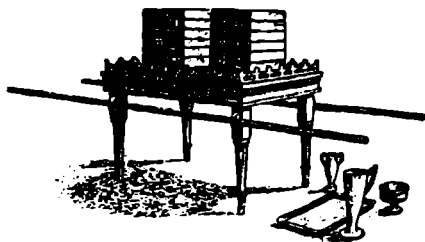
‘Iri taribure, su kuma taboa buriri merā iridea kumarē píaso. Oro merā poeka gapure, wekadere

wūkáaso. Su koe, oro merā iridea koe merāta, su biari majī, gaji yure wereboerā keoridere, iriaso. Irasiri odo, iri kuma wekare peoaso. Yure wereboerā keorire āsūpērā āārīrākuma: Pe gapu, gāme bokatīū, iādiyupeyanírākuma. Īgūsā pērāgueta īgūsāya kēdupuri merā iri kumarē sēkāmuta bianírākuma. Iri kuma poekague, ūtā majīrī yu doreri gojasūdea majīrīrē duripirākoa. Iri kuma, “yu musārē iritamugūkoa” ārīrī keori kuma āārīrōkoa.

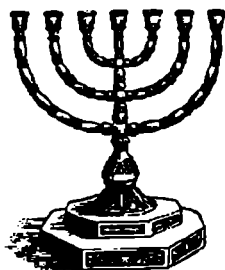
‘Bojoriku, paía opu sugu cabrare wējē, soemunagūkumi, yu masakare īgūsā ñerī iridea wajare kátīmakū. Puru, īgū cabraya dí merā, iri biari majī wekare wasirinagūkumi. Pērā yure wereboerā watopere wasirinagūkumi. Irasū āārīmakū, iri kuma weka merāta yu dorerire paía opure werenagūkoa.

‘Irasū iri odo, su kaya, yuku buriri merā iriaso. Iri odo, oro merā wūkáaso. Gaji taribu, máma

ñajārī taribure, su párē gapure, iri kayare píaso. Iri kaya wekague, pe mojōma pere, su gubu peru pērēbejari duparu pāduparure péoaso.

Puru, iri pāduparure su mojōma pere, gaji mojō peru, pērēbejari nurīku, gorawayuaso. Iri pāduparu, pe mojōma pere, su gubu peru pērēbejari búri, Jacob pūrā pārámerāya īsāku búri, keori āārīrōkoa.

‘Iri taribu gaji párē gapure, iri kaya diaye, sugu yuku su mojōma pere, gaji mojō peru pērēbejari sīāgori opadigu, oro merā iridigure nugūaso.

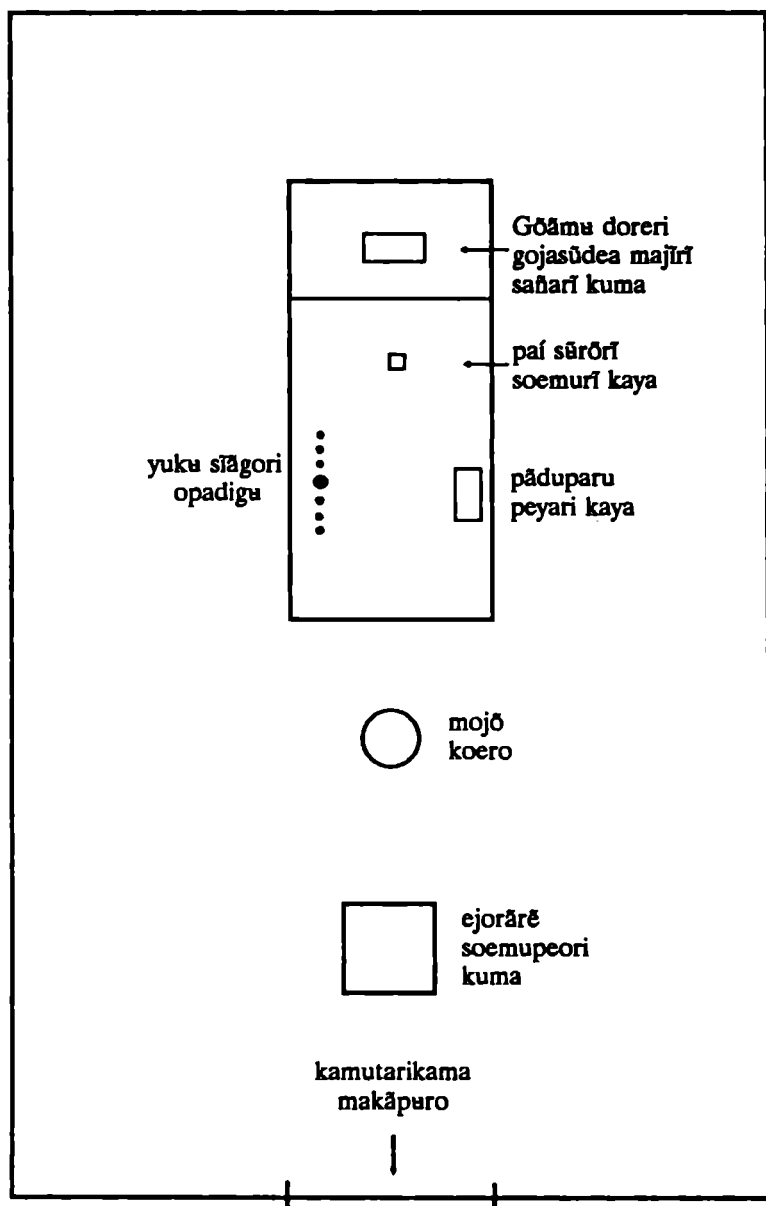
‘Gaji kaya, yuku buriri merā iriaso. Iri odo, oro merā wūkāaso. Iri suriro gasiro pe taribu dukawariri gasiro diaye, iri kayare píaso. Iri kaya wekare, paía opu sūrōrī

soemunagūkumi. Nāmigārīku, nāmikarīku, paía opu sūrōrī soemunagūkumi, ya iūrō.

‘Irasiriro, kaya pāduparu merā, yuku sīāgori merā, sūrōrī soemuburi kayade, máma nājārī taribuguere āārīrōkoa. Gaji suriro gasirodere siuaso, su mojōma borari, oro merā ōārō wūkādea borarire, nājārōrē biamurā. Iri surirote diaro, diaweyaro, yasaro merā suāaso.

‘Makāgue, iri wiima makāpuro diayere, su kuma, poekague upatērērī opari kumarē píaso. Iri kuma, ejorārē soemupeori kuma āārīrōkoa. Yuku buriri merā iriaso. Iri kumaturoma purire, yuku buriri

Gõãmu wiima keori

merā weku kusarí
 irirosū iridea
 deyorire nugūaso.
 Āārīperero iri kaya
 wekare, bronce
 wālkuri kōme
 wūkāaso. Iri kaya
 wekaguere, paía
 wekua ūmaré,
 oveja ūmadere,
 yare soemu
 buremupeonarākuma.

Gaji kayare,
 mojōkoeri pá
 peyaburi kayare, kōme merāta
 iriaso. Irore paía dekére
 wasānarākuma, mojō koemurā.

‘Yaa wii turore kāmutoroaso. Yaa wii turore,
 soemupeori kaya turore, mojōkoeri pá peyari kaya
 turore, suri boreri gasirire, 60 borarire siuaso. Gaji
 gasiro, suri diaro, suri diaweyaro, suri yasaro
 merā suadea gasirore, wapikuri borarire siuaso. Iri
 gasiri kāmutarikama makāpuro āārīrōkoa. Yaa wiima
 makāpuro, kāmutarikama makāpurode, abe murīrō
 gapu dita āārīrōkoa.

‘Aarorē, ĩgū pūrā, Nadab, Abiú, Eleazar, Itamar
 wālkurādere beyeñeābu, yaarā paía āārīmurārē.
 Aarón gapu paía opu āārīgūkumi. Irasirirā, ĩgūsārē
 suri ōārī, ōārō suyuri, iribosáaso musā.

‘Paía ĩgūsā ūmurīku waimurā ejorārē
 soemupeonaburi āsú āārīrōkoa: Boyodijimejādero
 puru, sugu oveja majīgūrē, su bojori opagure, ōāgūrē,
 ñerī opabire, wējēnarākuma. ĩgūya díre, su pá, soro
 pa merā āīnarākuma. Puru, iri dí merā
 wēāsirinārākuma iri soemurī kaya turore. Iri
 soemurī kaya wekare, oveja majīgūya dupure

peonarākuma. Īgū wekare, trigo poga, uye, iigui dekodere, peonarākuma. Iro puru, āārīpereri irire soemupeonarākuma. Namika gapudere, irasūta soemupeonarākuma.

‘Ūmurīku, irire soemupeonarākuma, yure buremupeonarā. Yaa wiima makāpuro diaye āārīrī kaya weka ditare soemupeonaburo. Yaa wiima makāpuro diayeta, yu musā merā werenigūkoa. Yu Gōāmu āārāā. Yu musā Egiptogure āārīrārē āīwiudigu āārāā. Āārīpereri nurī musā watope āārīnīkōāgūkoa.

‘Namigārīku, Aarón kaya wekare sūrōrīrē soemupeonagūta, sīāgorire āmunagūkumi. Namikariku gapure, sūrōrīrē soemupeonagūta doja, sīāgorire sīāsiunagūkumi.

‘Yu Gōāmu, sugu Judā wāīkugu pārámi, Uri wāīkugu magū, Bezaleel wāīkugure beyeñeābu. Yaa turarire sā, ōārō masīrīrē sību, ōārō gūñarī merā yaa wiimarē ōārō iriburo ārīgū. Īgū āārīpereri yaa wiimarē siu irigu āārīgūkumi.

‘Gajigu, Dan wāīkugu pārámi, Ahisamak wāīkugu magū, Aholiab wāīkugure beyeñeābu, Bezaleere iritamubure. Gajirā, gajino iri masīrārē, wáro masīrīrē sīnemobu, yaa wiimarē ōārō iriburo ārīgū,” asū ārīaso muyarā masakare —ārīmī Gōāmu yure.

**Israelbumarā sugu weku keori,
īgūsā buremubure weadea**

32 Yu ūtaūgue āārādigu mata dijjjabirimakū lārā, yaa bumarā masaka, Aarón puro nerēja āsū ārīñurā:
—Marī Egiptogugē āārīrārē āīrīdi, Moisés,
¿Naasirikuri? Īgū neō goebirikumi. Iro merē sugu gōāmu keori weaka. Īgū marīrē ēmu dupiyumakū, tuyarākoa —ārīñurā.

Īgūsā irasū
ārīmakū pégu,
Aarón āsū ārī
yujuyupu:

—Jau. Musā
marāposā nome,
musā pōrā nome,
īgūsāya gāmipūsiari
ūtāyeri oro wāikuri
wajapari yēri merā
irideare āirika —ārīyupu īgūsārē.

Aarón irire āirīdoremakū pérā, Īgū purogue
āīneōñurā. Āīneōmakū, irire soesebeyupu. Irasirigu,
iri oro merā, sugu weku keori weadi āārīmi. Wea
odo, masakare wiayupu.

Īgūrē iārā, āsū ārīñurā:

—Ī marīyagu gōāmuta āārīmi. Marī Egiptogue
āārīrārē āirīdi āārīmi —ārīñurā.

Irasirigu, Aarón Īgū weku keori iriadi diaye,
ūtāyeri seaneō, su bu iridi āārīmī. Iri odo, masakare
āsū ārīyupu:

—Ŋamigā su bosenu marīyagu gōāmurē iripeorā
—ārīyupu.

Gaji nu gapu, āārīpererā iri bu purogue
nerējāñurā. Gōāmu, ūmugasi, nikūrē iridi gapure,
neō soemu buremupeobiriñurā. Īgūsā weadi gapure,
wári soemu buremupeoñurā. Iri bosenu rē baa, baya,
mejāākōñurā.

Īgūsā weadire soemurīpoere, yu gapu Gōāmu
merā ūtāūgue āārību dapa. Irasirigu, yure āsū ārīmi:

—iDijaka! Mu gapu marārē iāgū waaka.
Merōgā puruta, yu dorerire kātīākōāsiama. Yu
sugureta buremubema. Sugu Īgūsā buremubure oro
merā weama. Irasirirā, usuyari merā, Īgūrē soemu
buremupeorā yāma. Āsū ārīma: “Ī gōāmuta marī
Egiptogue āārīrārē āirīdi āārīmi,” ārīmā. Īgūsā yure

tarinugámakū lāā ya. Yu dorerire neō buremubema. Irasirigu, dapagorare, igūsā ñerō iriri waja, wējēbeopeokōāgūra. Mu pāramerā direta, wārā āārīturiamakū irigukoa —ārīmi Gōāmu.

Īgū irasū ārimakū pégu, igūrē āsū ārī sērēñabu:

—Yu opu, ¿Naasirigu muyarā masakare beobukuri mu? Mu ĩsā masaka Egiptogue āārīrārē ārību, muya turari merā. Mu wējēbecomakū, egiptomarā āsū ārībukuma murē: “Gōāmu, israelbumarā igūsā buremusūgū, ōō marīya nikū āārīrārē, āīādi āārīmī, irogue igūsārē wējēbeobugu,” ārībukuma.

‘Irasirigu, murē sērēā: igūsārē neō wējēbeobirikōāka. Abrahārē, Isaare, Jacore, igūsā pāramerā āārīburire mu ārideare, gūñaka. Āsū ārīdi āārību mu: “Yu musā pāramerā wārā neñuka keo bokatīñña marīrā irosū waamakū irigukoa. Canaán wāikuri nikūrē pīgukoa. Iro musā āārīñburi nikū āārīrōkoa,” ārīdi āārību mu —ārību.

Yu irasū ārimakū pégu, Gōāmu āsū ārīmi:

—Jau. Neō igūsārē wējēbeobirikoa —ārīmī.

Gōāmu merā wereni odo, dijarigu, pé majī, ūtā majīrī, Gōāmu igū dorerire gojadea majīrīrē,

āīdijarību. Dijari, Josué igū āārīrōgue ejabu. Iro merā, pērā dijarību. Dijari, guaya wiirigā āārīrō puro weya ejarā, masaka igūsā weadire bayapeo, buremurārē, īābu.

Īgūsā irasirimakū īāgū, guatariakōākuba. Irasirigu, yebague meémūtūpikōābu iri ūtā majīrīrē. Iri

majirí gapu, mutásiriakóábu. Puru, weku igúsá weadire áí, peameegue soesebekóábu. Puru, irire biu, iri pogare deko gobegue meésokóábu. Iri odo, iri deko gobemaré iirídorebu masakare.

Yu tígurē ásu áribu:

—¿Naasiribu irasiriari mu? ¿Musá, sugu weadire buremurá, Góámu iúró wáro ñeró irikoa, ári pémasibirari mu? —áribu igurē.

Ígū gapu yure ásu ári yujumi:

—Yu merá guabirikóáka. Neó ñerí iribirabu. Ígúsá gapu iri ñeriré iriadea waja opama. Yure ásu árama: “Sugu góámu irika,” árama. Puru, gámipúsiari oro merá irideare áíneóma. Ígúsá irasirimakū iágū, peameegue soesebebu. Yu soesebemakūta, sugu weku keori waabu —árimi yure.

Ígúsá ñerí iridea waja, Ígúsá ááripereerá merá búro gua, ásu áribu:

—Góámu úmugasi, nikurē iridire buremuduará, yu puro ejanugārā arika —áribu.

Yu irasū árimakū, yaa bumará Leví párāmerá dita, yu puro ejanugájama. Ígúsá ejanugāja odomakū iágū, ásu áribu igúsārē:

—Góámu musārē ásu árami: “¡Íí weadire buremurārē wējekóáka!” árami —áribu.

Irasirirá, Leví párāmerá, guaya wiirigā watope waa, tres milgora israelbumarārē masakare wējēnerá áárimá.

Gaji nu gapu masakare ásu áribu doja:

—Musá weadire buremurá, Góámu iúró wáro ñeró iriakuyo. Dapagorare dupaturi muríá, Góámurē sérēbosagura, musārē ígū kátímakū —áribu.

Irasū ári odo, irogue murijá, Góámurē ásu áribu:

—Yu opu, yu murē ásu ári sérēbosaduakoa: “Yaará masaka, ígúsá sugu góámu keori weadire buremudea waja, kátika. Kátíduabigu, yudere wējeka —áribu.

Yu irasú árimakū pégu, ášú árí yujami:

—Yure tarinugārā direta, wajamoāgūkoa.

Dapagorare mu waanarōsūta waaka doja. Íisā masakare āīka. Yu murē noo iriuro waaka. Yure wereboegu musā dupiyuro waanagūkumi —ārīmi.

Puru, Gōāmu masakare pūrīrī sīmi, ígūsā weadire buremudea waja.

Gōāmu ígū dorerire dupaturi pídea

34.1-17

34 **Puru Gōāmu yure árīmi:**

—Pe majī, útā majīrī buje āīka, āārīdupiyudea majīrī superita. Yu dupiyurogue dorerire gojadeareta iri majīrīdere gojadoregura doja. Irasirigu, óārō āmuyuka, űamigā útāū pūsārīgue, yu puro murīrībugu. Suguno masaku mu merā neō murīrībirikōāburo. Suguno masaku i gu útāū kuroguere neō aribirikōāburo. Wekua, ovejade neō aribirikōāburo —ārīmi.

Ígū irasú árimakū pégu, pe majī, útā majīrī óārō suroperi majīrī buje āību. Gaji nu gapu, űamigā weya, iri útā majīrīrē irigu pūsārīgue āī murīābu, Gōāmu yure dorederosūta.

Yu irogu ejamakū, Gōāmu ímikā yebo merā dijarimakū íāgū, űadukupuri merā ejamejāja, yaa diapure yebague moomejabu, ígūrē buremugū. Ášú ārību:

—Opu, opu. Gua űerī irideare kátika. Mugarārē bopofāka —ārību.

Yu irasú árimakū pégu, Gōāmu yure ášú árīmi:

—íÓārō péka! Musā watope, yu turari merā, suguno neō iribirinorē waamakū irigukoa. Yu irasirimakū íārā, gaji buri marā masaka gugarākuma. Dapagorare, āārīpereri musā merā yu iriburire pígukea. Ášú irigukoa: Musā yu dorerire

buremumakū, búro iritamugūkoa, musā āārīburi
 nikūguere. Iri nikūmarā, su mojōma pere, gajī mojō
 suru pērēbejari buri marā masaka, yure buremubema.
 Irasirigu, ĩgūsārē wējēbeopeokōāgūkoa, musā iri
 nikūrē āārīnīkōāburo ārīgū.

‘Musā gapu, āsū iriaso: Neō ĩgūsā merā gajinorē
 iribirikōāaso. ĩgūsā pūrā nome merā,
 mojōsiabirikōāaso. ĩgūsā keori weadea buremurirē
 tumeedijukōāaso. ĩgūsā keorire soemu
 buremupeorire bēokōāaso. ĩgūsā ūtāyeri, yuku
 tururi buremuridere bēokōāaso, musāgue irire
 buremurī ārīrā. Neō dupaturi gajino keorire
 weanemobirikōāaso. iNeō gajigu gōāmūrē
 buremubirikōāaso! iYu sugureta buremuka! —ārīmi.

34.27-35

Irasū ārī odo, ārīnemomi doja:

—Musā i dorerire ōārō buremumakū, yu
 ārāderosūta irigukoa. Dapagorare, yu doreri
 pīburire gojaka páma —ārīmi.

Cuarenta nurīgora, Gōāmu merā irigu ūtāūguere
 āārību. Yu irigugue āārīgū, neō iiribiri, baabiribu.
 Yu irogue āārīgūta, Gōāmu dorerire gojabu.
 Cuarenta nurī puru, ūtāūgue āārādigu, pe majī, ūtā
 majīrīrē āīdijiribu, Gōāmu doreri gojasūādea majīrīrē.
 Yu dijirimakūta, yaa diapu gosesiribu, yu Gōāmu
 merā āārādero puru āārīyumakū. Iro āārīyuanerā,
 Aarón, gajirā israelbumarā yaa diapure iārā, búro
 gūima. Yu puro neō doabirima.

ĩgūsā gūimakū iāgū, āārīpererārē siu, āsū ārību:

—iArika! Neō gūibirikōāka. Gōāmu yure
 ārādeare musārē wereduakoa —ārību.

ĩgūsā nerēja peremakū iā, iri doreri ĩgū piadeare
 bue ēmuba.

Ígūsārē buē ému odo, yaa diapure suriro gasirogā merā buabu. Góāmu wiigüe ígū merā werenígū dita, tuweanabu doja yaa diapure. Masaka merā werenígū gapu, yaa diapure buanabu, ígūsā yure güimakū.

Israelbumarā Góāmu wii iriburire neódea

35 Su nu, āārīpererā israelbumarārē siuneō, āsū ārību: —Góāmu su wii ígūya wiire iridoremi. Irasirirā, gajino āīrīka, ígūya wii iriburire. Musā gūñarō sīduarā, āīrīka. Gajino ūtāyeri oro wālkuri wajapari yēri merā iridea, kōme, wáro wajakuri kōme, suri gasiri ōārī, suri yasari, suri diari, suri diaweyari, ejorā gasiri ōārī, yuku ōārō buriri, uye sīāgodiruma, sūrōrīdere āīrīka. Ūtāyeri ōārī yēridere āīrīka, paíaya surire mamumurā. Gajino ōārī irimasīrānode arika, Góāmu wiimarē irimurā —ārību.

Yu irasū ārīmakū pérā, āārīpererā ōārō usuyari merā āīrīnerā āārīmá yu sérēdeare. Ūma, nomede āījama. Egiptomarā ígūsārē sídeare āīrīnerā āārīmá. Tūsārī berori, ūtāyeri oro wālkuri wajapari yēri merā iridea berori, suri gasiri ōārī, waimurā ejorā gasiri ōārī, yuku buriri, sūrōrī, uye, ūtāyeri ōārīdere āīrīnerā āārīmá. Irasirirā, ūma, nome búro usuyari merā iri wiimarē iritamurā, yu sérēdeare, āīrīnerā āārīmá.

Irire íāgū, Góāmu beyeñeāsūnerā ūmarē siubu, ígūya wiima āārīburire irimurārē. Ígūsā ejamakū íā, masaka āījadeare wiabu, Góāmu wiima āārīburire iridoregu.

Ígūsāku Góāmu moārī pídeare keoro iripeonerā āārīmá. Áārīpereri gajino irinerā āārīmá, Góāmu dorederosūta. Irire iri odo, yure wiama. Áārīpereri ígūsā iridea ōārīgora deyomakū íā, ígūsārē: “Góāmu búro iritamuburo musārē,” ārību.

Gua Góamu wiire iripeodea

40 **Puru, Góamu yure ású árími doja:**
 – Musá Egiptogue wiridea nunota, yaa wiire
 áiwágúnuka – árími Góamu.

Puru, árínemomi doja:

– Poekama taribuguere, iri pe taribu dukawariri
 gasiro purupugue, iri kuma, yu doreri gojasúdea
 majírí sáñarí kumaré píka.

‘Gaji taribu, máma ñajárí taribu gapure, kaya,
 páduparu, pe mojóma pere, su gubu peru pérébejari
 duparu peyari kayare píka.

‘Gajigu, yuku síāgori opadigure píka, iri
 taribuguere.

‘Suriro gasiro diaye gapure, paí sūrōrí soemuburi
 kayare píka.

‘Makā gapure, yaa wiima makāpuro diaye gapure,
 ejorārē soemupeoburi kumaré píka.

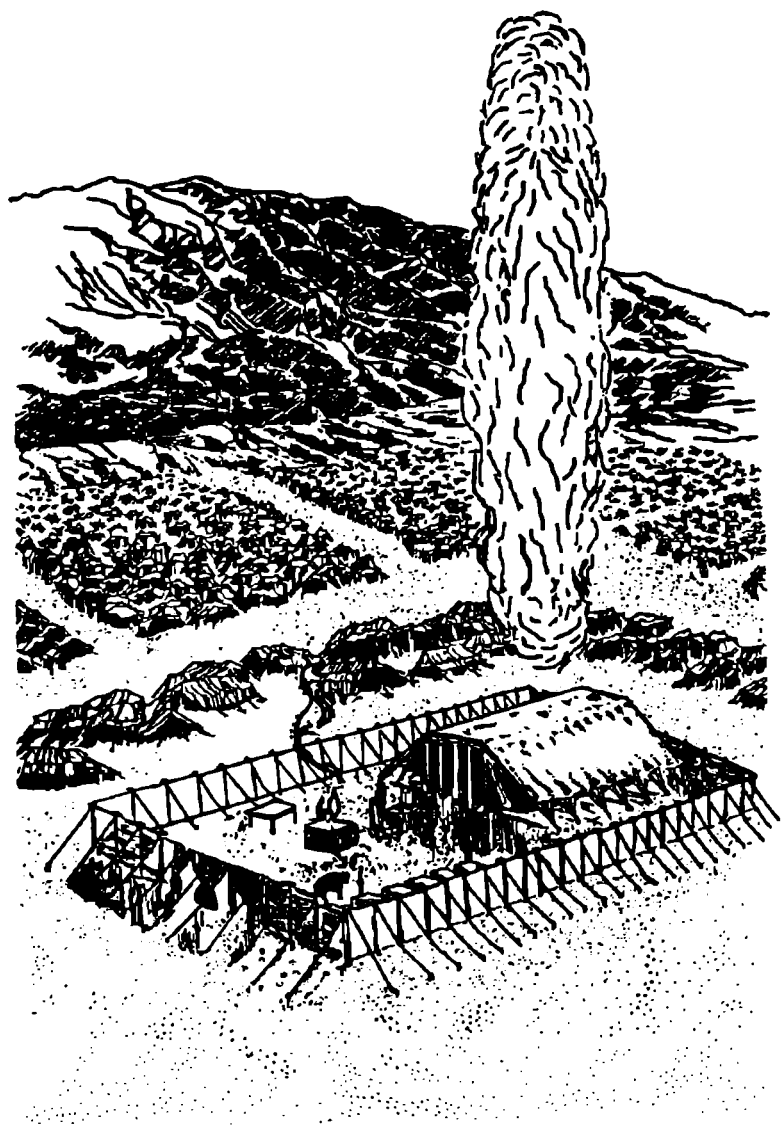
‘Irasú āārímakū, iri wii turore, suri gasirire siuka,
 iri wiire kāmütuburo árírā.

‘Áiwágūnu odo, āārípereri iri wiimarē,
 soemupeori kayadere, uye óārí merā wásiriaso. Musá
 wasiriráta: “I Góāmuya āārāā,” árírākoa.

‘Irasiri odo, Aarón, ígū pórā ūmade guaburo. Gua
 odo, suri óārí paía sáñarí surire sáñaburo. Puru
 ígūsārē uye wasirika. Irasú irirā: “Íisā Góāmuyará
 paía āārínírákuma” áríka – árí weredoremi Góamu.

Irasirirā, gua ású iribu: gua Egiptogue wiridea
 bojori pere, gaji bojori, āārínugārí abe, āārípároriri
 nu merā, Góamu wiire áiwágúnubū.

Gua iri wiire áiwágūnuádero puru, ímiká yebo
 gua yuku marírōgue āārímakū ēmu dupiyudea yebo,
 iri wii wekare ejabuanugājakōābū. Góamu goseri iri
 wii āārípereroguerē óārō boyosiriakōābū. Iri ímiká
 yebo, ūmuríku ígūya wii wekare āāríníkōābū. Ñamirí
 gapure, su peamee iirosú āāríbu.

Iri yebo wágānaríkū, gua israelbumarā guaya
 wiirigārē, Góāmu wiidere duāī, weasiri, āiwagānabu.
 Āsū dita, gua āārīrōrē wiriwāgānabu.

LEVITICO – NUMEROS

Levítico pû ású werea

I pû, Góámuyará paíama wereníri pû áārāā. Ígūsā paíā, Jacob magū, Leví wáikugu párámerā áārīñurā. Irasiriro, i pû “Levítico” wáikua. Ígūsā iririkurire, Góāmurē ígūsā soemunarī doreri wereníri áārāā. Ású ārī werea i pû.

Góāmu ígūrē soemu buremupeorī doreri pídea

Levítico 1-6

Su nu, yu Góāmu wügue áārīmakū, Góāmu yu merā werenigū, ású ārīmi:

—Masakare ású wereka: “Noo suguno masaku yare soemu buremupeoduagu, ású iriburo: ígūyarā ejorā ūma watopere, wekuno, ovejano, cabrano, sugunorē áārīburo, ígūyarā diayere. Óágūrē, ñerī opabire áārīburo. Ígū soemu buremupeobure yaa wiima makāpuro āijā, paíre wiaburo. Ígū masaku, ígūya mojóre ejoguya dipuru weka ñapeoburo. Ígū irasiriri merā, ígū ñerī iridea waja, ñi waibu soemupeosūgūkumi. Puru wējēburo ígūrē.

‘Ígū irasirimakū, paí ígū waibu dí merā wēāsirigukumi, waimurā soemuñi kōme kaya turorire. Iri odomakū, ígū masaku waibu gasirore korobeo, iri kōme kaya wekague ígū ejogu diirē peogukumi, soemubu,” irasū ārīka masakare —ārīmi yure.

Irasū ārī odo, gaji soepeorimarē werenemomi doja:

—Noo suguno yare soemu buremupeorī áārīduagu, yu ígūrē óārī sídeare gūñagū, ású iriburo: ígūyarā waimurā ejorā ūma watopere, wekuno, ovejano, cabrano, sugunorē áārīburo. Óágūrē, ñerī opabire áārīka.

‘Paí waibu dí merā soemuñi kōme kaya turorire wēāsirigukumi. Iri odo, dií, poreru, garamisi direta soegukumi. Yu doreri ású áārāā: Díre, uyedere baabirikóāka —ārīmi yure.

‘Sugu masaku igũ
gãmerõ gũñabita ñerĩ
irigu, igũ basi waja
opagukumi yu iūrõrẽ.
Igũ ñerĩ irideare
pemasīgũno, sugo ejogo,
cabrare, ñerĩ opabegore
ãirĩburo, yu iūrõ soemu
buremupeobu. Igũya
mojõrẽ waibu dipuru
weka ñapeoburo, “yu
ñerĩ iridea wajare ñi
opami,” arĩgũ.
Puru igũrẽ wējeburo.

‘Paĩ igoya díre aĩsĩã, kóme
kayama kusaríre wũkágũkumi,
iro soemurõ tũrorimarẽ. Iri
odo, iri díre piugukumi
kóme soemurĩ kuma borari
pũrorire. Pũru, igoya uye
direta soegukumi. Paĩ irasũ
irimakũ iãgũ, yu igũ masaku
ñerĩ irideare kátigũkoa.

‘Sugu masaku arĩkatori
merã gajigũre ñerõ iri poyanorẽdigu,
igũ basi irire amugũkumi. Igũ
ñerõ iridea waja nemorõ
wajarigukumi.

Igũ masaku, yu weredeare
gũñagũno, iri nu merãta
doja, igũyarã waimurã ejorã
watopere, sugu cabra, òãgũ,
ñerĩ opabire, wējẽ, paĩre
wiaburo. Paĩ waibure
soemupeomakũ, yu igũ masaku
ñerõ iridea wajare kátigũkoa
—arĩmi Gõãmu.

Gõãmu gua Canaãngue ãarĩburire weredea

Levítico 26

Gua Gõãmu wiire aĩwãgũnudero
puru, igũ arĩ weredorenemomi
doja. Aũ arĩmi:

—Keori weadeare, ùtãyeridere,
neõ buremubirikõãka. Yu dita
Gõãmu aãrãã. ¡Yu sugureta
buremuka! Yu dorerire yujumakũ,
wãri õãrĩrẽ sigũkoa. Musã
aãrĩnĩburi nikũgue aãrĩmakũ,
aũ aãrĩrõkoa: ñipiri nurĩrẽ,
dekó merẽrõkoa. Iri nikũ
õãrĩ oterĩ sirõkoa. Yukude
õãrõ dukakurokoa.

Musá neó uaboabirikoa. Gámewéjéri maríró, óaró áāríríkurákoa. Neó waimurá goerá musáré nurábirikuma. Yu iritamuró merá musáré iaturiráré tarinugárákoa. Musáré wárá masáporimakú irigukoa. Yu musá merá áāríníkoágúkoa. Yu musá Egiptogue áāríráré, áíwiudigu áārāā. Yu musáré beyeñeābu, yaará masaka áārīburo, árigū.

‘Yu dorerire buremubirimakú gapure, yu musá merá búro gua, ášū irigukoa: goerire, pūríríré, bujawereridere, iriugukoa. Irasirirā, bugorata musāya nikūrē oterákoa. Musáré iaturirā musáré tarinugárā, iri oteri dukare baarákuma.

‘Iri musáré waadero puru, yu dorerire tarinugānimakú iāgū, búro wajamoānemogúkoa. Dekó merēmakú iribirikoa. Irasiriro, musāya oteri, yukade duka marírókoa. Búro uaboarákoa.

‘I merá, yu dorerire buremubirinemomakú iāgū, musáré wajamoānemogúkoa doja. Waimurá makānumaráré musá puro iriugukoa. Musāyarā wekuare, musá pūrādere ñeā baakōārākuma.

‘I merá, yure buremubirimakú iāgū doja, ášū áārírókoa: Musáré iaturirā musāya makārírē beorā arirákuma. Ígūsáré güirā, musāya nikūrē beorákoa. Neó suguno irire korebirikumi. Yuku, deko maríri nikū waarokoa. Musá búro uaboarákoa. Uaboatarirā, musá pūrārēta baarákoa. Musáré pūrírí iriugukoa. Musá keori weadeare béopeogukoa. Musáré iaturirāya nikúgue musá waamakú irigukoa. Iroque boarákoa.

‘Irasú áāríkeremakú, musáré béobirikoa yu. Musá yure buremubiridea waja, búro ñeró tarimakú, gaji nikúgue áārímakú iāgū, musáré bopoñagúkoa. Irasirigu, yu musá ñekūsāmarā, Jacob, Isaac, Abraháré “yu ášū irigukoa” árídeare güñagúkoa. Yu dita Góāmu áārāā — árími guare.

Gua wiriwāgānarā āsu iridea

Números 10.11–28

Gua gajiro waanarīku, paia Gōāmu wiire duāi, weasirinama doja. Puru Leví pāramērā irire āiwāgānama. Gua dekoló, yuku marirōgue waanarā, irasū iriunama.

Gua su bojori Sinaí wāikuri ūtāū puro waagorenadero puru, su nu, imikā yebo, Gōāmu wii weka āārādea yebo, murīākōābu doja. Iri yebo irasū waamakū iārā, “waaró gāmea,” āri gūñabu. Irasirirā, guayare āmu, Gōāmu wiire duāi, weasiri, āi, irore wiriwāgākōābu.

Gōāmu guare “musā waanarīku āsū iri waanaka,” igū ārīderosūta gua waanabu: Judā pāramērā waadupiyunama. Igūsā purure, Isacar pāramērā, Zabulón pāramērā igūsārē tuyanama. Puru Leví pāramērā, igūsā sūrāyeri, Gōāmu wiima surire āituyanama.

Puru Rubén pāramērā, Simeón pāramērā, Gad pāramērā waanama. Igūsā purure gaji bu Leví pāramērāta Gōāmu wiima kuma, igū doreri sāñarī kuma, soemupeori kaya, siāgori opadigu, Gōāmu wiima āārīpererire kōātuyanama. Puru Efraín pāramērā, Manasés pāramērā, Benjamín pāramērā waanama. Igūsā purure, Dan, Aser, Neftalí pāramērā tuyanugājanama.

Gua Canaán wāikuri nikū puro ejadea

Números 13

Yoaripoe waa, Parán wāikurore ejabu. Parán Canaán wāikuri nikū turogue āārību. Iro iri imikā yebo dujanugābu. Irasirimakū iārā, irota dujakōā, guaya wiirigārē āiwāgūnubu. Gua irore āārīmakū iāgū, Gōāmu yure āsū ārīmi:

—Musá pe mojóna pere, su gubu peru pérébejari burikumaráre, umúú sugu dita beyeñeáka, Canaán nikúre ñaasú áariri iri nikú? ári ñadoremurá. Iri nikú, ya musáre píburi nikú áaríá —árimi.

Irasirigu, ígúsáre, iri burikumaráre beyeñeábu. Ígúsáre siuneó, ású áríbu:

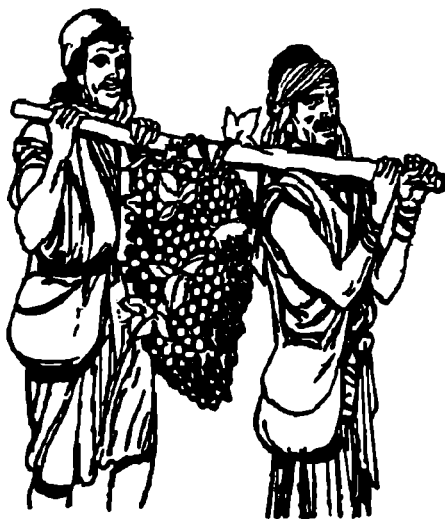
—Iri nikúre, iri nikúmará masakadere, íará waaka. Puru, guare wererá dujarika. Iromará masaka turará, wára áárimakú, guare wereka. Iri nikú óamakú, wereka. Iroma oteri dukare áiríka. Óaró waaka —áríbu.

Yu irasú áárimakú pérá, áarípereri iri nikú áaríríre íará waama. Cuarenta nurígora iroguere nagorenanerá áárimá.

Iri nikúre íápeo odo, gua áaríró, Parán wáikarogueré goedujarinerá áárimá doja. Goedujarirá gapu, su iigui tóó, wári tóó wajinerá áárimá, guare émurá. Iri tóóre, pérágue yuku merá siasiukóánerá áárimá.

Goeja, pe mojómará ígúsá merámará ású ári werema:

—Gua Canaángueré ejará, óarí oteri dukare, wári oteri puririre íábu. I tóóre áiríábu, musáre émurá. Iromará masaka búro turará áárima. Ígúsáya makáride pagarigora áaríbu. Áarípererá iromará masaka, úmará áárima. Wári buri mará goerá áárima —árimá.

Ígūsā were odomakū, gajigu iroque ejadigu, Caleb wāikugu gapu, masakare toedore, āsū ārī werenimi:

—Mata iri nikūrē ēmarā waarā. Marī, Gōāmu iritamurī merā, ēmamasīā —ārīmi.

Ígū irasū ārīmakū pérā, gajirā iroque ejanerā gapu:

—Irasū irimasīñama. Ígūsā masakare neō tarinugāmasībirikoa. Marī nemorō turarā āārīma. Ígūsā merā gāmewējēmakū, marīrē wējēbeokōārākuma. Pagārāgora āārīma. Ígūsā merā iābokatiūmakū, marī gapu mutārāgā, porero iirosū āārābu —ārīmá.

Israelbumarā Gōāmu merā guadea

Números 14

Pe mojōmarā ūma ígūsā ārādeare pérā, āārīpererā masaka búro güima. Caleb, Josué, ígūsā ārādea gapure neō buremubirima. Iri ñamirē, gaguini, oregorenama. Aarón merā, yu merādere, búro gua, āsū ārīturima:

—Egiptoguerē ōō nemorō ōārō āārādību.

¿Naasiridoregu Gōāmu marīrē i nikūguere āārīyuri?

¿Ōōguere marī āārīpererā gāmewējērī merā boadoregu āārīyuri? Iri nikūmarā masaka marī pūrārē, marī marāposā nomerē ēmapeokōārākuma —ārīmá.

Ígūsā basi āsū ārī gāmewerenima doja:

—Gajigu marī opu soorā. Puru, Egiptogue goedujarā doja —ārīmá.

Ígūsā irasū ārīmakū pérā, Caleb, Josué merā ígūsārē āsū ārīmá:

—Neō güibirikōāka. Canaánma nikū wári oteri puriri nikū āārību. Gōāmu marīrē iri nikūrē wia, marī merā āārīnīkōāgūkumi. Neō ñerō ārī werewuabirikōāka Gōāmurē. Iri nikūmarā masakare, neō güibirikōāka. Ígūsārē koregu mami. Marī gapure Gōāmu koregukumi. Irasirirā, neō güibirikōāka —ārīmá.

Irasū ārīmakū pérā, masaka gua, ūtayeri merā
 ĩgūsārē deawējēduama. ĩgūsā irasiriduaripoeta, Gōāmu
 goseri ĩgūya wii weka deyoabu. Puru, Gōāmu yare
 āsū ārīmi:

—Īsā masaka ĩūrō, yu turari, wāri ēmusiabu.
 Irasirikerepuru, neō yare buremuduabema.
 Dapagorare, yure buremubiri waja, ĩgūsārē
 wajamoāgūra.

‘Īgūsā āsū ārika: “Musā ārāderosūta, musārē waamakū
 irigukoa. Āsirigukoa: Neō suguno musā merāmu, Egipto
 nikūguere, yuku, deko marīrōguedere yu ēmudeare
 buremubi, yu musārē nikū pīburore űajābirikumi. Neō
 suguno musā merāmu, yu dorerire yajubiridi, nikū yu
 wiaburore űajābirikumi. Neō suguno musā merāmu, yu
 merā guadi, iri nikūrē űajābirikumi. Āārīpererā musā, pe
 mojōma pere, pe gubu pereri bojori nemorō oparā, ōō
 yuku, deko marīrōgue boaperearākoa. Yure buremurā dita,
 Josué, Caleb gapu, iri nikūrē űajārākuma. Yu musārē

diayeta werea: “Neó sugano musá merámu Canaán nikūrē ñajābirikumi. Irasū āāríkerepuru, musá pūrā gapu, masá odo, iroguere ñajākōārākuma,” ārika —ārimi Gōāmu.

Irasū āri odo, āsū ārinemomi doja:

—Ŋamigāta, goedujaka, dia wādiya purogue. Cuarenta nurīgora, īgūsā ūma Canaán nikūrē īāgorenanerā āārīmá. Irasirirā, musá gapu cuarenta bojorigora waagorenanemorākoa, ōō, yuku, dekó marīrōguere. Ōōta boarākoa. Yoadero puru, musá pūrārē, musá pārámerādere, Canaānguere ñajāadoregukoa —ārimi.

Irasū āri odo, Gōāmu pe mojōmarā ūma, Canaārē īārā ejanerārē, mata boamakū irimi, israelbumarā īgūrē baremubirimakū iriri waja. Irasirirā, īgūsā watopere, Caleb, Josué dita boabirima.

Irasū waamakū īāgū, yu israelbumarārē Gōāmu ārādeare werebu. Irire pērā, búro bujawerema. Irasirirā, gaji nu gapu,

ñami weya yobe, ùtāū pūsārīgue murīā, āsū ārīmá:

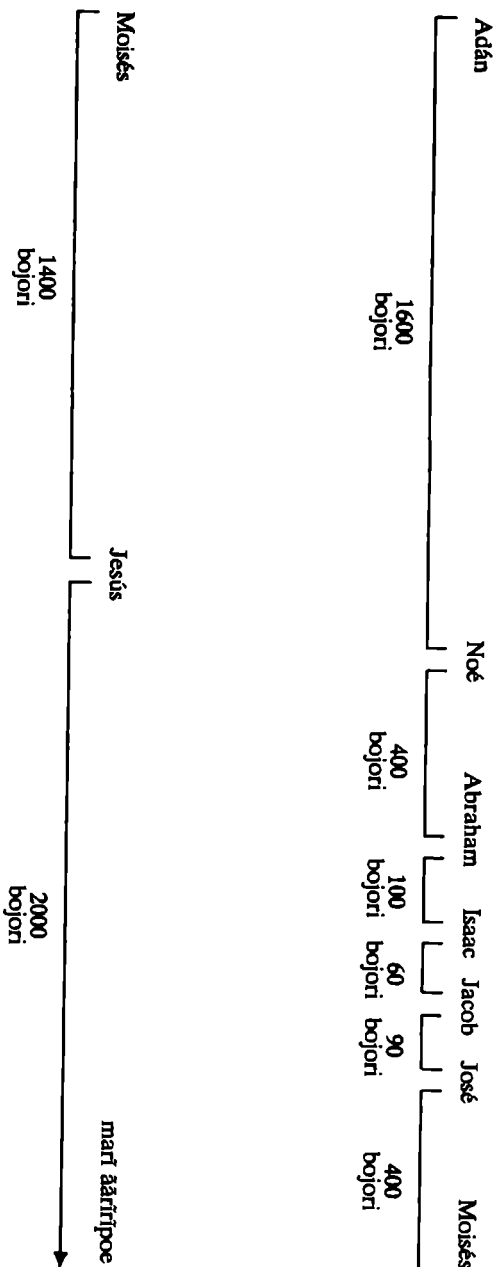
—Marī Canaán pūrogāgue āārīsīā, Gōāmu marīrē
sīburi nikūgue, waará —ārīmá.

Īgūsā irasū ārīmakū pégu, yu gapu īgūsārē:

—iWaabirikōāka! —ārādibu—. Neō Gōāmu
dorerire tarinugābirikōāka. Īgū musārē korebirikumi,
īgūrē buremubiri waja. Irasirirā, neō gāmewējērā
waabirikōāka, iri nikūmarā musārē wējērī —ārādibu.

Irasū ārīkerepuru, waakōāma Canaāngue. Īgūsā
irogue ejamakū īārā, iri nikū buri marā masaka
īgūsārē bokatīrī waará wējēñurā. Yuku, deko
marīrōgue īgūsārē tuya duñurā. Puru, israelbumarā
boabirinerā, goedujajama, gua pūroguere.

Tabla cronológica

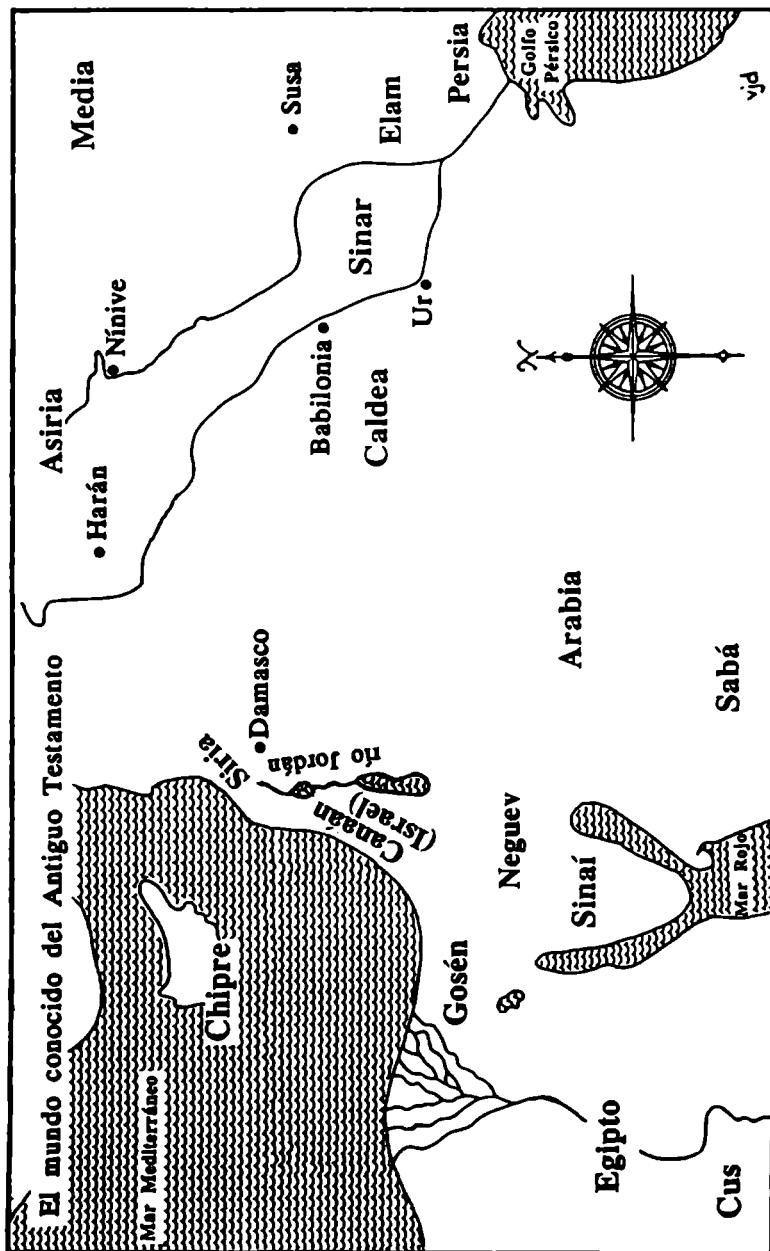

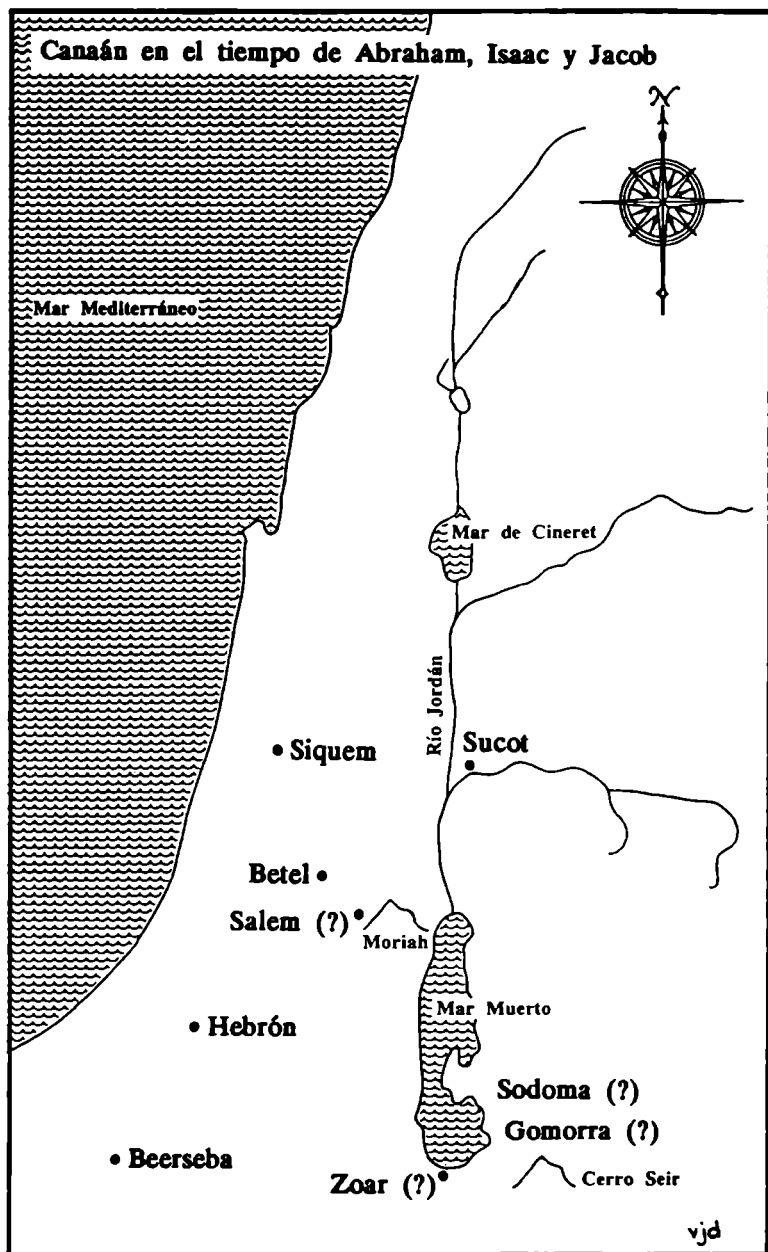
Īisā masaka wāī āsū ārīduaro yaa

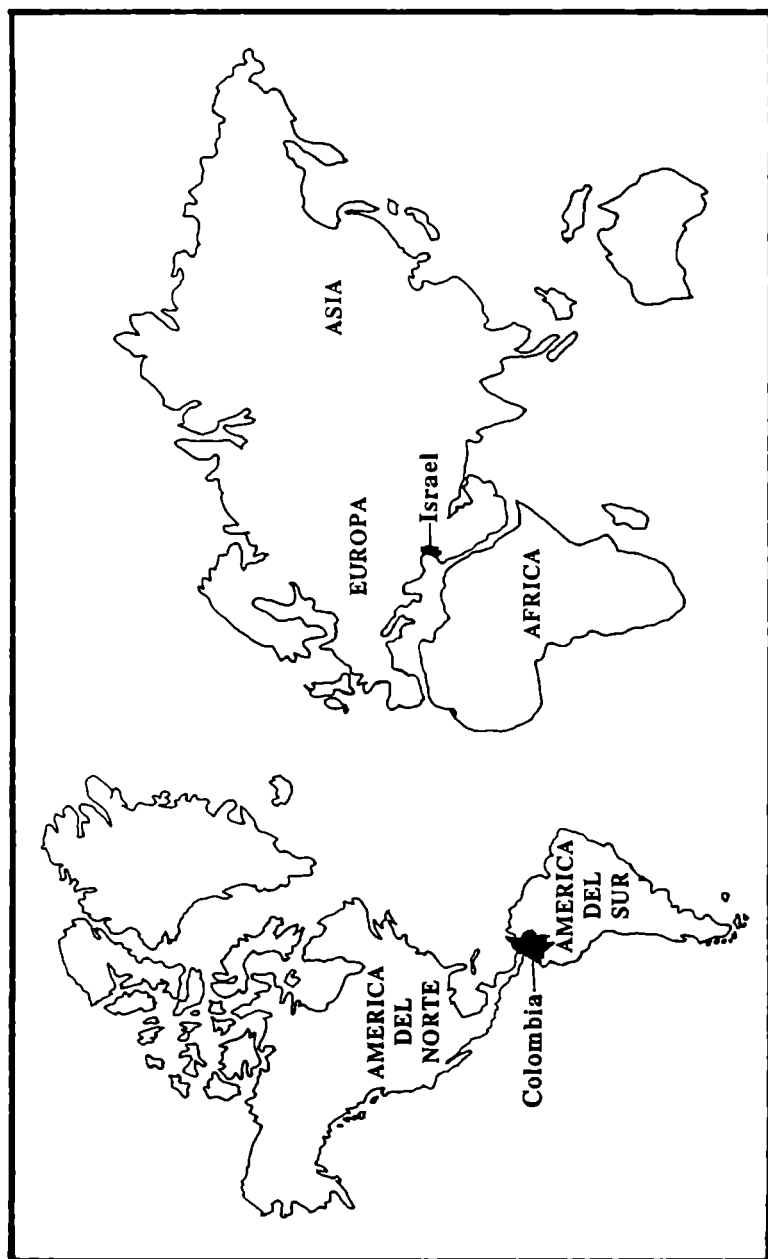
Adán	masaku
Eva	okago
Caín	yu opagu
Abel	bujawereri
Set	Gōāmu sīdigu āārīmi
Noé	sīūñajārī / sīñajārī
Abraham	wārā masaka buri marā fiēkū
Sara	opu magō
Ismael	Gōāmu yure pégu āārīmi
Isaac	buriri
Esau	poarikugu
Jacob	ārīgatorikugu / ārīkatorikugu
Rubén	Gōāmu yu bujawereri merā āārīrērē īādigu āārīmi
Simeón	Gōāmu pédigu āārīmi
Leví	neōrī
Judá	usuyari sīā
Dan	diayeta ōārīrē iriri / Gōāmu yure ōārīrē irimi
Neftalí	wereníturari
Gad	yure ōārō waari
Aser	usuyari
Isacar	Gōāmu yure wajamarīrō sīmi
Zabulón	ōārī merā īārī
José	Gōāmu yure gajigu majīgūrē sīburo
Benoni	yu magū, yu bujawereri merā āārīmakū deyoagu
Benjamín	yu magū, yure iritamubugu
Israel	īgū Gōāmu merā gāmekēāgū
Manasés	kātīrī
Efraín	pūrākuri
Moisés	diague āīsūdigu
Gersón	gajeromu / gajiromu
Eliezer	Gōāmu yure iritamugū āārīmi

I wāi āsū ārīduaro yaa

- Babel** pémasībiri (Génesis 11.9)
Betel Gōāmu wii (Génesis 28.19)
Mara sūīrī (Exodo 15.23)
mana ĩñeeno āārīrī? (Exodo 16.31)

América del Sur

